

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND TALLINNAS

Avaliku õiguse instituut

MARJANA HIIE

TAPMISTAHTLUSE TUVASTAMINE EESTI KOHTUPRAKTIKAS

Magistritöö

Juhendaja:

Vandeadvokaat Anti Aasmaa

TALLINN

2015

Sisukord

Sissejuhatus	3
Regulatsioon karistusseadustikus	6
Tapmine.....	6
Süüteo koosseis	8
Kavatsetus	13
Otsene tahtlus	14
Kaudne tahtlus.....	15
Tahtlus tuvastamine	17
Riigikohtu juhised tapmistahtluse tuvastamiseks.....	18
Tahtluse tuvastamine kohtupraktikas	23
Isiku teoelne ja –järgne käitumine, kui abipakkuvad kriteeriumid.....	25
Juhud, mil järeldused tapmisteo kohta saab teha teo välise teopildi järgi.....	28
Väline teopilt – mitu isiku elu ohustavat tegu	29
Väline teopilt – ühekordse toimimisviisi äärmuslik ohtlikkus	35
Kavatsetus	37
Otsene tahtlus	44
Kaudne tahtlus.....	54
Tahtluse piiritlemine ettevaatamatusest	58
Analüüsi tulemus.....	61
Kokkuvõte	65
Резюме.....	68
Kasutatud kirjandus.....	71
Kasutatud Riigikohtupraktika	73
Kasutatud kohtupraktika	75
Lisa 1	87

Sissejuhatus

Tänapäeval ollakse üksmeelel selles, et karistusõiguslikku tähtsust omavat ebaõigust ei ole võimalik piisavalt kirjeldada ilma käitumise subjektiivse küljeta.¹

Frym² on öelnud, et vastutuse kontseptsioon on fundamentaalselt seotud tahtlusega ning kriminaaltahtluse dünaamika tundmaõppimine tähendab uurida kogu kriminaalõiguse põhialuseid.

Tahtlus on koosseisupäraste asjaolude teadmine ja tahtmine, mille vormid sätestab KarS § 16 intellektuaalse ja voluntatiivse elemendi omavahelise suhestatuse põhjal.

Tahe on võime soovida tulemust ning püüda seda saavutada, samal ajal kui teadmist on sisustatud kui põhjendatud uskumust tegelikkusest. Siiski ei ole võimalik teadmist ja tahtmist lõpuni defineerida. Nii läheb determinism koguni nii kaugemale, et kuivõrd kõigil sündmustel on seaduspärased põhjused, on kõiki sündmusi põhimõtteliselt võimalik ette näha, millest tulenevalt välistab determinism vaba tahte. Sellest tulenevalt võib leida üldse, et inimene ei saa kanda vastutust, kuna ükski sündmus ei saa olla vabatahtlik või vaba.

On tehtud uuringuid, mille tulemuste kohaselt võtab meie aju otsuse vastu varem, kui me seda enda jaoks teadvustame, kuivõrd otsusespetsiifilised aktiveeringud on ajus näha juba 10 sekundit enne teadvustatud otsust.³

Eeltoodut arvestades ei püüa ma oma tööga tahtluse kui teadmise ja tahtmise defineerimist, vaid lähtun eeldusest, et inimesed on oma tegudes ja tahtmistes vaba ning on olemas teadmine ja on olemas tahe.

Winchell⁴ on väljendanud seisukohta mille kohaselt peab tahtlus olema tõestatav ja seda ei saa järeldada.

Tahtlust võib käsitleda või tahtlus võib olla, kui tegevuskava, mille isik on omaks võtnud, samuti võib see olla lõppeesmärk. Näiteks „Ma kavatsen võita (minu eesmärk), sõltumata sellest, mis ma selleks tegema pean. Seega kavatsen ma harjutada iga päev (tegevuskava), et

¹ Stratenwerth, äärenr 242, lk 91

² M. Frym, Criminal Intent. Texas Law Review, Vol. 31, Issue 3 (February 1953), lk 260

³ C.S.Soon, M.Brass, H.-J. Heinze ja J.-D. Haynes. Unconscious determinants of free decisions in the human brain, lk 3

⁴ J.W. Winchell, Intent in the Criminal Law: The Legal Tower of Babel. Catholic University Law Review, Vol. 8, Issue 1 (1959), lk 32

saavutada oma eesmärk.“ Samuti võib isik öelda „Ma tagastan raamatu raamatukokku ja siis naasen koju.“ Öeldes lihtsalt kuhu ta minemas on. Sellised avaldused võivad meile siiski öelda midagi isiku eesmärkidest ja otsustest nende saavutamiseks.⁵

Eeltoodust tulenevalt võib öelda, et tahtluse näol on tegemist keskse mõistega kriminaalõigusega, millest tulenevalt on tahtluse uurimine ning sellest kirjutamine aktuaalne nii eile, täna kui ka homme.

Huges⁶ on asunud seisukohale, et tahtlus järeldeb tegudest ja sõnadest - kuivõrd eeldatakse, et iga terve mõistusega inimene kavatseb loomulikke ja tõenäoliseid tagajärgi oma tegudele, tuleb soostuda seisukohaga, et tahtlus süütegu toime panna on järeldiv toimepanija tegudest, sõnadest ja avaldustest, lisaks ka teo toimepanemise asjaoludest ja vormist.

Ka kohtuotsusest peab olema jälgitav kohtu arutluskäik süüdistatava teo vastavuse kohta KarS-is sätestatud deliktstruktuuri elementidele.⁷

Otsides valimit analüüsitavatest otsustest püüdsin ühendut võtta ka Justiitsministeeriumiga, kuid selgus, et ülevaatlik info puudub, millest tulenevalt valisin töös analüüsitava valimi riigiteataja.ee portaali abiga. Lisades otsingusõnaks KarS § 113 ning jättes tulemustest välja resolutiivotsused, otsused, kus süüdistus puudutas mõnd muud koosseisu ning kokkulepped jäi käesoleva töö raames uurimiseks 317 maa- ja ringkonnakohtu lahendit.

Käesoleva magistritöö hüpoteesi kohaselt on Riigikohus andnud juhised tahtluse tuvastamiseks ning alamate kohtute praktikas on vastavad juhised leidnud kasutust ning tahtluse tuvastamine toimub vastavaid juhiseid järgides.

Töö eesmärkide saavutamiseks kasutatakse kvantitatiivset meetodit. Töös analüüsitakse kohtulahendeid. Täpsemalt lahendeid, mis on riigiteataja.ee otsingu KarS § 113 tulemuseks ning tulemusest on eemaldatud resolutsioonotsused, kokkulepped ja lahendid, kus viide KarS § 113 näitab üksnes varasemat karistatust. Eeltoodust tulenevalt on kõik kohtulahendid, mida käesoleva töö raames on analüüsitud kättesaadavad riigiteataja.ee portaalis.

⁵R.K.Scheer. Intention, Motives, and Causation. Lk 402

⁶ Hughes, C., The Law of Instructions to Juries in Civil and Criminal Actions and Approved Forms with References to Analogous Precedents 276 (1905), lk 276-277

⁷ RKKK 3-1-1-136-05, p 8

Käesoleva töö peamiseks allikateks on tahtlust puudutav õiguslane kirjandus, artiklid, Karistusseadustik ning selle kommenteeritud väljaanne, maakohtute, ringkonnakohtute ning Riigikohtu lahendid.

Magistritöö jaguneb kaheks suuremaks osas. Esimeses osas tuuakse välja teoreetiline taust. Teises osas analüüsitakse kohtupraktikat ning tehakse selle põhjal järeldused.

Regulatsioon karistusseadustikus

Tapmine

Eluvastasteks süütegudeks karistusseadustikus on tapmine, mõrv, provotseeritud tapmine, lapse tapmine ning surma põhjustamine ettevaatamatusest.

Iga eluvastase kuriteo jaoks keskse tähtsusega on küsimus, millal inimelu algab ja millal võib seda lugeda lõppenuks. Et anda sellele küsimusele mõistlik vastus, tuleb enne jõuda selgusele, millise süsteemi järgi kaitseb seadus õigushüvesid enne inimelu algust ja pärast selle lõppu. Täielik kaitse on õigushüvedel ainult inimelu vältel. Siin kaitstakse õigushüvesid “elu” ja “kehaline puutumatus” ülimumlikult. Karistatav ei ole mitte ainult tahtlik, vaid ka tapmine ettevaatamatusest.⁸ Eluvastaste süütegudega rünnatakse elava inimese elu. Inimene käesoleva eelnõu mõttes on kahest *homo sapiens sapiensist* põlvnev olend. Elav on ema ihust väljuv või väljunud ja mitte veel surnud inimene. Seega ei kaitsta siin veel sündimata inimest - inimloomet.⁹

Oxfordi korrakaitse sõnastik defineerib surma, kui elu lõppemist, mida võib diagnoosida registreeritud meditsiinitöötaja või väljaõpetatud meedik. Seaduse silmis ei ole surm vältav tegevus, vaid miski, mis leiab aset konkreetsel hetkel. Küsimus, kas isik on surnud ei ole õiguslik küsimus, vaid pigem meditsiiniline.

Inimelu, kui kõrgeimalt kaitstava hüve, kaitse on ettenähtud juba põhiseaduse §-s 16. eluvastaste süütegude objektiks on elava inimese elu, kes on sündinud ja mitte veel surnud.

Eluvastaste süütegude jaos (1.jg) on kaks koosseisu: tapmine ja surma põhjustamine ettevaatamatusest (§ 117). Tapmine jaguneb neljaks: põhikoosseis (§ 113: tapmine), raskem koosseis (§ 114: mõrv) ning kaks kergemat koosseisu (§-d 115 ja 116: provotseeritud tapmine ja lapse tapmine).¹⁰

Karistusseadustik ei defineeri tapmist vaid näeb ette karistuse teise inimese tapmise eest, mis tähendab, et tapmine on suvalise teokirjeldusega koosseis, mille täitmine on võimalik ükskõik millise teoga. Tapmise põhikoosseisu¹¹ järgi subsumeeritakse tegu üksnes juhul, kui puuduvad

⁸ Samson eriosa I, lk 8-9

⁹ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

¹⁰ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 358

¹¹ KarS §113

raskendavad või kergendavad asjaolud ning kõik teised liigid on antud põhiliigi kaudu. Selle normi kohaldamise üldised tingimused on aga kõikidele eriosa normidele ühised ning need on viidud n-ö sulgude ette – üldosasse. Seega on üldosa kõikide eriosa normide kohaldamise eeldus, mida võib nimetada ka hüpoteesiks.¹²

Tapmine on teokoosseisult materiaalne delikt.¹³ Tapmine on ühtlasi suvalise teokirjeldusega koosseis, mis tähendab, et see on võimalik mis tahes teoga.¹⁴ Põhjusliku seose olemasolu ei sõltu asjaolust, kas surm saabus vahetult pärast tegu või pikema ajavahemiku möödumisel.¹⁵ Samuti ei oma tähtsust kausaalahela täpsel kulul.

Surma põhjustamine ettevaatamatusest on iseseisev eluvastane süütegu, mille objektiivne koosseis kattub tapmise objektiivse koosseisuga, kuid subjektiivsest küljest iseloomustab seda koosseisu ettevaatamatus. Surma põhjustamine kergemeelsusest eeldab, et süüdlane peab võimalikuks, et tema tegu põhjustab kannatanu surma, kuid tähelepanematus või kohusetundetuse tõttu loodab seda vältida. Surma põhjustamisel hooletusest ei tea aga süüdlane, et tema tegu põhjustab inimese surma, kuid tähelepaneliku ja kohusetundliku suhtumise korral oleks ta pidanud seda ette nägema.¹⁶

Analüüsides surma ettevaatamatusest põhjustamist, on Riigikohtu kriminaalkolleegium leidnud muu hulgas, et juhul, kui süüdlane tekitab kannatanule tahtlikult raske tervisekahjustuse ja põhjustab seejuures ka ettevaatamatusest tema surma, subsumeeritakse süüdlase käitumine §-de 117 ja 118 kogumina.¹⁷ Sarnaselt võib §117 moodustada kogumi §-dega 121 ja 122. Kogum ei ole aga võimalik §-dega 123 ja 124¹⁸, mis on surma põhjustamisega ettevaatamatusest hõlmatud.

Analüüsitava kohtupraktika pinnalt võib asuda seisukohale, et maakohtu otsustele apelleeritakse enamasti just koosseisu kergendamiseks, so tapmise ümberkvalifitseerimiseks tapmiseks ettevaatamatusest või provotseeritud tapmiseks.

¹² KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

¹³ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 361

¹⁴ RKKK 3-1-1-28-01

¹⁵ RKKK 3-1-1-101-96

¹⁶ RKKK 3-1-1-77-07, p 4.2

¹⁷ RKKK 3-1-1-43-06, 3-1-1-77-07, p 7

¹⁸ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 374-375

Süüteoosseis

Karistusseadustiku jõustumisega 01.09.2002.a mindi üle neoklassikalisele ehk finalistlikule süüteomõistele, mis on leidnud üldist tunnustust kui teoreetiliselt enam põhjendatud ning tänapäeval ka õigusriiklikele põhimõtetele enam vastav süüteomõiste, kuna tagab tehtud otsuste kontrollitavuse¹⁹ Finalistlik teoõpetus lähtub eeldusest, et inimekäitumine saab olla ainult lõpuleviidud ja seega tahtlik. Kuna koosseis sisaldab ainult inimekäitumist, peab tahtlus teo suhtes selle eelduse kohaselt kuuluma koosseisu.²⁰ Finalistliku süüteomõiste lähtepunkt seisneb teo kui inimese tegevuse finalistlikus käsitluses – tegu ei ole mitte lihtsalt mootorika või füsioloogia, ka mitte lihtsalt sotsiaalse tähendusega akt, vaid igal hetkel lõppeesmärgist määratud (antitsipeeritud). Isiku teo subsumeerimine eriosa süüteoosseisu alla sõltub sellest, kas teda iseloomustab eriline isikutunmus – seaduses ettenähtud tunmus, mis kirjeldab tegija isikuomadusi, eesmärke või motiive.²¹ Erinevalt eelnõu prantsuse ja saksa eeskujudest käsitleb karistusseadustik küsimusi põhjalikumalt, kuivõrd Eesti praktika ei ole nii pika traditsiooniga. Nii esitab KarS § 12 ainulaadsena süüteoosseisu ja selle tunnuste definitsiooni otse seaduse tekstis endas. Paragrahvi 12 III kohaselt moodustavad süüteoosseisu subjektiivsed tunnused – tahtlus, ettevaatamatus, motiiv ja eesmärk. Paragrahvi 12 III näol on tegemist süüteoosseisu subjektiivsete tunnuste seisukohalt keskse sättega, mis liigendab subjektiivsed tunnused sisemiselt, kuid määrab ära ka nende koha üldises deliktstruktuuris. Lugeses tahtluse ja ettevaatamatuse ühemõtteliselt süüteoosseisu hulka, positiveerib §12 finalistliku süüteomõiste omaksvõtu Eesti karistusõiguses.²² Süüteoosseis on kriminaalseaduse eriosas sisalduv karistatava teo tunnuste kogum, karistatava teo kirjeldus. Süüteoosseis täidab kriminaalõiguses olulist õigusriiklikku garantiifunktsiooni, sest just süüteoosseis on *lex* põhimõttes *nullum crimen sine lege*. Ükski teine süüteomõiste element ei suuda seda funktsiooni täita. Süüteoosseis on teo süüteona hindamise alus ja lähtepunkt.²³

Riigikohtu kriminaalkolleegium on mitmel korral rõhutanud, et kolmeastmeline deliktstruktuur, millest Karistusseadustik lähtub, seab õigusliku küsimuse lahendamise meetodikale kindlad nõuded. Karistusseadustik sätestab, et karistatakse teo eest, mis vastab süüteoosseisule, on

¹⁹ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

²⁰ E.Samson. Kriminaalõiguse üldosa, lk 130

²¹ J.Sootak. Karistusõiguse alused, lk 86

²² J.Sootak. Sanktsiooniõigus, IV/4 (süüst kui karistuse mõistmise alusest)

²³ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. See tähendab, et isiku käitumises karistatava teo olemasolu või puudumise kontrollimisel tuleb alustada süüteo koosseisust, seejuures lõpuleviidud delikti korral süüteo koosseisu objektiivsest küljest. Kui ühel kontrollitasandil tuvastatakse mõne tunnuse puudumine, puudub alus siirduda järgmisele kontrollitasandile.²⁴ Kohtuotsusest peab samuti olema jälgitav kohtu arutluskäik süüdistatava teo vastavuse kohta KarS-is sätestatud deliktstruktuuri elementidele.²⁵

Süüteo mõiste tähendab kindla skeemi rakendamist tegemaks kindlaks, kas isik on toime pannud süüteo ning kas teda saab toimepandu eest karistada. Kolmeastmelise skeemi järgi tehakse kindlaks, kas isiku käitumine *sisaldab süüteo koosseisu* (vastab karistusseaduse eriosa süüteo koosseisus toodud tunnustele), on *õigusvastane* ning kas isik on toimepandud teos *süüdi*. Tinglikult võib rääkida ka neljaastmelisest süüteomõistest, sest nimetatud kolmele elemendile eelneb kriminaalõiguslik *teomõiste*.²⁶

Subjektiivsete tunnuste jaoks on olulisim säte KarS §12 lg 3, mis määratleb koosseisu subjektiivsed tunnused – tahtlus ja ettevaatamatus. Hoolimata asjaolust, et koosseisu objektiivsete ja subjektiivsete tunnuste tuvastamisega on tuvastatud üksnes struktuuri esimene aste – süüteo koosseis, ei ole süüteo koosseisu subjektiivsete tunnuste puudumisel alust siirduda järgmisele kontrollitasandile.

Karistusseadustiku §15 lg 1 kohaselt on kuriteona karistatav üksnes tahtlik tegu, kui käesolev seadustik ei sätesta karistust ettevaatamatu teo eest. Lõikest 2 tuleneva täienduse kohaselt on tegu tahtlik ka siis, kui see vastab süüteo koosseisule, mis eeldab teo suhtes tahtlust ja peab enamohtriku tagajärje suhtes piisavaks ettevaatamatust.²⁷

Kui süüteo koosseisu objektiivsed tunnused iseloomustavad teo välist külge, siis subjektiivsed tunnused peegeldavad toimepanija sisemaailma. Erinevalt koosseisu objektiivsest küljest, mis kirjeldab teo mõjul objektiivses ilmas toimunud muutusi, iseloomustavad subjektiivsed tunnused toimepanija enda suhtumist nendesse. Teo subjektiivne külg näitab, kas ja mil viisil on isiku poolt toimepandud teo objektiivsed asjaolud tema sisemaailmaga seotud ja seega talle subjektiivselt omistatavad.²⁸

²⁴ RKKK 3-1-1-92-05, p 7

²⁵ RKKK 3-1-1-136-05, p 8

²⁶ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

²⁷ Karistusseadustik, RT I, 29.12.2011, 190

²⁸ J. Sootak. Karistusõiguse üldosa, lk 275

Subjektiivne süüteoosseis²⁹ ehk süüteoosseisu subjektiivsed tunnused on tahtlus ja ettevaatamatus ning motiiv ja eesmärk. Neist kaks esimest moodustavad alternatiivselt subjektiivse koosseisu obligatoorse elemendi (iga tegu on kas tahtlik või ettevaatamatu); motiiv ja eesmärk kuuluvad subjektiivsesse külge üksnes siis, kui need on eriosa koosseisus ette nähtud.³⁰ Tahtlus ja teised subjektiivse koosseisu tunnused, nagu omastamise kavatsus, määravad üldiselt ära delikti tüübi ning lisaks veel ka konkreetse delikti ebaõiguse tüübi.

Tänapäeval ollakse üksmeelel selles, et karistusõiguslikku tähtsust omavat ebaõigust ei ole võimalik piisavalt kirjeldada ilma käitumise subjektiivse küljeta. Isikulise ebaõiguse teooria kohaselt on niikuinii nõutav, et ebaõiguse koosseisu kujundaks teoebaõiguse tuum – tahtlus, tegija personaalne otsus õigushüve rikkuda.³¹

Süüteo subjektiivne koosseis peab katma kõik objektiivse koosseisu asjaolud. Vaieldamatult saab isiku teoelne ja -järgne käitumine anda teavet lisaks objektiivsetele tehiloludele ka süüteoosseisu subjektiivse külje kohta. Seejuures tuleb arvestada sündmuste käiku tervikuna ning anda neile üldhinnang^{32,33}.

Tahtlikuks käitumiseks peab toimepanija olema teadlik asjaoludest, mida loetakse tahtluse esemesse. Sel viisil on siiski määratletud üksnes teadmise objekt, kuid ei ole veel midagi öeldud selle kohta, mida teadmise all tahtluse kontekstis sisuliselt tuleb mõista. Seaduse tasandil suunab karistusõigust kõnealuse probleemiga tegelema §17 I, mille kohaselt on toimepanija eksinud ja tema vastutus välisatud, kui ta ei tea teo koosseisupäraseid asjaolusid. Karistusõigus ei saa ratsionalistlikult nõuda, et toimepanija iga üksiku koosseisutunnuse üle järele mõtleks, kuid teisalt ei piisa ka tahtluse olemasoluks üksnes tõigast, et toimepanija on mõnest koosseisupärasest asjaolust korra juba teadlikuks saanud.³⁴

Tapmise subjektiivne külg on tahtlus, mis peab esinema kõigi objektiivsete tunnuste – surmav tegu, surm ja nendevaheline kausaalseos – suhtes. Kui kas või ühe tunnuse suhtes esineb toimepanijal ettevaatamatus, kohaldatakse § 117. Tahtluse liigil ei ole lõpuleviidud tapmise subsumeerimisel tähtsust.³⁵ KarS § 113 sätestatud tapmise koosseis ei näe ette motiivi ega eesmärki, mistõttu huvitun oma töös üksnes tahtlusest, kui koosseisu subjektiivsete tunnuste

²⁹ KarS § 12 lg 3

³⁰ J.Sootak. KarS süüteomõiste ja deliktistruktuur. Juura, lk 452

³¹ K.Kühl. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn, lk 42-43

³² RKKK 3-1-1-142-05

³³ RKKK 3-1-1-12-06

³⁴ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 285

³⁵ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 362

obligatoorsest elemendist. Tahtlus ei pea ulatuma tagajärjega kvalifitseeritud deliktides põhikoosseisuga võrreldes raskemini karistatava enamohtriku tagajärjeni. See tuleneb otseselt §-st 19, mis loeb raskema tagajärje põhjustamise osas piisavaks ettevaatamatus. Tahtluse esemesse ei kuulu ka teo aeg ja koht kui karistusseaduse kehtivustingimused vastavalt §-dele 5-11.³⁶

Riigikohtu kriminaalkolleegium on korduvalt selgitanud, et isiku käitumise subjektiivsele küljele antav hinnang tuleb lahendada tahtluse intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamise kaudu.³⁷

Voluntatiivse elemendi ehk tahtluskomponendi vajalikkus tahtluse mõistes on vaieldav. Üldise, tahtlust läbi koosseisupäraste asjaolude teadmist ja tahtmise defineeriva arusaama kohaselt vastandatakse tahtluse struktuuris voluntatiivset elementi intellektuaalsele selle mõttes, et kui teadmine märgib kujutlust kavandatavast, tulevikus eesseisvast käitumisest, siis tahtmisfaktor realiseerib sellise kujutluse tegelikkuses.³⁸ Karistusõigusdogmaatika on siiski seotud §-s 16 sätestatud tahtluse liikide legaaldefiniitsioonidega, mis nõuavad seaduse rakendajalt tahtluse intellektuaalse ja voluntatiivse elemendi vahetegu. Kõnealuse kahe elemendi dualismile rajanev tahtluse mõiste kehtivas õiguses eeldab, et lisaks teaduslikkusele koosseisupärastest asjaoludest peab toimepanija nende realiseerumist ka tahtma. Eeldades, et karistusõiguslikult relevantsete tegude piiritlemine nendest käitumisaktidest, millel ei ole õiguslikku tähendust, toimub teomõiste tasandil, jääb voluntatiivse elemendi peamiseks funktsiooniks pidepunkti andmine tahtluse eristamiseks ettevaatamatus.³⁹

Tahtlust on kirjeldatud koosseisu teadliku ja tahtliku täitmisena. Nimetatud lühiformuleering on abiks subjektiivse koosseisu kontrollimisel. Koosseisu täitmise ehk realiseerimise all mõeldakse siin kõigi objektiivse koosseisu tunnuste realiseerimist. Tahtmine ei saa aga hõlmata kõiki objektiivse koosseisu elemente, vaid ainult tegu ning selle tagajärge.⁴⁰

Teadmine on tulevikus saabuvate sündmuste (nt tagajärje) suhtes prognoosival moel siiski võimalik; seejuures räägitakse tagajärje saabumise ettenägemisest või ettekujutamisest. Seega on võimalik tagajärje realiseerimist tahte ning seda, kui enda käitumise tulemust, suuremal või vähemal määral ka ette näha (olla sellest teadlik). Eespool toodust lähtuvalt võiks tahtluse

³⁶ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 285

³⁷ RKKK 3-1-1-142-05

³⁸ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 286-287

³⁹ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 287

⁴⁰ K.Kühl. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn, 2002, lk 44

määrang olla järgmine: *tahe täita kuriteokoosseis, teades kõiki selle objektiivse koosseisu elemente.*⁴¹

Tahtluses sisalduvat teadmise elementi saab astmestada ning ta ei hõlma ainult kindla teadmist, vaid ka tõenäosuse otsust kuni koosseisu realiseerimise võimaluse ettekujutamiseni. Teadmise elementi on vaja lähemalt uurida, kuna tuleb välja selgitada selle intensiivsus (kas piisab nn asjaomasest kaasteadmisest?), liik (kas tähenduse teadmine on vajalik ning kas sellest piisab?) ning konkreetsus (kui konkreetselt peab teo objekt olema individualiseeritud?).⁴²

Mis puudutab tahte voluntatiivset ehk emotsionaalset elementi, siis on ka siin võimalik teha järgmisi astendusi: taotlus, heakskiit, ükskõiksus, soovimatus. See element peab lisaks kõigele taluma ka põhimõttelist kriitikat, mis käib tema hädavajalikkuse kohta. tahtelemendi vajalikkuse vastu räägib seadusandja sellekohane vaikimine. Voluntatiivse tahtluse elemendi üle käivat vaidlust käsitletakse pikemalt tahtluse ja ettevaatamatuse piiriala – kaudse tahtluse juures.⁴³

Tahtluse kui teo ebaõiguse tuuma olemus oleks poolikult avatud, kui see piirduks vaid asjaolude lihtsa teadmiseks võtmisega. Kindlasti peab tahtlik tegija teo situatsiooni tundma ning tagajärge vähemalt kui oma tegevuse võimalikku tulemust ette nägema. Siiski sisaldub tahtluses ka kõnekeeles aktiivne moment, nimelt otsust teoks koos kõigi tagajärgedega, hoolimata tehisoludest ja tagajärgede ettenägemisest. Tahtlik tegija võtab lähtuvalt oma informeerituse tasemest vastu talle isiklikult omistatava väärotsuse, mis on suunatud koosseisus kaitstud õigushüve vastu – otsus koosseisus kirjeldatud õigushüve rikkumiseks. See otsustuse moment eristabki tahtlikku tegijat kui intensiivsemat õigushüve rikkujat ettevaatamatult käituvast tegijast, kes isegi võimalikust koosseisu täitmisest teadlik olles siiski loodab, et kõik lõpeb hästi, seega puudub temal otsustus võimaliku ohvri õigushüve vastu.⁴⁴

Intellektuaalne element on küll tahtluse minimaalne eeldus, kuid pelgalt süüteokoosseisule vastava asjaolu võimalikuks pidamine ei võimalda KarS § 16 lg 4 kohaselt teha järeldust tahtluse olemasolust. Selleks on nimetatud sätte kohaselt täiendavalt vajalik koosseisule vastava asjaolu saabumise möönmine, mida tuleb mõista kui isiku poolt võimaliku tagajärje heakskiitmist, selle saabumisega soostumist. Voluntatiivse elemendi tuvastamine on kaudse

⁴¹ K.Kühl. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn, 2002, lk 44

⁴² K.Kühl. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn, 2002, lk 44

⁴³ K.Kühl. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn, 2002, lk 45

⁴⁴ K.Kühl. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn, 2002, lk 45

tahtluse tõdemiseks otsustava tähtsusega, sest just selle kaudu piiritletakse kehtivas karistusõigusdogmaatikas kaudset tahtlust kergmeelsusest.⁴⁵

Tahtluse erinevate vormide formuleerimisel on lähtunud psühholoogias üldtunnustatud asjaolust, et isiku subjektiivne suhe teosse koosneb faktiliselt teo teadmisesest ja tahtmisest, seega intellektuaalsest ja voluntatiivsest momendist. Karistusseadustik⁴⁶ toetub sellele psühholoogilisele eristusele ja määratleb tahtluse üksikud vormid vastavalt intellektuaalsete ja tahteliste elementide erinevatele ilmnemismvormidele. Teo ebaõiguse täpsemaks määratlemiseks on tahtlus liigitatud kolmeastmeliseks.⁴⁷

Karistusseadustiku §16 lg-st 1 tulenevalt on tahtlus kavatsetus, otsene ja kaudne tahtlus.

Kavatsetus

KarS § 16 lg-st 2 toodud määratluses on seadusandja asetanud rõhu isiku käitumise eesmärgipärasusele, mis ongi kavatsetuse konstitueeriv tunnus. Seega on isik tegutsenud kavatsetult alati, kui koosseisupärase tagajärje põhjustamine on isiku käitumise eesmärk, siht. Kavatsetus on seeläbi võrdsustatud eesmärgipärase tegutsemisega. Viimasega on põhjendatav ka asjaolu, et just kavatsetuse kui tahtluse liigi korral on isiku suhe oma teosse ja selle tagajärgedesse kõige intentsiivsem. Siiski ei ole kavatsetuse puhul tagajärje saabumine ainult eesmärk, vaid ühtlasi ka see sisemine põhjus, miks isik üldse teo toime paneb. Seetõttu on kavatsetus võimalik ka sellise tagajärje suhtes, mille saabumine on prognoositavas mõttes ebakindel ning mille puhul isik näeb ette, et tagajärg võib saabuda, aga võib ka jääda saabumata.⁴⁸ Eeltoodust tulenevalt on kavatsetus defineeritud voluntatiivse elemendi kaudu.

Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsuses nr 3-1-1-141-04 märgitu kohaselt ei ole kavatsetuse puhul koosseisupärane tagajärg mitte ainult isiku teo eesmärgiks, vaid ühtlasi selleks sisemiseks põhjuseks, miks isik üldse teo toime paneb, so toimepanijat liikumapanevaks jõuks.

Intellektuaalne moment sisaldub KarS § 16 lg-s 2 sisalduvas tingimuses, et isik peab taotletava tagajärje saabumises kindel olema või seda vähemalt võimalikuks pidama. See ei ole siiski

⁴⁵ RKKK 3-1-1-13-07

⁴⁶ Autori lisa

⁴⁷ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

⁴⁸ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 292

definiitsiooni otsustavaks elemendiks vaid üksnes selgitavaks sätestuseks. Loomulikult ei saa isik taotleda tagajärge, kui ta ei pea selle saabumist isegi võimalikuks.⁴⁹

Tahtluse intellektuaalne element pole kavatsetuse puhul siiski oluline ning selle tuvastamine praktikas ei ole vajalik: tegemist on üksnes kavatsetuse definiitsiooni täielikkuse huvides esitatud selgitusega, kuivõrd tahtluse üldmõistest tulenevalt koosnevad kõik tahtluse liigid võrdselt intellektuaalsest ja voluntatiivsest elemendist. Intellektuaalse elemendi nimetamine kavatsetuse määratluses on põhjendatav ka asjaoluga, et inimene ei saa kunagi tõeliselt tahta midagi, mille tegelikkuses saavutamist ta isegi võimalikuks ei pea. Seetõttu võib võimalikuks pidamist kui intellektuaalse elemendi minimaalmäära lugeda eesmärgipärase tegutsemise eelduseks.⁵⁰

Tahtluse voluntatiivsest küljest lähtuvalt ei ole kavatsetuse tuvastamisel tähtsust sellel, kas isiku poolt silmaspeetav tagajärg tegelikult saabub. KarS § 16 lg 2 kohaselt on kavatsetusega tegemist ka siis, kui isik peab süüteoकोosseisule vastava asjaolu saabumist vähemalt võimalikuks.⁵¹

Tapmine on toime pandud kavatsetusega, kui kannatanu surm on toimepanija eesmärk. Kavatsetuse määrab seega ära tahtluse voluntatiivne element – tapja peab kannatanu surma otseselt soovima. Praktikas viitab kavatsetusele selge tapmismotiivi olemasolu, näiteks kui tapmine on ajendatud soovist vabastada lootusetult haige lähedane valudest, samuti kuuluvad siia tapmine kättemaksuks, kuulsusjanust, seksuaalse rahulduse saamiseks, rituaalsel või nekrofiilsel eesmärgil. Kavatsetusele viitab ka relva või muu vahendi sihipärane kasutamine, näiteks sihtimine pähe või rindkeresse, külmarelva korduvad löögid südamesse, tugevatoimelise mürgi kasutamine jne.⁵²

Otsene tahtlus

Otsese tahtlusega on tegemist juhul, kui isik teab, et teostab süüteoकोosseisule vastava asjaolu, ja tahab või vähemalt mõnab seda.⁵³ Otsese tahtluse korral on esikohal intellektuaalne moment. Tahtluse selle vormiga on tegemist üksnes siis, kui isik teab kindlasti, et

⁴⁹ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

⁵⁰ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 293

⁵¹ RKKK 3-1-1-62-14

⁵² J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 362

⁵³ KarS § 16 lg 3

süüteo koosseisu asjaolu saabub. Kindel teadmine võib seostuda nii koosseisupärase tagajärje saabumisega kui ka juba olemasolevate koosseisus kirjeldatud asjaoludega.⁵⁴

Tapmine on toimepandud otsese tahtlusega, kui toimepanija teab, et tema tegu põhjustab kannatanu surma. Kas ta seda soovib või üksnes möönab, ei ole tähtis. Otsuse tahtluse tuvastamisel on seega ainutähtis tahtluse intellektuaalne element: tahtlus on otsene siis, kui tapja kannatanu surma tegelikult ei soovi, ent teo toimepanemisel saab aru, et see on tema teo vältimatu tagajärg.⁵⁵

Kaudne tahtlus

Kaudse tahtlusega on tegemist juhul, kui isik peab võimalikuks teo koosseisule vastava asjaolu saabumist ja möönab seda. Definiitsioon on konstrueeritud rõhuasetusega mõistele peab võimalikuks, mis ongi kaudse tahtluse piiritlemisalus otsesest tahtlusest. Sisuliselt on võimalikuks pidamise näol kaudses tahtluses tegemist otsese tahtluse teadmise vähendatud vormiga. Võib ka öelda, et kaudse tahtluse puhul on tegemist isiku sellise psüühilise suhtumisega teosse, kus tagajärje saabumine ei ole kindel, vaid ainult tõenäoline. Sellises situatsiooni iseloomustab ilmselt kõige paremini üldkeelest pärinev võib olla: kaudse tahtluse puhul võib tagajärg saabuda, kuid võib jääda ka hoopis saabumata.⁵⁶

Kaudse tahtluse korral kirjeldab väljend peab võimalikuks isiku intellektuaalset suhtumist. Nagu ka § 16 lg-s 3 ei ole lg-s 4 tahtluse definiitsioonide lihtsustamise huvides tahtelist momenti eraldi välja toodud. Tahteline moment lisandub kõikidele tahtluse määratlustele nn automaatselt. Mõiste möönab märgib kaudse tahtluse definiitsioonis voluntatiivset elementi, mis on kaudses tahtluses sarnaselt otsese tahtlusega sisulise tähtsusetu, taotledes pigem definiitsiooni täielikkust.⁵⁷ Nii näiteks on otsese tahtluse puhul enesestmõistetav, et kui isik teab, et tema käitumine vastab süüteo koosseisule, kui ta teo toime paneb, ning ta sellest hoolimata käitubki karistusseadustikuga keelatud viisil, siis ta ka tahab süütegu toime panna.⁵⁸ Seega iseloomustab

⁵⁴ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

⁵⁵ J. Sootak, P. Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 362

⁵⁶ J. Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 299

⁵⁷ J. Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 300

⁵⁸ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

kaudset tahtlust voluntatiivsest küljest tagajärje saabumisega leppimine või ükskõikne suhtumine sellesse.⁵⁹

Tapmine on toime pandud kaudse tahtlusega, kui toimepanijat kindlalt küll ei tea, kuid peab võimalikuks, et tema tegu põhjustab kannatanu surma ning möönab seda. Seega on kaudse tahtluse puhul tähtsad mõlemad tahtluse elemendid – intellektuaalne element (võimalikuks pidamine) eristab seda otsesest tahtlusest ning voluntatiivne element (möönmine) kavatsusest. Kaudse tahtluse voluntatiivsel elemendil on veel teinegi kriitiline ülesanne, nimelt määrab see ära tapmise subjektiivse koosseisu n-õ alumise piiri. Kui toimepanija ei mööna kannatanu surma saabumist, vaid loodab, seda vältida, on tegemist kergemeelsusega ja tegu kuulub subsumeerimisele KarS § 117 järgi. Kuna põhimõtteliselt samamoodi eristati kaudset tahtlust ja ettevaatamatust ka KrK-s, siis tuleb selles osas arvestada Riigikohtu senist praktikat. Riigikohus on oma lahendites korduvalt sedastanud, et löömisel noa vm sarnase esemega südame või muude elutähtsate elundite piirkonda möönab süüdlane mis tahes tagajärje, sh kannatanu surma saabumist ning tegu on seetõttu toime pandud kaudse tahtlusega⁶⁰. Samuti möönab isik mis tahes tagajärge, kui ta peksab kannatanut rusikate ja jalgadega valimatult keha elutähtsatesse osadesse, nagu pea, rindkese ja kõht⁶¹. KarS § 16 lg 4 (kaudne tahtlus) ja § 18 lg 2 (kergemeelsus) võrdlusest tuleneb, et mõlemal juhul näeb isik ette tagajärge. Seega langeb intellektuaalne element – tagajärje ettenägemine – neil kahel süüteo subjektiivsel tunnusel kokku. Järelikult ei ole neid võimalik selle tunnuse alusel eristada. Seega saab toimuda üksnes voluntatiivse ehk tahtluse elemendi abil – kui intensiivselt suhtus isik tagajärje saabumisse; mida ta oma tegevusega tahtis saavutada. Kaudse tahtluse ja hooletuse vahel asuvat süüteo subjektiivset tunnust – kergemeelsust – ongi võimalik kaudsest tahtlusest piiritleda peamiselt voluntatiivse elemendi abil. Kaudse tahtluse puhul isik küll ei pürgi otseselt tagajärje saavutamisele, kuid möönab selle saabumise võimalikkust. Kergemeelsuse puhul aga loodab isik tagajärje mittesaabumisele^{62, 63}.

⁵⁹ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 300

⁶⁰ RKKK 3-1-1-85-96; RKKK 3-1-1-102-96; RKKK 3-1-1-92-97

⁶¹ RKKK III-1/1-72/95; RKKK 3-1-1-107-96; RKKK 3-1-1-106-97

⁶² RKKK 3-1-1-16-05, RKKK 3-1-1-13-07

⁶³ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 362-363

Tahtlus tuvastamine

Tahtluse tuvastamisel on eristatud objektiivseid ning subjektiivseid meetodeid. On leitud, et subjektiivne viis tahtluse tuvastamiseks on otsene kontroll, risküsitlus, kuriteo asjaolud ning valedetektor, viimast küll vaid jurisdiktsioonides, kus see on lubatud. Seda, subjektiivset seisukohta, varjutab mõnevõrra objektiivne standard – so mida tavaline inimene samas olukorras, samadel tingimustel teeks ja kavatseks.⁶⁴ Objektiivne idee mõistlikust inimesest on rakendatav juhtudel, mis on sama selged kui refleks keskmise inimese jaoks. Sihtides ja tulistada relva sihitud objekti suunas näitab üsna kindlalt, et tulistaja kavatses objekti tabada. Sellest tulenevalt kavatses ta objekti kas tappa või vähemalt sellesse augu tekitada, sõltuvalt objekti olemusest.⁶⁵

Winchell⁶⁶ on väljendanud seisukohta mille kohaselt peab tahtlus olema tõestatav ja seda ei saa järeldada. Samas on Huges⁶⁷ asunud seisukohale, et tahtlus järeldub tegudest ja sõnadest - kuivõrd eeldatakse, et iga terve mõistusega inimene kavatseb loomulikke ja tõenäoliseid tagajärgi oma tegudele, tuleb soostuda seisukohaga, et tahtlus süütegu toime panna on järelduv toimepanija tegudest, sõnadest ja avaldustest, lisaks ka teo toimepanemise asjaoludest ja vormist.

On ka leitud, et tõeliselt on tahtlust tuvastatud, kui kohus püüab õiglaselt ja õigustatult määrata, mis oli toimepanija tahtluseks, arvestades toimepanija spetsiifilisi oskusi või nende puudujääke. Kui toimepanijal on eriteadmised, siis tuleb tema tahtlust hinnata just neid tingimusi arvestades.⁶⁸

Tahtlus ei nähtu otseselt tunnistajate ütlustest. See jääb tabamatuks kõigile viiele meelele ning on teada üksnes toimepanijale. Ja ei saa öelda, et tahtlus on teada alati ka toimepanijale, kuna mõned tahtluse definitsioonid lubavad uskuda, et tahtlust ei olnud ka juhul, kui see oli. Tegelikult on kasutatud 2 viisi tahtluse tõendamiseks: toimepanija poolt omaksvõtuga või kaudsete tõenditega.⁶⁹

⁶⁴ V.Foster, C.G.Rohan. Intent in the Criminal Law. Lk 143

⁶⁵ V.Foster, C.G.Rohan. Intent in the Criminal Law. Lk 143

⁶⁶ J.W. Winchell, Intent in the Criminal Law: The Legal Tower of Babel. Catholic University Law Review, Vol. 8, Issue 1 (1959), lk 32

⁶⁷ C. Hughes, The Law of Instructions to Juries in Civil and Criminal Actions and Approved Forms with References to Analogous Precedents 276 (1905), lk 276-277

⁶⁸ V.Foster, C.G.Rohan. Intent in the Criminal Law. Lk 143

⁶⁹ D.Crump, What does intent mean, lk 1071-1072

Riigikohtu juhised tapmistahtluse tuvastamiseks

Riigikohtu kriminaalkolleegium on oma praktikas korduvalt selgitanud, et isiku käitumise subjektiivsele küljele antav hinnang tuleb lahendada tahtluse intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamise kaudu.

1. Kolleegium on korduvalt rõhutanud, et subjektiivse külje tuvastamisel on abipakkuvateks kriteeriumiteks isiku teoeelne- ja järgne käitumine, samuti tema teo objektiivne avaldumine.⁷⁰

Kuriteo toimepanemine on ajaliselt piiritletud käitumisakt, mis on samas seotud süüdlase käitumisega nii enne kui ka pärast kuriteosündmust. Isiku teoeelne- ja järgne käitumine võib anda teavet lisaks objektiivsetele tehiloludele ka süüteokoosseisu subjektiivse külje kohta. Seejuures tuleb arvestada sündmuste käiku tervikuna ning anda neile üldhinnang.⁷¹ Nimetatud asjaolusid tuleb arvestada rangelt individualiseeritult konkreetset kriminaalasja silmas pidades.⁷² Siiski tuleb silmas pidada, et kuriteo toimepanemine on ajaliselt piiritletud käitumisakt, millel on oma algus ning lõpp, millest tulenevalt võivad isiku teoeelne- ja järgne käitumine ollagi üksnes abistavateks kriteeriumiteks.

Arvestada saab ka isiku arvamusavaldusi teo toimepanemise ajal ning enne ja pärast seda. Need tunnused võivad anda teavet isiku käitumise motiivide kohta. Seejuures tuleb aga silmas pidada, et tegemist on esmajoones abistava kriteeriumiga, mis aitab tahtlust siduda isiku subjektiivse suhtumisega teosse ja tagajärge vahetult teo toimepanemise ajal.⁷³

Tahtluse tuvastamisel tuleb arvesse võtta kõik esinenud asjaolud, mis mõjuvad enda olemuselt tagajärje saavutamise riski tõstvatena või iseloomustavad selles tähenduses isiku käitumist.⁷⁴

2. Juhul, kui isikule on tekitatud selline tervisekahjustus, mis on konkreetseks ohuks tema elule, saab juba välise teopildi alusel teha järeldusi võimaliku tapmisteo tahtluse kohta.

See tähendab, et olukorras, kus isikule on tekitatud selline tervisekahjustus, mis võib kausaalhela katkematu kulgemise korral suure tõenäosusega vahetult kaasa tuua inimese surma, saab juba ainuüksi välise teopildi alusel rääkida vahetust inimelu ohustamisest

⁷⁰ RKKK 3-1-1-16-04

⁷¹ RKKK 3-1-1-12-06

⁷² RKKK 3-1-1-124-03

⁷³ RKKK 3-1-1-142-05

⁷⁴ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.06.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-21700

tapmiskoosseisu mõttes. Välisele teopildile saab tapmiskoosseisu tuvastamisel tugineda iseäranis siis, kui toimepanija tegu ei ole ühekordne, vaid koosneb mitmest isiku elu ohustavast teost (nt korduv noaga löömine rindkeresse), ning siis, kui toimepanija tegu iseloomustab ühekordse toimimisviisi äärmuslik ohtlikkus (nt löök elutähtsate organite piirkonda),⁷⁵ sest sellisel juhul on tavalise elukogemusega inimesel tõepoolest alust eeldada, et tema käitumine võib kaasa tuua kõige raskeimad tagajärgi.⁷⁶

Kohtupraktikas ongi subjektiivse koosseisu tuvastamisel domineerivaks meetodiks objektiivse külje analüüsist lähtuv tuvastamine.

Tahtluse tuvastamisel tuleb lähtuda tehjolude kogumist, arvestades tekitatud tervisekahjustuste arvu, laadi ja paiknemist kehal, relva (torke- või löögiriista) kasutamist, samuti süüdlase käitumist pärast ründe lõppu ning ründe lõpetamise asjaolusid. Samas tuleb sellist tõendamise viisi rakendada iga kaasuse puhul rangelt individualiseeritult⁷⁷.

Siiski on kolleegium toonitanud, et isegi siis, kui on tuvastatud, et isik sai täiel määral aru enda teo ohtlikkusest, ei tähenda see automaatselt, et isik oleks arvestanud võimaliku raske tagajärje saabumisega ning sellega sisimas ka nõustunud.⁷⁸ Ka väliselt eluohtliku teo toimepanemise korral on seega arvestatav argument, et tegelikkuses lootis teo toimepanija võimalikuna äratuntud tagajärge vältida.⁷⁹

Eeltoodust tulenevalt on kriminaalkolleegium jaatanud kaudse tahtluse olemasolu teatavate objektiivsete tehjolude puhul.

- Tegumise on toimepandud kaudse tahtlusega, kui kannatanu vigastus asetseb südames⁸⁰ või mõnes muus elutähtsas piirkonnas⁸¹, sest sellisel juhul on tavalise elukogemusega inimesel tõepoolest alust eeldada, et tema käitumine võib kaasa tuua kõige raskemaid tagajärgi.⁸²

Täpsustavalt on kriminaalkolleegium leidnud, et lüües kannatanut noaga rindkerre südame piirkonda, ei kontrollinud toimepanija mingilgi viisil sündmuste edasist käiku ning nagu õigesti

⁷⁵ RKKK 3-1-1-128-06, p 7

⁷⁶ RKKK 3-1-1-126-04, p 11

⁷⁷ RKKK 3-1-1-80-02

⁷⁸ RKKK 3-1-1-142-05, p 23

⁷⁹ RKKK 3-1-1-128-06, p 9

⁸⁰ RKKK 3-1-1-85-96

⁸¹ RKKK 3-1-1-126-04, p 11

⁸² RKKK 3-1-1-16-05

märgib ringkonnakohus, "uskumata küll, et kannatanu võis tema teost tulenevalt sellised vigastused saada, oli see siiski nii". Toimepanija käitumine tõi kaasa tema poolt mittekontrollitava sündmuste käigu ning tema poolt loodud konkreetse ohu võimaliku tagajärje - kannatanu surma - hoidis ära vaid meditsiinitöötajate õigeaegne sekkumine. Tegemist oli nn õnneliku juhusega kolmandate isikute sekkumise näol, mis muutis toimepanija poolt vallandatud kausaalahela kulgemist. Eeltoodust tulenevalt on ringkonnakohus õigesti tuvastanud, et kannatanu surma saabumise osas tegutses süüdistatav kaudse tahtlusega. Kuna tapmistahtluses sisaldub alati ka tervisekahjustuse tekitamise tahtlus, siis märgib Riigikohtu kriminaalkolleegium, et olukorras kus toimepanija on tegutsenud kannatanu surma põhjustamise suhtes vähemalt kaudse tahtlusega, neeldub tervisekahjustuse tekitamise tahtlus tapmistahtluses ning isiku tegevust tuleb õiguslikult vaadelda üksnes tapmiskatsena.⁸³

Lisaks eeltoodule on kriminaalkolleegium leidnud, et metallesemega korduv tugevajõuline löömine elutähtsate organite piirkonda võib tõendada surma põhjustamist kaudse tahtlusega.⁸⁴

- Juhul, kui isik on peksnud kannatanut vältavalt jalgade ja rusikatega valimatult pähe, rindkeresse ja kõhtu, möönab ta samuti mis tahes tagajärgi, sh surma saabumise võimalust.⁸⁵

Riigikohtu kriminaalkolleegium toonitab, et iga tervist kahjustav käitumine võib endast kujutada ohtu kõige raskema tagajärje saabumiseks ning sellest ei saa teha automaatselt järeldust toimepanijal esinenud tapmistahtluse kohta.⁸⁶

Siiski on kolleegium lisanud, et sellisel juhul ei saa tahtluse kirjeldamisel piirduda vaid ühe lausega, kuna sellega ei anna subjektiivse külje tuvastamine piisavalt alust täideviija käitumises tahtluse liikide eristamiseks. KarS § 113 järgi süüditunistamiseks ei piisa ka sellest, kui kohus analüüsib ja tõendeile tuginevalt põhjendab kohtualuse tahtlust surma põhjustamiseks üldiselt, ilma tahtluse liiki konkretiseerimata.⁸⁷

- Samas on kolleegium toonud välja vastupidiselt ka asjaolud, millega tavalise elukogemuse alusel ei ole üldteada ja seega ka tahtlusega hõlmatud nt põhjuslik seos, mille kohaselt noalöök jalga vigastab arterit, see omakord toob kaasa ägeda verejooksu

⁸³ RKKK 3-1-1-128-06, p 11

⁸⁴ RKKK 3-1-1-92-97

⁸⁵ RKKK III-1/1-72/95

⁸⁶ RKKK 3-1-1-128-06, p 8

⁸⁷ RKKK 3-1-1-126-04, p 12

ja suurest verekaotusest tingitud surma,⁸⁸ ega löök noaga põlveliigesesse.⁸⁹ Riski tõstvaks asjaoluks on loetud näiteks olukord, kui isik on arvestanud võimaliku füüsilise konfliktiga ning sel põhjusel võtnud kaasa külmrelva.⁹⁰

Riigikohtu kriminaalkolleegium on leidnud, et üksnes lause „Lüües tugevasti korduvalt ohvrit noaga jalgadesse, pidi ta ette nägema mistahes tagajärje saabumist noalöögi tagajärjel, kaasa arvatud kannatanu surm“. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi arvates ei anna selline subjektiivse külje tuvastamine piisavalt alust piiritlemaks toimepanija käitumises tahtlust ja ettevaatamatust, mis on nii maa- kui ka ringkonnakohtus olnud õigusliku arutelu esemeks.⁹¹

Tühine kõrvalekalle tegeliku ja kujutletud sündmustekulu vahel ei välista tahtlust.⁹² Riigikohtu kriminaalkolleegium nõustub täielikult arusaamaga, et arteri vigastus võib kujutada ohtu inimese elule. Kuid tahtliku tapmise jaatamiseks tuleks tuvastada, et noaga jalga löömisel oleks kaudse tahtluse tasemel soovitud tabada arterit.^{93,94}

Kokkuvõtlikult võib öelda, et keskseks lahendiks tahtluse tuvastamise jaoks võib pidada kriminaalkolleegiumi 16.04.2007. a otsusele kriminaalasjas nr 3-1-1-128-06. Otsus analüüsib kaudse tahtluse piiritlemist kergemeelsusest, viitab, et teatud juhtudel on subjektiivse külje elemente võimalik tuvastada objektiivsete asjaolude kaudu ning selgitab, et siiski peab isiku käitumise subjektiivsele küljele antav hinnang lähtuma intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamisest. Kuid kriminaalkolleegium on ka varem väljendanud seisukohta, et tahtluse tuvastamise aluseks on teo objektiivset külge iseloomustavad asjaolud – kuriteo toimepanemise vahend, kehavigastuste arv, iseloom ja paiknemine, süüdlase ja kannatanu omavahelised suhted ja muuhulgas ka löögid noaga kannatanu elutähtsate organite piirkonda.⁹⁵

Kaudset tahtlust ja kergemeelsuse vormis ettevaatamatust tulebki piiritleda just subjektiivse külje voluntatiivse elemendi abil. Mõlemal juhul tunneb isik ära enda käitumises sisalduva ohtlikkuse, kuid erinev on suhtumine võimalikku tagajärge. Kaudse tahtluse korral kiidab isik võimaliku tagajärje heaks, st soostub tema saabumisega. Ettevaatamatuse korral loodab isik tagajärje mittesaabumisele. Lootus tagajärje mittesaabumisele peab aga olema isiku üldist

⁸⁸ RKKK 3-1-1-126-04, p 11

⁸⁹ RKKK 3-1-1-16-05, p-d 10-11

⁹⁰ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.06.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-21700

⁹¹ RKKK 3-1-1-16-05, p 9

⁹² J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 283

⁹³ RKKK 3-1-1-126-04, p 11

⁹⁴ RKKK 3-1-1-16-05, p 10

⁹⁵ RKKK III-1/1-10/95

elukogemust ja teospetsiifikat silmas pidades adekvaatne, st see peab tuginema isiku poolt äratuntud asjaoludele, mis lubavad tal mõistlikult uskuda, et tema poolt loodud oht ei realiseeru tagajärjes. Lootus tagajärje mittesaabumisele peab olema tõsimeelne, mis tähendab, et see toetub konkreetsetele asjaoludele ega ole sõltuvuses tema poolt mittekontrollitavast juhuslikkusest. Seega tuleb kaudse tahtluse ja ettevaatamatuse piiritlemisel esmalt tuvastada, kas isik kujutas endale üldjoontes ja tavalise elukogemuse tasemel ette põhjuslikku seost oma teo ja saabuva tagajärje vahel⁹⁶. Jaatava vastuse korral tuleb seejärel lahendada küsimus, kas ta kiitis tagajärje heaks (seda mööndes) või lootis seda vältida.⁹⁷

⁹⁶ RKKK 3-1-1-28-01

⁹⁷ RKKK 3-1-1-142-05, p 18

Tahtluse tuvastamine kohtupraktikas

Käesoleva töö raames olen analüüsinud kokku 202 maakohtu lahendit ja lisaks 115 ringkonnakohtu lahendit.

Analüüsitud maakohtu lahenditest 10 % on Pärnu Maakohtu, 44 % Harju Maakohtu, 29 % Viru Maakohtu ning 17 % Tartu Maakohtu lahendid. Märkimisväärne on sealjuures asjaolu, et kui Tartu, Viru ja Harju Maakohtutes on enim leidnud tuvastamist tapmisteo toimepanemine kaudse tahtlusega, siis analüüsitud Pärnu Maakohtu lahendites on enim leidnud tuvastamist tapmisteo toimepanemine otsese tahtlusega.

Maakohtud lähtuvad subjektiivse koosseisu tuvastamisel palju just Riigikohtu kriminaalkolleegiumi seisukohtadest ning tihti toimub see otseviitega Riigikohtu lahenditele.

Riigikohtu praktikale viidatakse nii seoses isku teoelse ja –järgse käitumise, kui abipakkuva kriteeriumina, kui ka teo objektiivsete asjaolude, kui subjektiivse külje tuvastamiseks vajaliku toena.

Samas esineb ka otsuseid, kus süüdimõistmine on toimunud üsna tagasihoidliku analüüsi pinnalt. Näiteks on Harju Maakohus lugenud tõendatuks, et teo toimepanija puhul on vähemalt kaudne tahtlus, kui teokoosseisu kriteerium, täidetud⁹⁸ ning Viru Maakohus on pidanud haavade paiknemist rinnal ja seljal ning kuriteo toimepanemise vahendit selliselt, et isik tegutses tahtlusega tappa.⁹⁹ Sealjuures on tahtluse tuvastamine kohtute poolt sellega piirdunud ning kohtud pole täiendavalt analüüsinud tahtluse liiki.

Nagu juba mainitud, on analüüsitud maakohtu otsustes üksnes kolmes jäetud subjektiivne koosseis tuvastamata ning viidatud kahes on sedastatud, et isik on teo toime pannud tahtlikult, tahtluse liiki täpsustamata. Lisaks sellele on kohtud kuues otsuses pidanud tahtluse tuvastatuks nentides, et tegu on toime pandud vähemalt kaudse tahtlusega.

Tõepoolest võib nõustuda, et kuivõrd tapmine on tahtlikult toime pandud juba kaudse tahtlusega, piisab subjektiivse koosseisu täitmiseks üksnes kaudse tahtluse tuvastamiseks, seega saab lugeda piisavaks ka olukorras, kus kohtud on pidanud tuvastatuks, et isik on teo toime pannud vähemalt kaudse tahtlusega.

⁹⁸ Harju Maakohtu 30.05.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-3383

⁹⁹ Viru Maakohtu Narva kohtumaja 05.11.2010. a otsus kriminaalasjas 1-10-2819

Lisaks peab kohtuotsusest siiski nähtuma, milliseid asjaolusid hinnates on kohus lugenud teo toimepanduks vähemalt kaudse tahtlusega.

Eeltoodust tulenevalt toon alljärgnevalt ära kohtupraktika erinevate tingimuste rakendamisel subjektiivse koosseisu tuvastamisel.

Isiku teoeelne ja –järgne käitumine, kui abipakkuvad kriteeriumid

Kohtud on hinnanud toimepanija käitumist erinevatest aspektidest, nii on leitud abipakkuvateks juhte, kui isik saabub teo toimepanemise kohta relvaga, või on juba varasemalt kannatanuga konfliktidesse sattunud.

Harju Maakohus on pidanud oluliseks asjaolu, et isik arvestades võimaliku füüsilise konfliktiga on kaasa võtnud külmrelva. Lisaks leidis kohus, et toimepanija käitumine teojärgselt, viitab selgelt sellele, et ta sai juba sündmuskohal suurepäraselt aru, kui tõsiselt on ta vigastanud kannatanut. Isik põgenes sündmuskohalt, vahetas riided, võttis kaasa verised riided, mis hiljem pesi, varjas end tüdruksõbra juures, lasi sõbral üürida korteri Lasnamäel. Eeltoodust tulenevalt leidis kohus toimepanija väited hädakaitseisundist ebausutavad ning arvestades muuhulgas teoeelset ja –järgset käitumist, leidis kohus, et isik pani tapmise toime kaudse tahtlusega.¹⁰⁰

Samuti on kohus pidanud oluliseks ruumi sisenemist relvaga ning mitte midagi ütlemata tulistamisega alustamist, olles sealjuures eelnevalt relvastatud varusalves sisalduva 11 padrunita.¹⁰¹

Tallinna Ringkonnakohus on, analüüsides subjektiivse külje tuvastamist, lugenud oluliseks välise teopildi, mis on tuvastatud pealtnägijate ütluste pinnalt, süüdistatava teoeelse ja teojärgse käitumisega ning mis kohtukolleegiumi arvates määravad üheselt ära ka süüdistatava tegevuse subjektiivsele küljele antava hinnangu. Kohus on teoeelse käitumisena välja toonud, et süüdistatava ja kannatanu vahel olid sugulussidemed ning kannatanule ei meeldinud, et süüdistatav elab nende kulu ja vastupidiselt süüdistatavale ei meeldinud, et kannatanu on tema õe suhtes vägivaldne. Samal päeval oli samuti tekkinud sõnavahetus viidatud teemadel. Teojärgselt viskas süüdistatav minema tapmisriista ja istus rahulikult edasi, samal ajal kui kannatanu vaikus elu ja surma vahel.¹⁰²

Teo tehjolud määravad kohtukolleegiumi arvates üheselt ära süüdistatava tegevuse subjektiivsele küljele antava hinnangu. Sellise seisukohaga ei saa nõustuda, hoolimata asjaolust, et kohus on välja toonud teo tehjolud ning isiku teoeelse ja –järgse käitumise, ei ole kohtuotsusest jälgitav, millega esitatud tehjolud määravad süüdistatava tegevuse subjektiivsele küljele antava hinnangu. Seega on kohus jätnud tahtluse tuvastamise poolikuks ning väljatoodud asjaolude pinnalt nentinud lõppastmes ühe lausega, et „Selline on väline teopilt,

¹⁰⁰ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.06.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-21700

¹⁰¹ Tallinna Ringkonnakohtu 17.12.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-15431

¹⁰² Tallinna Ringkonnakohtu 16.12.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-16828

mis on tuvastatud sündmuse pealtnägijate ütluste pinnalt ja süüdistatava teoelne ning teojärgne käitumine ja mis kohtukolleegiumi arvates määravad üheselt ära ka süüdistava tegevuse subjektiivsele küljele antava hinnangu e. selle, et tegemist saab olla vaid tahtlikult toime pandud tapmisega.“¹⁰³

Täpsemalt on teoelseid ja –järgseid asjaolusid hinnanud Tallinna Ringkonnakohus hilisemas otsuses. Kohus on leidnud, et üksnes asjaolu, et süüdistatavale kannatanu käitumine ei meeldinud, ei muude tegu toime panduks hingelise erutuse seisundis. Tuvastatud on ja vaidlust ei ole selles, et süüdistatav võttis kasutatud löögiriista e. nagi seinalt, et ta sellega ründas kannatanut selja tagant. See tähendab, et peale seda, kui ta otsustas rünnata kannatanut nagiga, pidi ta minema nagi juurde, selle seinalt võtma ja siis kannatanu juurde minema. Nagi ei olnud tema käeulatuses vabalt saadaval löögiriist. Seejärel, kui ta oli kannatanule juba vähemalt 5 korda sellega pähe löönud ja kannatanu lebas kõhuli põrandal, asus ta sisuliselt abitut kannatanut juhtmega, mille võtmiseks pidi ta ka kannatanust eemalduma ja selle raadiolt ära võtma, kägistama. Kägistamist ei lõpetanud ta enne, kui oli veendunud kannatanu surmas. Seega käitus süüdistatav selliselt nagu see on omane isikule, kelle eesmärgiks on põhjustada teise isiku surm ja kellel oli piisavalt aega enne löögiriista võtmist kuni sellega kannatanule pealöövide tegemiseni oma viha jahutada ja ka enne kannatanu kägistamist ning väidetava šoki möödumist võtta vastu otsuseid, mis oleks mingilgi määral viidanud toimunu kahetsemisele. Süüdistatava teojärgne käitumine, millele on hinnangu andnud ka maakohus, ei kinnita samuti süüdistataval äkki tekkinud hingelise erutuse seisundit teo toimepanemise ajal. Kohtukolleegium nõustub maakohtu seisukohaga, et tegemist on tahtliku tapmisega ja tapmise motiiviks oli ebaseeldivast kambrikaaslasest vabanemine, mis muul viisil ei õnnestunud.¹⁰⁴ Viimati viidatud lahendis on kohus välja toonud nii teoelsed kui ka –järgsed asjaolud, kuid sidunud need ka süüdistatava teadmise ning tahtmisega, mistõttu võib neist lähtuvat tahtluse tuvastamist pidada enam põhjendatuks kui üksnes asjaolude loendamisest tahtluse tuvastatuks lugemist.

Kohtu hinnangul tuleb arvesse võtta ka *süüdistatava teojärgset käitumist* – antud juhul on leidnud tuvastamist, et pärast kannatanu noaga südame piirkonda löömist lahkus V. Dõmov kiiresti sündmuskohalt, ta ei pidanud vajalikuks teha vähimatki kannatanu abistamiseks, ei kutsunud abi. Antud asjaolu iseloomustab ilmekalt seda, et süüdistatav pidi oma teo tagajärgi mõnna. Eeltoodut arvesse võttes leiab kohus, et V. Dõmov on tapmise toime pannud vähemalt

¹⁰³ Tallinna Ringkonnakohtu 16.12.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-16828

¹⁰⁴ Tallinna Ringkonnakohtu 03.09.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-1785

kaudse tahtlusega.¹⁰⁵ Nagu nähtub viidatud otsusest on kohus taaskord arvestanud nii teo asjaolusid kui ka teojärgset käitumist ning pidanud tõendatuks, et isik pani teo toime vähemalt kaudse tahtlusega, sealjuures tahtluse liiki täpsustamata.

Ka Pärnu Maakohus on kasutanud teojärgset käitumist abipakkuva kriteeriumina. Nii on leitud, et süüdistatava eesmärgiks ei olnud kannatanult elu võtmine. Seda kinnitab ka fakt, et käehaav oli kannatanul seotud.¹⁰⁶

Kokkuvõtlikult võib asuda seisukohale, et kuigi kohtud viitavad oma otsustes¹⁰⁷ üsna palju Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktikale, millest tuleneb, et isiku käitumisele õige ja põhjendatud hinnangu andmisel saab ja tuleb arvesse võtta ka isiku teoelne käitumine, on otsustes pigem viidatud asjaoludele, neid analüüsimate, ning nenditud, et arvestades teo asjaolusid, teoelset ja –järgset käitumist, on isik teo toime pannud kaudse tahtlusega või vähemalt kaudse tahtlusega.

¹⁰⁵ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.01.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-8125

¹⁰⁶ Pärnu Maakohus Rapla kohtumaja 08.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7681

¹⁰⁷ Harju Maakohtu otsus kriminaalasjas 1-09-21700; Viru Maakohtu otsus kriminaalasjas 1-11-6462; Tallinna Ringkonnakohtu otsus kriminaalasjas 1-10-16828; Tallinna Ringkonnakohtu otsus kriminaalasjas 1-12-1785

Juhud, mil järeldused tapmisteo kohta saab teha teo välise teopildi järgi

Kohtupraktikas ongi subjektiivse koosseisu tuvastamisel domineerivaks meetodiks objektiivse külje analüüsist lähtuv tuvastamine.

See tähendab, et olukorras, kus isikule on tekitatud selline tervisekahjustus, mis võib kausaalahela katkematu kulgemise korral suure tõenäosusega vahetult kaasa tuua inimese surma, saab juba ainuüksi välise teopildi alusel rääkida vahetust inimelu ohustamisest tapmiskoosseisu mõttes. Välisele teopildile saab tapmiskoosseisu tuvastamisel tugineda iseäranis siis, kui toimepanija tegu ei ole ühekordne, vaid koosneb mitmest isiku elu ohustavast teost (nt korduv noaga löömine rindkeresse), ning siis, kui toimepanija tegu iseloomustab ühekordse toimimisviisi äärmuslik ohtlikkus (nt löök elutähtsate organite piirkonda),¹⁰⁸ sest sellisel juhul on tavalise elukogemusega inimesel tõepoolest alust eeldada, et tema käitumine võib kaasa tuua kõige raskeimad tagajärgi.¹⁰⁹

Analüüsitud maakohtu otsustest 11-s olid viited Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsusele nr 3-1-1-128-06, mille kohaselt olukorras, kus isikule on tekitatud selline tervisekahjustus, mis võib kausaalahela katkematu kulgemise korral suure tõenäosusega vahetult kaasa tuua inimese surma, saab juba ainuüksi välise teopildi alusel rääkida vahetust inimelu ohustamisest tapmiskoosseisu mõttes.

¹⁰⁸ RKKK 3-1-1-128-06, p 7

¹⁰⁹ RKKK 3-1-1-126-04, p 11

Väline teopilt – mitu isiku elu ohustavat tegu

Lüües kannatanut noaga elutähtsatesse organitesse – rindkere piirkonda – möönis süüdistatav igasuguste tagajärgede, sh ka surma põhjustamise võimalikkust, tegutsedes vähemalt kaudse tahtlusega.¹¹⁰

Noaga südamesse löömine on kohtupraktikast teada levinud viis surma põhjustamiseks. Kohus leiab, et lüües teist inimest noaga (tera pikkus mitte vähem kui 8-9 cm) südamepiirkonda sai E.Poddo aru oma tegevuse ohtlikkusest, kujutas endale üldjoontes ja tavalise elukogemuse tasemel ette põhjuslikku seost oma teo ja saabuva tagajärje vahel, pidas võimalikuks ja möönis, et sellise teo tagajärjel võib saabuda kannatanu surm. Elukogemust ja toimepandud tegu silmas pidades polnud E.Poddol võimalik tõsimeelselt loota mingitele asjaoludele, mis oleks lubanud tal uskuda, et tema poolt loodud oht ei realiseeru tagajärjes. Eelnevat arvestades leiab kohus, et E.Poddo pani kuriteo toime kaudse tahtlusega.¹¹¹

Samas ei ole kohtupraktika alati ühesugune, nii on Harju Maakohus leidnud, et sarnastel asjaoludel, so lüües kannatanut korduvalt löike-torkevahendiga elutähtsatesse organitesse – rindkere piirkonda – teadis süüdistatav, et ta põhjustab oma tegevusega kannatanu surma, tegutsedes otsese tahtlusega.¹¹² Kohus küll toonud välja tekitatud vigastused, kuid tahtluse tuvastamise analüüsi teostanud ühe lausega, „Lüües kannatanut korduvalt löike-torkevahendiga elutähtsatesse organitesse – rindkere piirkonda – teadis süüdistatav, et ta põhjustab oma tegevusega kannatanu surma, tegutsedes otsese tahtlusega.“¹¹³

Ka Viru Maakohus on leidnud, et otsuses viidatud tõenditega on leidnud kinnitust kannatanu tapmine süüdistatava poolt ning subjektiivsest küljest on tegu toime pandud otsese tahtlusega, arvestades löökide arvu – kaks, mis mõlemad olid suunatud elutähtsatesse organitesse (kopsud, süda).¹¹⁴

Harju Maakohus on kahe elutähtsasse organisisse suunatud noalööbiga, lugenud tuvastatuks kaudse tahtluse. Leides, et noaga teist inimest rindkerepiirkonda, seda enam kõrisse lüües on see, et sellisel viisil lüües võib tagajärjeks olla isiku surm, ilmselge. Igasuguse löikamiseks, torkamiseks või raiumiseks valmistatud asjaga inimkeha elutähtsasse, eriti pea ja rindkere piirkonda tervisekahjustuse tekitamine võib kaasa tuua rünnatava surma. Lüües kannatanut

¹¹⁰ Harju Maakohtu 01.12.2009. a otsus kriminaalasjas 1-09-1603

¹¹¹ Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 07.05.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-7955

¹¹² Harju Maakohtu 30.09.2010. a otsus kriminaalasjas 1-10-8305

¹¹³ Harju Maakohtu 30.09.2010. a otsus kriminaalasjas 1-10-8305

¹¹⁴ Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 18.06.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-940

sellise eseme ja jõuga, mis küllaldane keha pehmete kudede läbimiseks ja siseorganiteni ulatumiseks, möönab lööja igasuguse tagajärje, sh. surma saabumist. Noalöökide jagamisel löi toimepanija kontrollimatu olukorra, mille kulg ei allunud enam tema tahtele.¹¹⁵

Täpsemalt on noalööke ning nende suunda analüüsinud Viru Maakohus, leides, et haavakanali suund on kannatanu püstise asendi suhtes vasakult paremale eest taha ja *alt üles*. Kui süüdistatav möönaks tegelikult, et ta lööb puusa piirkonda, vähetõenäoline, et ta oleks teinud löögi alt üles. Keha alaossa löömisel oleks löögi suund mitte alt üles, vaid vastupidi, kas otse või ülalt alla poole. Sellest lähtudes tuleb kohus järeldusele, et tegelikult süüdistatav mitte ainult pidas võimalikuks surmava löögi tegemist, vaid ka möönis surma saabumist, kuna keha piirkonna löömisel saab isik aru, et võib tabada ka elutähtsaid kehaorganeid. Kohus leiab, et ei ole tuvastatud ühtki mõistlikku asjaolu, mille alusel võiks keskmise elukogemusega inimene tulla järeldusele, et süüdistatava poolt loodud oht (kannatanu löömine noaga rindkere piirkonda, kus asuvad elutähtsad organid – süda, kopsud) ei realiseeru tagajärjes, teisisõnu, et kannatanu ei sure. Järelikult, antud juhul võib kõne alla tulla üksnes tahtluse, mitte aga ettevaatamatuse (kergemeelsuse või hooletuse vormis) olemasolu.¹¹⁶

Samuti on noalööki üsna põhjalikult analüüsitud Pärnu Maakohtu lahendis, milles eksperdi arvamuse kohaselt on noalöök esmalt tabanud õlavart ja pärast selle läbimist on nuga tunginud rindkeresse. Arvestades asjaolu, et esialgselt oli nuga tabanud õlavart, so kehaosa, mis üldteadaolevalt ei ole elutähtis ja et noalööke on olnud ainult üks, tuleb asuda seisukohale, et M.Tihane löi J.K noaga just vastastikuse tüli ja kähmluse käigus ning tema eesmärgiks ei olnud kannatanult elu võtmine. Seda kinnitab ka fakt, et käehaav oli kannatanul seotud.¹¹⁷ Ringkonnakohtus on viidatud seisukohta täpsutatud ning juhtinud tähelepanu, et Pärnu Maakohus on süüteokoosseisu subjektiivsete tunnuste tuvastamisel leidnud, et M.Tihane tegutses kaudse tahtlusega, on oma järeldust ka põhistanud, teinud viite KarS § 16 lg 4, kus on sätestatud kaudse tahtluse mõiste kuid ühes lauses sisustanud kaudse tahtluse eksitavalt teise subjektiivse tunnuse-ettevaatamatuse mõistega. Kohtukolleegium leiab, et sellise eksitava lause väljajätmine on prokuröri apellatsiooni alusel võimalik teha ringkonnakohtul täpsustamise korras kuna faktiliselt on kohus juba tuvastanud M.Tihase tegevuse kaudse tahtluse vormis. Asjakohased on ka prokuröri viited Riigikohtu lahenditele, millede on korduvalt väljendatud seisukohta, et lüües pikateralise noaga kannatanut elutähtsasse piirkonda jõuga, et nuga läbibistab

¹¹⁵ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.06.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-21700

¹¹⁶ Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 06.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-6462

¹¹⁷ Pärnu Maakohus Rapla kohtumaja 08.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7681

õlavarre, tungib rindkereõõnde, vigastades roiet ja tungides kopsu, möönab süüdlane igasuguse tagajärje, sh ka surma saabumist.¹¹⁸

Erinevale järeldusele on Viru Maakohus jõudnud hilisemas lahendis, hinnates Jaan Korka poolt kannatanu peksmist jalgadega pähe ja rindkeresse, kannatanut peksmist puuhaluga pähe ja eelkõige kannatanu korduvat löömist noaga elutähtsasse organisse kaela, saab järeldada vaid üht- Jaan Korka tegutses kavatselt eesmärgiga kannatanu tappa. Tapmiskavatsusele viitab ka tema poolt hiljem A L öeldu- pidi noaga mitu korda lõikama, sest kannatanu kohe ei surnud.¹¹⁹

Lüües kannatanud korduvalt rusikate elutähtsatesse organitesse – so pea ja keha piirkonda, lisaks kängitsedes jalaga, möönis toimepanija igasuguse tagajärje, sh ka surma põhjustamise võimalikkust ning pani kuriteo toime vähemalt kaudse tahtlusega.¹²⁰

Harju Maakohus on hilisemas lahendis täpsustanud, et lüües korduvalt (minimaalselt 30 korda) kannatanut valimatult keha- ja peapiirkonda, arvestades eksperdi ütlusi, mille kohaselt on tekitatud vigastused eluohtlikud, viitavad teo tehjolud selgelt toimepanija kaudsele tahtlusele kannatanu tappa – sealjuures tuleb arvesse võtta tekitatud vigastuste arvu, iseloomu ja intensiivsust inimkeha elutähtsatesse piirkondadesse.¹²¹

Samuti on Pärnu Maakohus asunud seisukohale, et olukorras, kus süüdistatav on kannatanust füüsiliselt igati tugevam ning kasutades enne oma ohvri surnuks kägistamist viimase vastupanu mahasurumiseks füüsilist vägivalda lüües kannatanut korduvalt näo- ja kehapiirkonda, põhjustades nende korduvate löömistega kannatanule erinevaid kehavigastusi, pidi süüdistatav võimalikuks pidama ohvri kannatusi ja tema brutaalset surma ning vähemalt mõõma seda. Viidatud asjaoludest tulenevalt asus Pärnu Maakohus seisukohale, et surma põhjustamine piinaval ning julmal viisil on toime pandud vähemalt kaudse tahtluse vormis.¹²² Viidatud seisukoha on ringkonnakohus ümber lükanud ning leidnud, et surma põhjustanud tegu – kägistamist – ei saa vaadelda tapmisena ei piinaval ega ka julmal viisil ning tegu tuleb kvalifitseerida tapmisena KarS § 113 järgi. J.T võis küll mitte soovida S.E surma saabumist, kuid kägistades ta pidas võimalikuks sellist tagajärge ja möönis seda.¹²³

¹¹⁸ Tallinna Ringkonnakohtu 04.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7681

¹¹⁹ Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 11.04.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-7151

¹²⁰ Harju Maakohtu 15.01.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-18777

¹²¹ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 30.05.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-3383

¹²² Pärnu Maakohtu Kuressaare kohtumaja 19.06.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-16771

¹²³ Tallinna Ringkonnakohtu 06.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-16771

Samas on Pärnu Maakohus lugenud tuvastatuks otsese tahtluse, leides, et vigastatud käe küünarnukiga on võimalik anda esmane tugev löök püstiseisvale inimesele. Põrandal lebavat T. Ü sai juba peksta jalgadega ning takistada tõusmast. Selili asendis lamavat inimest saab jalgadega lüüa nii pea, rindkere kui ka kõhu piirkonda oluliselt tugevamalt ja ohtlikumalt kui muus asendis olijat. Pealegi selleks ei olnud takistust, ohver ei ole eksperdi uuringute järgi teinud midagi enesekaitseks. See andis võimaluse valimatult lüüa, samuti kergendas omakorda lööja tegevust. Kohtule on usutav kindlaks tehtud diagnoos: keha trauma, peensoole kinnisti rebend, verevalumid, roiete hulgemurrud, äge verekaotus, verikõht. Need vigastused on eluohtlikud ning neid on võimalik tekitada jalgadega löömisel. Seda kinnitab veel saabaste vaatlus. Saapad on paksu tugeva tallaga, mis omakorda võimendab jalalööki ja löögi tagajärge. Seega ei ole arvestatavad süüdistatava ütlused, et tema oma vigastatud kätega ei suuda ega saa tekitada eluohtlikke kehavigastusi. Korduvad jõulised löögid lamava ohvri pea ja keha piirkonda on andnud tagajärjeks surma. Elutähtsasse organite piirkonda ja pähe peksmisega kujutab lööja ette mis tahes vigastusi ja mis tahes tagajärge, ka surma saabumist. Selline isik pidi mõistma ja endale aru andma, et sellise peksmise tagajärjeks võib saada surm. Kohus leidis, et süüdistatav pani mõrva toime otsese tahtlusega.¹²⁴ Ringkonnakohtus otsus osaliselt tühistati ning tegu kvalifitseeriti tapmiseks ning kohtukollegium märgib, et lähtudes tehjolude kogumist, so tapmise toimepanemise viisist, korduvatest jõulistest löökidest, vigastuste iseloomust ja paiknemisest pani E. Gansen toime T. Ü.i tapmise kaudse tahtlusega, sest pidas võimalikuks, et tema tegu põhjustab kannatanu surma ning möönis seda.¹²⁵

Lüües kannatanut korduvalt rusikate ja metalltoruga (kangiga) elutähtsate organite piirkonda ja vastates kohtu küsimusele ütles, et teda ei huvitanud tagajärjed, ta ei mõelnud sellele, aktsepteeris, tulenevalt surnu ekspertiisiaktis tuvastatud vigastuste tekkemehhanismist, asukohast (elutähtsate organite piirkond) ja vigastuste arvust on ilmne, et elutähtsate organite piirkonda korduvalt lüües möönis süüdistatav isiku surma saabumist, toimepanija iseenda poolt toodud riski ja selle võimalikke tagajärge, möönis surma saabumise võimalikkust, seega tegutses ta tapmises kaudse tahtlusega.¹²⁶

Kohus on tuvastanud teo toimepanija otsese tahtluse olukorras, kus süüdistatav lõi kannatanut vähemalt 5 korda metallist riidenagiga pähe, so on elutähtsasse piirkonda ning peale seda kägistas kannatanut, kellele ta oli tekitanud koljuluude murrud ning peahaavad, raadio toitejuhtmega, põhjustades sellega kannatanu surma. Kohus on lugenud üldtuntuks asjaolu, et

¹²⁴ Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 16.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-75478

¹²⁵ Tallinna Ringkonnakohtu 20.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-7548

¹²⁶ Harju Maakohtu 08.02.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-11292

lüües kannatanut korduvalt raske metallist esemega pähe ning kägistades linguga võib üldjuhul põhjustada isiku surma. Eeltoodut arvestades leidis kohus, et isik pani teo toime otsese tahtlusega, kuna vägivalda iseloomust tulenevalt ta teadis, et põhjustab kannatanu surma ja tahtis või vähemalt mõõnis seda.¹²⁷ Ka ringkonnakohus on samas kriminaalasjas pidanud tuvastatuks, et süüdistatav võttis kasutatud löögiriista e. nagi seinalt, et ta sellega ründas kannatanut selja tagant. Seejärel, kui ta oli kannatanule juba vähemalt 5 korda sellega pähe löönud ja kannatanu lebas kõhuli põrandal, asus ta sisuliselt abitut kannatanut juhtmega, mille võtmiseks pidi ta ka kannatanust eemalduma ja selle raadiolt ära võtma, kägistama. Kägistamist ei lõpetanud ta enne, kui oli veendunud kannatanu surmas. Seega käitus süüdistatav selliselt nagu see on omane isikule, kelle eesmärgiks on põhjustada teise isiku surm.¹²⁸ Hoolimata asjaolust, et ringkonnakohus on viidanud eesmärgile, ei ole ringkonnakohtus tahtluse liiki täpsustanud ega muutnud kavatsuseks.

Tallinna Ringkonnakohus ei ole täpsustanud tahtluseliiki ka teises analüüsitud otsuses, mille kriminaalasja materjalidest nähtub, et süüdistatav peksis kannatanut rusikatega, jalgadega ja raudkangiga pika aja jooksul valimatult elutähtsatesse organitesse, so pähe ja rindkeresse. Süüdistataval olid jalas saapad ning peksumine jätkus ka pärast seda, kui kannatanu maha kukkus, sest ekspertiisiakti kohaselt on olnud kannatanu kehaasend peksumise käigus muutuv. Kannatanule tekitati hulgaliselt löike- ja raiehaavu ning luumurde. Kannatanule tekitatud vigastused olid nii ulatuslikud, et kannatanu nende tagajärjel peagi suri. Seetõttu kohtukollegium leiab, et käesoleval juhul saab juba ainuüksi välimise teopildi hindamise tulemusel asuda vastuvaidlematule seisukohale, et süüdistatav pani kannatanu peksumise toime samaaegselt esinenud tapmistahtlusega, mistõttu tema tegevus on kvalifitseeritud põhjendatult KarS § 113 järgi.¹²⁹

Samas on maakohus pidanud otsese tahtluse tuvastatuks ka juhul, kui süüdistatava käitumine kannatanu suhtes on järjekindel ja vägivald väga ulatuslik (ainuüksi 35 roietemurdu, neist paljud 2- või isegi 3-kordsed murrud).¹³⁰

Lüües kannatanut kaela – äärmiselt eluohtlik tegu; ning sellele järgnevalt lüües korduvalt kannatanut teiste elutähtsate organite piirdkorda, pidi süüdistatav juba esimese noalöögi puhul arvestama ja prognoosima surma saabumise võimalikkust. Arvestades, et süüdistatav jätkas

¹²⁷ Harju Maakohtu 16.04.2011. a otsus kriminaalasjas 1-12-1785

¹²⁸ Tallinna Ringkonnakohtu 03.09.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-1785

¹²⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 09.05.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-11292

¹³⁰ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 26.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-5391

korduvate noalöökide sooristamist elutähtsate organite piirkonda, pidi ta soovima isiku surma, millest tulenevalt pani isik teo toime otsese tahtlusega.¹³¹

Eeltoodust tulenevalt on kohus lugenud tuvastatuks otsese tahtluse olukorras, kus tegu on nii ühekordselt äärmiselt ohtlik kui ka korduvalt elu ohustav.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et kohtud on Riigikohtu kriminaalkolleegiumi juhtidest lähtudes lugenud tuvastatuks tahtluse.

Seega võib kokkuvõtlikult öelda, et kohtupraktika lähtub küll mitmest elu ohustavatest teost, kui tahtluse tuvastamise kriteeriumist, kuid kohtuotsustes sisaldub tahtluse tuvastamise analüüs üsna sarnaselt. Välja tuuakse teo välised tehiolud ning põhjuslik seos, mille pinnalt loetakse tahtlus tuvastatuks tihti üksnes ühe lausega. Samas on kohtud väljatoodud kriteeriumist lähtuvalt jõudnud erinevates kriminaalasjades erinevate tulemusteni, millest võib teha järelduse, et kohtud lähtuvad väljatoodud kriteeriumitest individualiseeritult.

¹³¹ Harju Maakohtu 26.04.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-438

Väline teopilt – ühekordse toimimisviisi äärmuslik ohtlikkus

Hoolimata asjaolust, et ringkonnakohtud on ühekordset äärmuslikult ohtlikku tegu pidanud pigem kriminaalkoodeksi kehtivusajal kehtinud juhiseks, on kohtud sellest lähtunud ka hiljem.

Nii on Harju Maakohus leidnud, et lüües kannatanut ühel korral noaga vasakule kaela-rangluupiirkonda, tekitas süüdistatav kannatanule eluohtliku tervisekahjustuse – rinnaõõnde tungiva torke-lõikehaava vasaku rangлуу kohal vasaku kopsu ülasagara vigastusega, millega kaasnes äge verekaotus välisest ja sisemisest verejooksust, mille tagajärjel kannatanu suri kohapeal. Lüües noaga kannatanule elutähtsate organite piirkonda, sai süüdistatav aru, et ta võib noaga kaela löömisel põhjustada kannatanule sedavõrd raske tervisekahjustuse, et kannatanu sureb. Süüdistatav suhtus sellesse võimalusse ükskõikselt, millest tulenevalt on kohus lugenud teo toimepanduks vähemalt kaudse tahtlusega.¹³² Ringkonnakohtus on samas kriminaalasjas asunud seisukohale, et üldtuntud on asjaolu, et kuriteo toimepanemisel kaela noaga vigastamine võib üldjuhul kaasa tuua isiku surma kuna tegemist on piirkonnaga, kus asetsevad või saavad alguse mitmed arterid, veenid, veresooned. Süüdistatava käitumisest ei nähtu mingeid samme, mille põhjal võinuks asuda seisukohale, et ta lootis eelmärgitud tagajärje kujunemist vältida. Lüües kannatanut noaga kaelapiirkonda, ei kontrollinud süüdistatav sündmuste edasist käiku ja sellest tulenevalt möönis ta noaga löömise mistahes tagajärgi, sh ka surma saabumist, põhjustades seetõttu kannatanu surma kaudse tahtlusega.¹³³

Samti on Pärnu Maakohus jaatanud kaudset tahtlust olukorras, kus süüdistatav lõi ühise alkoholi tarvitamise ja omavahelise tüli käigus alkoholi joobes olles ühe korra torke-lõikevahendiga kannatanu kaela piirkonda, tekitades eluohtlikud vigastused – kaela ülemise kolmandiku eespinna ulatusliku torke-lõikehaava koos vasaku unearteri vigastusega, mille tagajärjel tekkis äge verekaotus välisest verejooksust ja kannatanu suri kohapeal.¹³⁴ Viidatud otsusele esitas süüdistatav apellatsiooni, mille kohaselt ekspertiisid tema ja kannatanu vahelist seost ei näidanud ning leidmata on taparelv, kuid Tallinna Ringkonnakohtu 25.03.2009.a otsusega jäeti esitatud apellatsioonid rahuldamata ning Pärnu Maakohtu 13.01.2009.a otsus muutmata.

Lisaks kaela löömisele on maakohus jaatanud tahtlust olukorras, kus süüdistatav lõi kannatanut noaga vasakpoolse rinna piirkonda, millega süüdistatav tekitas talle rinnaõõnde tungiva torke-

¹³² Harju Maakohtu 04.03.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-16828

¹³³ Tallinna Ringkonnakohtu 16.12.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-16828

¹³⁴ Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 13.01.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-4608

lõikehaava vasakul pool rindkere eespinnal südame vigastusega, s.o. eluohtliku tervisekahjustuse, põhjustati kannatanu surm. Kohus leidis, et tegu on toime pandud kaudse tahtlusega järgnevatel põhjustel. Keskmiste teadmistega inimesele on selge, et rinna piirkonnas paiknevad sellised elutähtsad organid nagu süda, kopsud, mille vigastamine kutsub esile verejooksu ja väga suure tõenäosusega võib kaasa tuua inimese surma. Kannatanul ei olnud seljas vastupidavaid riideid, mis võiksid noalööki leevendada. Lüües noaga, mille tera laius on vähemalt 2,4 cm ja tera pikkus 10,6 cm, rinna piirkonda, pidas süüdistatav võimalikuks, et ta põhjustab kannatanule surma ja mõõnis seda. Haavakanali sügavus on 8 cm, mis tähendab, et süüdistatav lõi noaga sellise füüsilise jõuga, et 10,6 cm noatera tungis kannatanu kehasse peaaegu käepidemeni. Süütekoosseisule vastava asjaolu saabumise möönmine tähendab, et isik soostub, lepib asjaolu saabumisega. Kohus leiab, et süüdistatav mõõnis kannatanu surma saabumist, sest tegi noaga löömisel märkimisväärset füüsilist pingutust.¹³⁵

Viru Maakohus on jaatanud otsest tahtlust ka olukorras, kus toimepanija tulistas inimest lühikeselt distantsilt tulirelvaga rindkeresse s.o. elutähtsate organite piirkonda ning asunud seisukohale, et sellises olukorras on mõistlik järeldada, et soovitakse inimest tappa või vähemalt saadakse aru ja mõonatakse sellise tagajärje saabumist. Eelnevat arvestades jõudis kohus järeldusele, et toimepanija tegutses kannatanut tulistades vähemalt otsese tapmistahtlusega. Sellist järeldust aitas kujundada ka asjaolu, et toimepanija tulistas kahel korral tema eest ärajooksvat kannatanut peale seda, kui oli viimast esimese lasuga rindkeresse tulistanud ja surmavalt haavanud.¹³⁶ Kohtuasjas on toimepanija omaks võtnud, et tulistas kannatanut ning põhjustas viimase surma. Ometi ei nähtu lahendist millest lähtuvalt on kohus teo toime pannud just otsese tahtlusega. Kohus on pidanud mõistlikuks järeldada, et soovitakse inimest tappa või vähemalt saadakse aru ja mõõndakse sellise tagajärje saabumist, ent seejärel on analüüs katkenud ning kohus on üksnes välja toonud, et teojärgse käitumine toetab kohtu järeldust.

Kohus on lugenud otsese tahtluse tuvastatuks ka olukorras, kus teo toimepanija tulistas isevalmistatud ühelasulisest tulirelvast kannatanut rindkere piirkonda, põhjustades sellega eluohtlikud vigastused. Kohtueksperdi arvamuse kohaselt, millega kohus nõustub, saabus kannatanu surm talle tekitatud lasuvigastuste tagajärjel kontaktlasuna, s.t relvaraua ots oli suunatud vastu kannatanu seljas olnud päevasärki. Tulistades tulirelvaga keha elutähtsatesse osasse, nagu rindkere ja kõht, mõõnab süüdlane mis tahes tagajärje, sh kannatanu surma saabumist. Selline ettekujutus toimepandavast teost, teo tulemusena saabuvast tagajärjest ning

¹³⁵ Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 06.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-6462

¹³⁶ Viru Maakohtu 24.11.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-19418

üldjoontes ka teo ja tagajärje vahelisest põhjuslikust seosest teo toimepanemise ajal vastab otsesele tahtlusele KarS § 16 lg 3 mõttes.¹³⁷

Samuti on Pärnu Maakohtus jaatanud otsest tahtlust olukorras, kus süüdistatav sihtinud 4,5 mm jämeduste haavlitega laetud kaheraudse jahipüssikärbiku kannatanu H.Õale, sai Paluoja aru, et lask relvast põhjustab teise inimese surma. Siinjuures pole oluline, kas süüdlane seda tagajärge soovis või üksnes möönas. Seega pani ta kuriteo toime otsese tahtlusega.¹³⁸

Kavatsetus

Analüüsitud maakohtuotsustest vaid 11 oli isik süüdi mõistetud tapmise toimepanemise eest kavatsetult. Eeltoodust tulenevalt on kohtud üsna vähe analüüsinud tapmise toimepanemist kavatsetult, siiski on kohtud teatud juhtudel pidanud kavatsetusse tuvastamist põhjendatuks.

KarS § 16 lg 2 kohaselt paneb isik teo toime kavatsetult, kui ta seab eesmärgiks süüteo koosseisule vastava asjaolu teostamise ja teab, et see saabub, või vähemalt peab seda võimalikuks. Isik paneb teo toime kavatsetult ka siis, kui ta kujutab endale ette, et süüteo koosseisule vastav asjaolu on eesmärgi saavutamise hädavajalik tingimus. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2005. a otsuses nr 3-1-1-141-04 väljendatud seisukoha kohaselt ei ole kavatsetuse puhul kosseisupärane tagajärg mitte ainult isiku teo eesmärgiks, vaid ühtlasi selleks sisemiseks põhjuseks, miks isik üldse teo toime paneb, so toimepanijat liikumapanevaks jõuks.¹³⁹ Kohtuasja materjalidest nähtub, et N. Ivantšenko oli juba varem kannatanu L. T suhtes korduvalt vägivalda tarvitanud ja ähvardanud teda tappa. Ühiselamusse sisenemiseks N. Ivantšenkol luba ei olnud. Sotsiaalmajja sisenes ta vaatamata turvatöötajana töötanud tunnistaja I. J keelule. Kuna N. Ivantšenko I. J ähvardas, siis ei julgenud ta N. Ivantšenkole läheneda. Tappa sisenedes hakkas N. Ivantšenko kannatanut kohe noaga lööma, põhjustades talle hulgaliselt löike-torkehaavu. Kaks vigastust olid eluohtlikud, so kõhuõõnde tungivad torke-löikehaavad koos jämesoole ja maksa vigastusega. Pärast teo toimepanemist lahkus ta rahulikult ühiselamust. Neid asjaolusid arvesse võttes kohtukolleegium nõustub maakohtu poolt teo subjektiivsele kosseisule antud hinnanguga, et N. Ivantšenko tegutses sihipäraselt sooviga kannatanu tappa, so kavatsetult.¹⁴⁰

¹³⁷ Pärnu Maakohtu Kuninga tn kohtumaja 21.09.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-5527

¹³⁸ Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 29.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-2165

¹³⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 15.05.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-8377

¹⁴⁰ Tallinna Ringkonnakohtu 15.05.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-8377

Eelpool viidatud otsuses on kohus lugenud tuvastatud kavatsetusse arvestades nii teo toimepanemise viisi, teoeelseid kui ka –järgseid asjaolusid. Seega saab kavatsetusse tuvastamine toimuda vaid erandlikel asjaoludel.

Pärnu Maakohus on analüüsitud lahendites korra tuvastanud teo toimepanemise kavatsetusega. Kohus leiab, et K. Robam on KarS § 113 järgi kvalifitseeritava kuriteo toime pannud kavatsetusega. Sellisele järeldusele saab jõuda, uurides teo tehioolusid. K. Robam kasutas nuga, millega ta T. R`it korduvalt lõi – T. R oli 11 noaga tekitatud vigastust – 8 torke-lõikehaava, 1 lõikehaav, 1 torkehaav ja 1 joonekujuline nahakriimustus. Vigastused asuvad kaelal ja kehatüve ülemisel poolel, eluohtlikke vigastusi oli neli. Vigastuste arv ja iseloom ning asukoht kehal näitavad selgelt, et K. Robam tegevuse eesmärk oli T. R tapmine.¹⁴¹ Esitatud lahendile esitatud apellatsiooniasus kaitsja seisukohale, et tegemist on siiski hädakaitseisundiga, mis välistab õigusvastasuse ning esitanud alternatiivselt taotluse teo ümberkvalifitseerimiseks KarS § 117 järgi. Ringkonnakohus märgib, et maakohus ei ole K. R tegevuse subjektiivse külje analüüsimisel piirdunud üksnes vigastuste loetlemisega, vaid asunud lähtuvalt kannatanu kehalt leitud haavade arvust, asukohast ning tekkemehhanismist põhjendatud seisukohale, et vastavate tunnustega vigastuste tekitamisel sai süüdistatava eesmärk olla üksnes kannatanu surma saavutamine, mistõttu on tegu toime pandud kavatsetusega. Seega on maakohus asunud põhjendatult seisukohale, et K. R pani kannatanu tapmise toime kavatsetult, kuna süüdistatava poolt kannatanule tekitatud vigastuste iseloomust tulenevalt sai süüdistatava eesmärk olla üksnes kannatanu tapmine.¹⁴²

Samuti on kohus, hinnates Jaan Korka poolt kannatanu peksmist jalgadega pähe ja rindkeresse, kannatanut peksmist puuhaluga pähe ja eelkõige kannatanu korduvat löömist noaga elutähtsasse organisse kaela, leidnud et sellest saab järeldada vaid üht - Jaan Korka tegutses kavatsetult eesmärgiga kannatanu tappa. Tapmiskavatsusele viitab ka tema poolt hiljem öeldu - pidi noaga mitu korda lõikama, sest kannatanu kohe ei surnud.¹⁴³

Lisaks on kohus lugenud tõendatuks, et A. Prikhozhiy lõi oma isale noaga kaela piirkonda tahtlikult. Kohus leiab, et lüües noaga, mille tera pikkus oli 16,4 cm, laius 2,3 cm ning noa enda kogupikkus 28,4 cm, tahtlikult teisele isikule kaela, s.o elutähtsasse piirkonda sellise tugevusega, et nuga tungis rinnaõõnde, seadis A. Prikhozhiy endale eesmärgiks isa tappa. Sellele, et A. Prikhozhiy oli eesmärk oma isa tappa, viitab seegi, et A. Prikhozhiy tuli hiljem

¹⁴¹ Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja 29.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-7968

¹⁴² Tallinna Ringkonnakohtu 01.06.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-7968

¹⁴³ Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 11.04.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-7151

tagasi ja lõi oma isa veel kahel korral noaga selga. Seda on süüdistatav ise tunnistanud. Süüdistatava sellisest käitumisest lähtuvalt asub kohus seisukohale, et A. Prikhozhiy mitte ainult ei seadnud isa surma endale eesmärgiks, vaid ka teadis, et see saabub. Seega pani süüdistatav teo toime kavatsetult.¹⁴⁴ Samuti on tuvastatud kavatsetus ka teises pussitamiskaasuses. Kus tuvastamist on leidnud fakt, et A.T, läks grupi ühisele koosviibimisele kandes kaasas nuge ning terasid, kusjuures tõendamist on leidnud, et V. K tapmiseks kasutas ta kaasas olevatest terariistadest pussnuga- jahinuga, mille tera pikkus on 137 mm ja maksimumlaius 25 mm./ I kd. tlk 220-225/ ja ekspertiisiaktis antud arvamusega oli kannatanule tekitatud peale surma põhjustanud torke-lõikehaava veel erinevatesse kehapiirkonda hulgaliselt elupuhuseid noa torke-lõike haavu / I kd. t.lk. 181-182/. Kohtukolleegium leiab, et selline noa valik ja kannatanu mitmel korral löömine näitab süüdistatava poolset aktiivset, sihipärast tahtlikku käitumist just kannatanult elu võtmiseks. Samuti oli A.T interneti teel pikema aja vältel saatnud tapmisähvardusega kirju ning ka koosviibimisel 24 septembril 2005 oli temalt ära võetud viha ja kättemaksusoovi sisaldav kiri/I kd. t.lk. 226-228/. Seega on tuvastatav, et A.T oli seadnud endale eesmärgiks V.K elu võtmise ning sellel põhjusel ta teo ka toime pani.¹⁴⁵

Olukorras kus maakohus on asunud seisukohale, et süüdistatavate tahtlust ei ole võimalik kindlaks teha, kuna need ei kinnita usaldusväärsetl S.S surma ettenägemist ja soovimist või selle soovimist, on ringkonnakohus viidatud seisukoha ümber lükanud. Inimese korduv pekmine rusika ja jalaga elutähtsatesse organitesse, jala asetamine kõrile lämmatamise eesmärgil ja seal hoidmine seni, kuni saabub surm (mida kontrollitakse pulsi katsumise teel) ning laiba peitmine tõendab üheselt, et tegemist on teo (s.o tapmise) toimepanemisega kavatsetult. Ringkonnakohus leiab, et sedavõrd aktiivne vägivaldne tegevus süüdistatava A.Veskioja poolt kannatanu suhtes kinnitab ilmekalt tema kavatsetust kannatanu tapmiseks. Seda lubab järeldada mitmesuguste esemetega tehtud valimatud, järjekindlad, tugevajõulised löögid kannatanu elutähtsate organite piirkonda. Tundmatu naise kohtuarstlikust ekspertiisarvamusest (1 kd tl X 4-X 5) nähtub, et tema surma põhjuseks oli ulatuslik aju-kolju tõmptrauma koljuluude murdude ja verevalumitega. Muuhulgas esines tal veel abaluu murd ja roiete murrud.¹⁴⁶

Nii maa- kui ka ringkonnakohus on jaatanud kavatsetust järgnevas kriminaalasjas. T tekitas kannatanule tahtlikult viimase surma põhjuseks olnud kehavigastused ning soovis seda, s.o.

¹⁴⁴ Tartu Maakohus Tartu kohtumaja 08.08.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-7037

¹⁴⁵ Tallinna Ringkonnakohtu 03.11.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-3689

¹⁴⁶ Tartu Ringkonnakohtu 04.04.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-10478

tegutses kavatsetult.¹⁴⁷ Kolleegiumi arvates kiviga näkku lüües ja realselt vastupanu mitteosutavale maaslamavale kannatanule elutähtsasse piirkonda lüües soovis süüdistatav G.Nikitini surma saabumist. Neil asjaoludel tuleb süüdistatava apellatsioon jätta rahuldamata. Asjas ei oma tähtsust, kas kannatanu surm saabus esmase kiviga löömise tagajärjel või löögist kaevuluugiga, kõik löögid teostati lühikese ajavahemiku kestel ja olid kantud ühtsest tahtlusest.¹⁴⁸

Hoolimata maakohtu seisukohast, et tegu on toime pandud otsese tahtlusega, on ringkonnakohus järgnevas kriminaalasjas asunud seisukohale, et tegu on toime pandud kavatseult. Kuna süüdistatav enda ütluste ja kogutud tõendite kohaselt lõi TK mitmel korral täiest joust revolvipäraga pähe, siis tulenevalt surnu ekspertiisiaktis tuvastatud vigastuste tekkemehhanismist, asukohast (elutähtsate organite piirkond) ja vigastuste arvust on ilmne, et elutähtsate organite piirkonda korduvalt lüües mõõnis süüdistatav isiku surma saabumist ja seega tegutses ta tapmises kaudse tahtlusega. Ain Tali käitumine pärast TK eluohtlikke vigastuste tekitamist viitab üheselt sellele, et ta sai juba sündmuskohal TK korduvalt revolvipäraga pähe lüües ja hiljem tema keha kraavi peites aru oma toimimisviisi ohtlikkusest TK elu suhtes ning nõustus sellega kaasnevate tagajärgedega. Sellega on täidetud teo subjektiivne koosseis.¹⁴⁹ Ain Tali poolt suunatud löökide arvukus elutähtsa organi - pea piirkonda ja intensiivsus näitavad selgelt tema kui teo toimepanija vähemalt kaudset tahtlust TK surma suhtes. Kohtumeditiinilise ekspertiisi akt, mille kohaselt on põhjustatud TK eluohtlikud tervisekahjustused – pea lahtine tömp trauma koljulae-, koljupõimiku- ja näokoljuluude hulgaliste murdude ja defektidega, koljuluudel leiti 12 erinevat löögijälge. Samuti Ain Tali enda suhtumine saabunud tagajärge so kannatanu surnukeha katmine okstega, kannatanule kuuluva sõiduauto kohene hävitamisele suunamine ja TM juurest laiba transpordiks teki kaasavõtmine näitavad üheselt, et nii faktiliselt kui süüaluse enda hinnangul saabus kannatanu TK surm vahetult pärast lööke. Eeltoodut arvestades tuleb Ain Tali käitumist käsitleda teise inimese tahtliku tapmisena ehk KarS § 113 järgi kvalifitseeritava kuriteona, mis on toime pandud otsese tahtlusega.¹⁵⁰ Prokuröriaga tuleb nõustuda selles, et T. K tapmise osas on maakohus Ain Tali tahtluse vormina otsuses nimetanud nii kaudset kui otsest tahtlust. Erinevalt prokurörist leiab ringkonnakohus aga, et Ain Tali ei pannud tapmist toime ka otsese tahtlusega, vaid kavatsetult. Seda kinnitavad nii teo iseloom kui Ain Tali enda ütlused. Kohtuarstliku ekspertiisi aktist nähtuvalt olid T. Kl koljulae-, koljupõimiku- ja näokoljuluude

¹⁴⁷ Harju Maakohtu 14.02.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-1653

¹⁴⁸ Tallinna Ringkonnakohtu 13.04.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-1653

¹⁴⁹ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-7205

¹⁵⁰ Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-7205

hulgimurrud ja defektid; koljuluudel leiti 12 erinevat löögijälge. Ekspertiisiakti lisas olevast fototabelist (Kd II, tl 147-173; avaldatud maakohtu istungil - kd IV; tl 90) nähtuvalt on koljuvõlvi vigastused ulatuslikud. Ain Tali andis maakohtus ütlusi selle kohta, et lõi T. Kt selleks, et too ei teataks „kuskile miilitsasse“ (kd IV; tl 107). Seega ei löönud Ain Tali T. Kt mitte üksnes selleks, et põgeneda, vaid selleks, et T. K ei saaks pöörduda politseisse. Seda sai aga tagada just kannatanu tapmine. Eelnevaga haakub ka Ain Tali järgnev käitumine: kuigi ta pidas võimalikuks, et T. K ei surnud koheselt, tegutses ta selle nimel, et T. Kt ei leitaks, mis ühtlasi tähendas seda, et T. K ei saanud meditsiinilist abi. Seoses kaitsja väitega, et T. Kga kokkusaamisele minnes ei näinud Ain Tali ette ega soovinud tema surma, märgib kohtukolleegium, et see ei välista tapmise toimepanemist kavatsetult. Subjektiivne külg tuleb tuvastada teo toimepanemise, T. K löömise aja seisuga; ka ei eelda kavatsetus eelnevat plaani, vaid käesoleva süüdistuse kontekstis mõeldakse selle all KarS § 16 lg 2 kohaselt seda, et teo löömise ajal Ain Tali sooviski kannatanu surma ja pidas vähemalt võimalikuks, et oma tegevusega ta selle põhjustab.¹⁵¹

Lisaks erinevatele peksmistele ja pussitamistele on Tartu Maakohus jaatanud kavatsust ka olukorras, kus süüdistatav toob sündmuskohale tulirelva. Nikolai Lilitškin, olles teadlik, et politsei tuleb teda Pikk 48, Tartu kinnistult tagaotsitavana tabama ja kinni pidama, läks ja tõi endale töökorras jahipüssi ja tulistas Pikk 48, Tartu kinnistule saabunud helkurvesti kandnud politseivormis politseiametnikku jahipüssist kahel korral pea ja ülakeha piirkonda. Kohtu hinnangul tegutses Nikolai Lilitškin kavatsetult ja eesmärgipäraselt selleks, et teda kinni pidama saabunud politseiametnikku tappa. Politseiametnik A.R. i surm jäi saabumata Nikolai Lilitškini käitumisest olenematutel põhjustel. A.R. i surm jäi saabumata üksnes ja ainult tänu A.R. i enda kiirele ja oskuslikule reageerimisele laskude eest kõrvalepõikamisel.¹⁵² Kuna laske oli kannatanu suunas kaks ja need olid sihitud kannatanule elutähtsatesse piirkondadesse – pähe ja ülakehasse (ülakeha piirkonda jääb ka süda), ning tehtud laskudest jahipüssi padrunitest kasvõi ühe haavli (läbimõõt 8,4mm) kannatanu pähe või kaela (kus asuvad aordid) või ülakehasse (kus asub ka süda) tabamisel oleks ülimalt suure tõenäosusega saabunud kannatanu surm, siis ei ole kahtlust selles, et kannatanu tulistamise eesmärgiks oli kannatanu tappa.¹⁵³ Nikolai Lilitškini käitumises puuduvad õigusvastasust ja süüd välistavad asjaolud. Tahtliku tapmise katse pani Nikolai Lilitškin toime kavatsetult (KarS § 16 lg 2).¹⁵⁴

¹⁵¹ Tallinna Ringkonnakohtu 14.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-7205

¹⁵² Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 17.04.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-1282

¹⁵³ Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 17.04.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-1282

¹⁵⁴ Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 17.04.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-1282

Kui enamasti peavad kohtud kavatsetust tuvastatuks üksnes erandlikel asjaoludel, on kohtud pidanud aegajalt vajalikuks alustada tahtluse tuvastamist kavatsetusest ning seejärel liikuda alles edasi otsese või kaudse tahtluse poole, kui tegu ei saa pidada toime panduks kavatsetult. Nii on näiteks Tallinna Ringkonnakohtus asunud seisukohale, et maakohus leidis õigesti, et löögi andmine kaenla alla, mis tõi kaasa tugeva verejooksu ning mille tagajärjel saabus kannatanu surm, ei tõenda siiski tapmise kavatsetust, sest kaenlaalune piirkond iseenesest ei ole inimese elutähtis piirkond.¹⁵⁵

Sarnaselt on tahtlust tuvastanud tahtlus vormide välistamise teel ka Tartu Maakohus. Tõendite kogumis hindamise tulemusena on kohus jõudnud järeldusele, et Silver Piller pani tapmise toime kaudse tahtlusega. KarS § 16 lg. 1 järgi tahtlus on kavatsetus, otsene või kaudne tahtlus. Silver Pilleri eesmärgiks ei olnud Z.G. i surm. Mitte ükski tõend ei anna alust järeldada, et süüdistatav kannatanu surma otseselt soovis. Süüdistatav ei teadnud teo toimepanemise ajal, et kannatanu surm saabub ja ta ei pidanud seda ka võimalikuks. Seega ei ole tõendatud süüdistuses nimetatud tahtliku tapmise eesmärki ja Silver Piller ei pannud kuritegu toime kavatsetult.¹⁵⁶

Tartu Maakohus on sama tehnikat kasutanud ka mõnevõrra hilisemas lahendis. Kohus on seisukohal, et R. Toming pani tapmise toime otsese tahtlusega. Isik paneb teo toime otsese tahtlusega, kui ta teab, et teostab süüteokoosseisule vastava asjaolu, ja tahab või vähemalt mõõnab seda (KarS § 16 lg 3). Kohus leiab, et V.M. ja R. Tominga vaheline eelnev tüli tühistel põhjustel ei anna alust arvata, et R. Tominga eesmärgiks oli nuga haarates V.M. tappa, s.t panna kuritegu toime kavatsetusega. Küll aga lüües tugeva jõuga inimesele südame piirkonda pikateralise majapidamisnoaga, pidi ta sellist lööki sooritades aru saama, et selle vältimatuks tagajärjeks on kannatanu surm.¹⁵⁷

Ka juhul, kui kohtuliku uurimise käigus pole tuvastatud, et toimepanija oleks soovinud, veelgi enam oleks seadnud eesmärgiks, kannatanu surma, pole tegu toime pandud kavatsusega.¹⁵⁸

KarS §16 lg-st 2 tulenevalt on kavatsusega tegemist juhul, kui isiku eesmärgiks on koosseisu asjaolude realiseerimine ning ta on koosseisupärasusest teadlik või peab seda vähemalt võimalikuks. Seega seab isik tagajärje saabumise oma eesmärgiks, sihiks. Siiski ei ole kavatsetuse puhul tagajärje saabumine ainult eesmärk, vaid ühtlasi ka see sisemine põhjus, miks isik üldse teo toime paneb. Seetõttu on kavatsetus võimalik ka sellise tagajärje suhtes, mille

¹⁵⁵ Tallinna Ringkonnakohtu 02.04.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-8344

¹⁵⁶ Tartu maakohtu Tartu kohtumaja 27.03.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-1268

¹⁵⁷ Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 22.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-8618

¹⁵⁸ Pärnu Maakohtu 07.02.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-7944

saabumine on prognoositavas mõttes ebakindel ning mille puhul isik näeb ette, et tagajärg võib saabuda, aga võib ka jääda saabumata.¹⁵⁹

Tapmine on toime pandud kavatsetusega, kui kannatanu surm on toimepanija eesmärk. Kavatsetuse määrab seega ära tahtluse voluntatiivne element – tapja peab kannatanu surma otseselt soovima. Praktikast viitab kavatsetusele selge tapmismotiivi olemasolu, näiteks kui tapmine on ajendatud soovist vabastada lootusetult haige lähedane valudest, samuti kuuluvad siia tapmine kättemaksuks, kuulsusjanust, seksuaalse rahulduse saamiseks, rituaalsel või nekrofiilsel eesmärgil. Kavatsetusele viitab ka relva või muu vahendi sihipärane kasutamine, näiteks sihtimine pähe või rindkeresse, külmarelva korduvad löögid südamesse, tugevatoimelise mürgi kasutamine jne.¹⁶⁰

Käesoleva töö raames analüüsitud otsustes ei peeta üksnes relva või muu vahendi sihipärasel kasutamisel tuvastatuks kavatsetust tappa. Kohtud on kavatsetusse tuvastamisel pigem ettevaatlikud ning üksnes konkreetse kriminaalasjas teo raskust ning isiku varasemat ja hilisemat käitumist arvestades on kohtud lugenud täidetuks tapmise koosseisu kavatsetult.

¹⁵⁹ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 292

¹⁶⁰ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 362

Otsene tahtlus

Analüüsitavatest maakohtu otsustest 36-s on teo toimepanemisel tuvastatud otsene tahtlus, seda enamasti just teo väliste tehjolude pinnalt.

Peksmisega on toimepandud tapmistegu tuvastatud toimepanduks otsese tahtlusega Pärnu Maakohtu 2008.a otsuses, leides, et vigastatud käe küünarnukiga on võimalik anda esmane tugev löök püstiseisvale inimesele. Põrandal lebavat T. Ü sai juba peksta jalgadega ning takistada tõusmast. Selili asendis lamavat inimest saab jalgadega lüüa nii pea, rindkere kui ka kõhu piirkonda oluliselt tugevamalt ja ohtlikumalt kui muus asendis olijat. Pealegi selleks ei olnud takistust, ohver ei ole eksperdi uuringute järgi teinud midagi enesekaitseks. See andis võimaluse valimatult lüüa, samuti kergendas omakorda lööja tegevust. Kohtule on usutav kindlaks tehtud diagnoos: keha trauma, peensoole kinnisti rebend, verevalumid, roiete hulgemurrud, äge verekaotus, verikõht. Need vigastused on eluohtlikud ning neid on võimalik tekitada jalgadega löömisel. Seda kinnitab veel saabaste vaatlus. Saapad on paksu tugeva tallaga, mis omakorda võimendab jalalööki ja löögi tagajärge. Seega ei ole arvestatavad süüdistatava ütlused, et tema oma vigastatud kätega ei suuda ega saa tekitada eluohtlikke kehavigastusi. Korduvad jõulised löögid lamava ohvri pea ja keha piirkonda on andnud tagajärjeks surma. Elutähtsasse organite piirkonda ja pähe peksmisega kujutab lööja ette mis tahes vigastusi ja mis tahes tagajärge, ka surma saabumist. Selline isik pidi mõistma ja endale aru andma, et sellise peksmise tagajärjeks võib saabuda surm. Kohus leidis, et süüdistatav pani mõrva toime otsese tahtlusega.¹⁶¹ Ringkonnakohtus otsus osaliselt tühistati ning tegu kvalifitseeriti tapmiseks ning kohtukolleegium märgib, et lähtudes tehjolude kogumist, so tapmise toimepanemise viisist, korduvatest jõulistest löökidest, vigastuste iseloomust ja paiknemisest pani E. Gansen toime T. Ü.i tapmise kaudse tahtlusega, sest pidas võimalikuks, et tema tegu põhjustab kannatanu surma ning möönis seda.¹⁶²

Samuti lüües kannatanut korduvalt löike-torkevahendiga elutähtsatesse organitesse – rindkere piirkonda – teadis süüdistatav, et ta põhjustab oma tegevusega kannatanu surma, tegutsedes otsese tahtlusega. A. Filippovi tegevus on õigesti kvalifitseeritud KarS § 113 järgi.¹⁶³

A.Jegorenko tekitas tapetule hulgaliselt tugevajõulisi noalööke eluliselt tähtsatesse organitesse, sh kaela, löök jõudis ka neelu, oma sõnade kohaselt esimese löögi tekitaski ta kaela, seega juba

¹⁶¹ Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 16.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-75478

¹⁶² Tallinna Ringkonnakohtu 20.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-7548

¹⁶³ Harju Maakohtu 30.09.2010. a otsus kriminaalasjas 1-10-8305

ainuüksi vererohkusest tulenevad pidi mõistma löögi eluohtlikkust, kuid jätkas korduvaid noalööke elutähtsate organite piirkonda. Seetõttu pidi ta mõistma isiku surma saabumist ja soovima isiku surma. Antud juhul esinesid mõlemad kriteeriumid – noalöök kaela oli äärmiselt eluohtlik ning sellele järgnesid korduvalt noalöögid teiste elutähtsate organite piirkonda. Kuna süüdistatav pidi juba esimese noalöögi puhul arvestama ja prognoosima surma saabumise võimalikkust, ta aga jätkas korduvate noalöövide sooritamist elutähtsate organite piirkonda, pidi ta soovima isiku surma saabumist. Eeltoodut arvesse võttes leiab kohus, et A.Jegorenko pani V.Ni tapmise toime otsese tahtlusega.¹⁶⁴

Kohus leiab, et teist inimest noaga südame piirkonda lüües pidi G. Tihhonovitš teadma taolise tegevusega kaasneva võivatest tagajärgedest sh teadma ka seda, et sellise tegevuse tulemusel teine inimene sureb, s.o. paneb toime tapmise ning antud juhul on tõendamist leidnud, et isik ka soovis seda. See nähtub ilmekalt tunnistaja A. M ütlustest selle kohta, et G. Tihhonovitš ütles talle, et „oleks pidanud juba eelmisel korral meest õigesse kohta lööma“ (tl 127). Kohtu hinnangul tuleb arvesse võtta ka *süüdistatava teojärgset käitumist* – antud juhul on leidnud tuvastamist, et pärast kannatanu noaga südame piirkonda löömist tegutses G. Tihhonovitš kaalutletult, takistades tunnistaja sissepääsu korterisse, peitis ka noa. Samuti tuleb arvesse võtta, et isik ei teinud vähimatki kannatanu abistamiseks, ei kutsunud abi. Antud asjaolu iseloomustab ilmekalt seda, et süüdistatav sai aru oma teost ja tagajärjest. Eeltoodut arvesse võttes leiab kohus, et G. Tihhonovitš pani A. T toimne otsese tahtlusega.¹⁶⁵

Maakohus leidis, et tõenditega on kinnitust leidnud G.M. tapmine A. Petšerski poolt. Subjektiivsest küljest on tegu otsese tahtlusega. Lüües kannatanut korduvalt terava noaga elutähtsate organite piirkonda (kopsud, süda), pidi süüdistatav ette nägema surma saabumise võimalikkust.¹⁶⁶

Samuti on nii maakohus kui ka ringkonnakohus jaatanud otsest tahtlust noaga korduval löömisel elutähtsate organite piirkonda järgmises kriminaalasjas. Kohus leiab, et ülaltoodud tõenditega on kinnitust leidnud G. M. tapmine Anatoli Petšerski poolt. Subjektiivsest küljest on tegu otsese tahtlusega. Lüües kannatanut korduvalt terava noaga elutähtsate organite piirkonda (kopsud, süda), pidi süüdistatav ette nägema surma saabumise võimalikkust. Tahtlusest annab tunnistust ka löökide arv, kaks, mis olid mõlemad suunatud elutähtsatesse organitesse. Välisele teopildile saab tapmiskoosseisu tuvastamisel tugineda iseäranis siis, kui toimepanija tegu ei ole

¹⁶⁴ Tallinna Ringkonnakohtu 15.10.2012. a otsus kriminaalasjas nr 1-12-438

¹⁶⁵ Harju Maakohu 25.01.2012. a otsus kriminaalasjas nr 1-11-6499

¹⁶⁶ Viru Maakohu 18.06.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-940

ühekordne, vaid koosneb mitmest isiku elu ohustavast teost (korduv noaga löömine rindkeresse), ning siis, kui toimepanija tegu iseloomustab ühekordse toimimisviisi äärmuslik ohtlikkus (löök elutähtsate organite piirkonda).¹⁶⁷ Eelnevast tulenevalt leiab ringkonnakohus, et apellatsioonis esitatud seisukohad, et maakohu otsus ei ole veenev ning puuduvad tõendid, mis tõendaksid A. Petšerski poolt G.M. tapmise toimepanemist, ei ole põhjendatud. Maakohus on põhjalikult ja igakülgset analüüsinud kriminaalasjas kogutud tõendeid ning näidanud, millistele tõenditele tuginedes on A. Petšerski poolt G.M. tapmise toimepanemine tõendatud.¹⁶⁸

Kohus leiab, et ülaltoodud tõenditega on kinnitust leidnud G. M. tapmine Anatoli Petšerski poolt. Subjektiivselt küljest on tegu otsese tahtlusega. Lüües kannatanut korduvalt terava noaga elutähtsate organite piirkonda (kopsud, süda), pidi süüdistatav ette nägema surma saabumise võimalikkust. Tahtlusest annab tunnistust ka löökide arv, kaks, mis olid mõlemad suunatud elutähtsatesse organitesse.¹⁶⁹

Samuti on Ringkonnakohus seisukohal, et käesoleval juhul on M. Karasjov pannud kannatanu tapmise toime otsese tahtlusega. Nimetatud järelduseks annab aluse asjaolu, et M. Karasjov lõi kannatanut korduvalt kaela ja kõhu piirkonda, tekitades talle üheksa haava, sealhulgas surma põhjustanud viis kõhuõõnde tungivat haava. Lüües teist inimest noaga korduvalt elutähtsate organite piirkonda pidi M. Karasjov aru saama, et tema teo tagajärjel saabub kannatanu surm.¹⁷⁰

Kohus on nõustunud prokuröri seisukohaga kuriteo subjektiivse külje analüüsi osas ja on sama meelt, et tegu on toime pandud otsese tahtlusega, sest iga täiskasvanud isik peab mõistma seda, et kui ta lööb pikateralise noaga teist isikut rindkere piirkonda, siis võib sellele järgneda surm. Selline konkreetne tagajärg ka käesoleval juhul saabus, mida kinnitavad nii tunnistajate ütlused, kiirabikaart kui ka surnu kohtuarstliku ekspertiisi akt. Kohus ei tuvastanud Mati Selbergi süüd välistavaid asjaolusid.¹⁷¹ Maakohus on põhjendanud (lk 182-183), milliste tõendite alusel leidis tõendamist M. Selbergile esitatud süüdistus.¹⁷² Samas on maakohus tuvastanud tahtluse vaid intellektuaalsest poolest ning jätnud hindamata voluntatiivse poole.

Erinevalt eelnevast viidatud lahendist on kohus on seisukohal, et R. Toming pani tapmise toime otsese tahtlusega. Kohus leiab, et V.M. ja R. Tominga vaheline eelnev tüli tühistel põhjustel ei

¹⁶⁷ Viru Maakohu Jõhvi kohtumaja 18.06.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-940

¹⁶⁸ Tartu Ringkonnakohtu 23.08.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-940

¹⁶⁹ Viru Maakohu 18.06.2012. a otsus kriminaalasjas nr 1-12-940

¹⁷⁰ Tartu Ringkonnakohtu 13.05.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-20962

¹⁷¹ Tartu Maakohu Tartu kohtumaja 15.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15133

¹⁷² Tartu Ringkonnakohtu 29.08.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15133

anna alust arvata, et R. Tominga eesmärgiks oli nuga haarates V.M. tappa, s.t panna kuritegu toime kavatsetusega. Küll aga lüües tugeva jõuga inimesele südame piirkonda pikateralise majapidamisnoaga, pidi ta sellist lööki sooritades aru saama, et selle vältimatuks tagajärjeks on kannatanu surm.¹⁷³ Seega on kohus tuvastanud tahtlust just intellektuaalse ja voluntatiivse poole eristamise kaudu ning leidnud, et hoolimata asjaolust, et kavatsetuse intellektuaalne pool on täidetud, on tuvastatav üksnes otsese tahtluse voluntatiivne pool, millest tulenevalt on jaatatud otsest tahtlust.

Samuti on intellektuaalse ja voluntatiivse poole eristamise kaudu tuvastatud tahtlust järgnevas lahendis. Käesolevas asjas on tuvastatud, et süüdistatav lõi kannatanut noaga südame ja kaela piirkonda. Kohus leiab, et mõlema löögid olid suunatud inimese elutähtsasse piirkonda ning süüdistatavale oli ettenähtav, et juba esimene löök võib kaasa tuua kannatanu surma. Sündmuskoha vaatlusprotokollis kirjeldatud vereplekkide asukohta, kaelahaava paiknemise ja süüdistatava enda ütlustega on kohtu hinnangul tõendatud, et süüdistatav lõi kannatanut kaelapiirkonda pärast seda, kui kannatanu oli juba kušetile kukkunud. Seega ei järgnenud teine löök esimesele vahetult. Arvestades, et esimese löögi mõju nähes süüdistatav siiski otsustas kannatanut ka teistkordselt lüüa ning sihtis löögi samuti elutähtsasse piirkonda teeb kohus järelduse, et süüdistatav teadis, et tema teo vältimatuks tagajärjeks on kannatanu surm. Süüdistatava teadmist oma teo tagajärje vältimatusest kinnitab asjaolu, et pärast teist lööki viskas süüdistatav kannatanule teki peale. Kohtu arvates nähtub sellisest teguviisist, et süüdistatav oli teadlik oma teo tagajärje lõplikkusest. Einar Lehtsaar käitus teo toimepanemisel seega otsese tahtlusega sõltumata sellest, kas ta soovis kannatanu surma või üksnes möönis seda. Seega täitis Einar Lehtsaar KarS § 113 järgi kvalifitseeritava kuriteo subjektiivse külje.¹⁷⁴

Arvestades, et kannatanu tapmise käigus tekkinud suurel hulgal raskeid vigastusi, on kohus pidanud selgeks, et süüdistataval oli otsene tahtlus kannatanu tapmiseks.¹⁷⁵ Kohus on pidanud otsese tahtluse tuvastatuks arvestades teo raskust, kuid ometi toonud välja asjaolud, mille seos tahtluse tuvastamisega jääb otsust lugedes segaseks.

Maakohus on jaatanud otsest tahtlust ka lüües teist inimest vihmavarju metallvardaga ja põhjustades 14,7 cm pikkuse haava pähe ning teise eluohtliku vigastuse kõrva tagant läbi kaela neelu, sai ta aru, et põhjustab sellega kannatanu surma, so tegutses otsese tahtlusega.¹⁷⁶

¹⁷³ Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 22.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-8618

¹⁷⁴ Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 25.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-3283

¹⁷⁵ Harju Maakohtu 08.10.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-19225

¹⁷⁶ Tallinna Ringkonnakohtu 24.05.2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-10-15053

On ilmne, et alkoholihoobes tema agressiivsus võimendub veelgi ja enesekriitika langeb. Tagajärjeks sellisele käitumisele oligi A.P surnukspekmine. Otsese tahtlusega ja ilmselt ülbe suhtumisega inimesse kui väärtusse. Pärast ohjeldamatut peksmist, pärast pisikest joomapausi, pidas J.Tint ju veel vajalikuks taburetilöögiga pähe oma tegevusele punkt panna. Joobeseisundis J.Tinti kainenemisele toimetamise protokoll, mis näitas J.Tintil tuvastatud agressiivsust, viitab samuti selgelt asjaolule, et isegi A. ja J.B korterist lahkumise järel ei olnud tema agressiivsus kuhugi kadunud.¹⁷⁷

Kohus leiab, et A. K. pani kuriteo toime otsese tahtlusega KarS § 16 lg 3 kohaselt, mille järgi isik paneb teo toime otsese tahtlusega, kui ta teab, et teostab süüteo koosseisule vastava asjaolu, ja tahab või vähemalt mõonab seda. Tapmiseni viisid isiklikud motiivid, A. K. oli vihane E. P. käitumise pärast, E. P. „käis talle närvidele“. K. lõi P.d, sh maas lamavat, sihikindlalt ja korduvalt kasteedi, käte ja kepiaga pea, näo, kaela, keha, rinna, üla- ja alajäsemete piirkonda, tekitas kannatanule surma põhjustanud aju-kolju lahtise tömptrauma näokolju luude hulgi murdudega. Lisaks tekitas peaaegu 30 vigastust. Kehavigastuste arv, iseloom ja paiknemine surnukehal, löökideks erinevate vahendite kasutamine näitavad K.i tahtlikku tegevust, mille puhul ta teadis, et kannatanu saab surma, et see on tema teo vältimatu tagajärg.¹⁷⁸

Tulistades inimest lühikeselt distantsilt (tulirelva ekspertiisi aktist nähtuvalt rohkem kui ühe, A.Andrejevi väitel kahe meetri kauguselt) tulirelvaga rindkeresse s.o. elutähtsate organite piirkonda, on mõistlik järeldada, et soovitakse inimest tappa või vähemalt saada aru ja mõonatakse sellise tagajärje saabumist. Eelnevat arvestades jõudis kohus järeldusele, et A.Andrejev tegutses A.Ait tulistades vähemalt otsese tapmistahtlusega. Sellist järeldust aitas kujundada ka asjaolu, et A.Andrejev tulistas kahel korral tema eest ärajooksvat A.Ait peale seda, kui oli viimast esimese lasuga rindkeresse tulistanud ja surmavalt haavanud.¹⁷⁹

Tulistades tulirelvaga keha elutähtsatesse osasse, nagu rindkere ja kõht, mõonab süüdlane mis tahes tagajärje, sh kannatanu surma saabumist. Selline ettekujutus toimepandavast teost, teo tulemusena saabuvast tagajärjest ning üldjoontes ka teo ja tagajärje vahelisest põhjuslikust seosest teo toimepanemise ajal vastab otsesele tahtlusele KarS § 16 lg 3 mõttes, millest järeldub, et süüdistatav sooritas KarS § 113 tunnustele vastava süüteo subjektiivse koosseisu osas otsese tahtlusega.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Harju Maakohtu 26.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-5391

¹⁷⁸ Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 02.08.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-10864

¹⁷⁹ Viru Maakohtu 24.11.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-19418

¹⁸⁰ Pärnu Maakohtu 21.09.2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-11-5527

Nii on olukorras kus süüdistatav on tuvastamata kellaajal tulistanud Pärnumaal isevalmistatud ühelasulisest tulirelvast kannatanud ühel korral rindkere piirkonda, Pärnu Maakohus lugenud tuvastatuks otsese tahtluse. Ekspert leidis, et tulistades tulirelvaga keha elutähtsatesse osadesse, nagu rindkere ja kõht, möönab süüdlane mistahes tagajärgi, sh kannatanu surma. Nii asus kohus seisukohale, et selline ettekujutus toimepandud teost, teo tulemusena saabuvast tagajärjest ning üldjoontes ka teo ja tagajärje vahelisest põhjuslikust seosest teo toimepanemise ajal vastab otsesele tahtlusele KarS § 16 lg 3 mõttes, millest järeldub, et süüdistatav sooritas KarS § 113 tunnustele vastava süüteo subjektiivse koosseisu osas otsese tahtlusega.¹⁸¹

Samuti on Pärnu Maakohus jaatanud otsest tahtlust olukorras, kus süüdistatav sihtinud 4,5 mm jämeduste haavlitega laetud kaheraudse jahipüssikärbiku kannatanu H.Õale, sai Paluoja aru, et lask relvast põhjustab teise inimese surma. Siinjuures pole oluline, kas süüdlane seda tagajärge soovis või üksnes möönas. Seega pani ta kuriteo toime otsese tahtlusega.¹⁸²

Analüüsitud lahendite pinnalt tuleb asuda seisukohale, et tulistamistegu on Pärnu Maakohtu praktikas harilikult toime pandud otsese tahtlusega. K.Vahi ka ise kinnitab, et peale operatsiooni parem käsi ei liikunud hästi, siis tähendab see seda, et ta sai ise aru, et ta tulistades ei suuda tegelikult valitseda olukorda ega kuuli suunata, seega juba päästikule vajutades möönis ta mistahes tagajärje - ka T.V surma saabumist. Seda enam olukorras, kus ta sikk-sakitavale kannatanule järgi jooksis, teda huupi tulistas, pidi ta ette nägema mistahes tagajärje saabumise. Kohus leiab, et K.Vahi tahtlust T.V`t tappa näitab ka asjaolu, et ta tulistas eest ära jooksvat kannatanut korduvalt ja ka tabas kannatanut vasakule käsivarde. Selline sündmuste käik näitab, et K.Vahi pidi ette nägema mistahes tagajärje, ka T.Vahi surma saabumise, sest olukorras, kus ta ei valitse sündmuste käiku – tema laskmistäpsus pole haige käe tõttu kõige parem, ta laseb jooksu pealt huupi, kannatanu ei jookse otse, vaid lootuses end päästa, teeb sikk-sakke, siis on ettenähtav mistahes tagajärje, ka surma, saabumine. Seekord jäi K.Vahi tegu – T.V tapmine lõpule viimata, kuna kannatanu suutis end põgenemisega päästa. Samas sai kannatanu ka pihta, kui tekitatud kehavigastus ei põhjutanud tema surma ega olnud raske. Seega kohus leiab, et K.Vahi vajutades päästikule ja korduvalt tulistades T.V suunas, tegi kõik selleks, et T.V`t tappa, kuid tegu jäi lõpule viimata temast sõltumatutel asjaoludel – kord ei järgnenud peale päästikule vajutamist lasku ja teisel korral suutis kannatanu end põgenemisega päästa ja kuigi K.Vahi tabas T.V`t püstolist vasakusse käsivarde, siis tekitatud teisekahjustus ei põhjutanud kannatanu

¹⁸¹ Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 21.09.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-5527

¹⁸² Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 29.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-2165

surma. Kohus leiab, et K. Vahi on KarS § 113 - § 25 järgi kvalifitseeritava kuriteo toime pannud otsese tahtlusega. Teist inimest korduvalt tulistades, saab tavaline inimene aru, et teo vältimatu tagajärg on kannatanu surm.¹⁸³

Samuti on Pärnu Maakohus sedastanud üldisemalt, et kasutades teadlikult tulirelva teise inimese vastu ei ole tegemist kaudse tahtlusega. See on otsene tahtlus, mida omakorda kinnitab tapmise toimepanemise viis, vigastuste iseloom ja paiknemine. Seega tegemist on subjektiivselt küljest otsese tahtlusega, kuna süüdistatav pidas võimalikuks, et tema tegu, eeskätt juba tulistamine relvast, põhjustab isiku surma ning sai aru oma teo vältimatust tagajärjest peale tulistamist. Lõike-torke haava tekitamise vahendiga on samaviisi.¹⁸⁴ Ringkonnakohus nõustus apellatsiooniga selles, et süüdistatavale A. Tupitsale esitatud süüdistus kannatanu S. K. noaga kõhtu löömise osas pole tõendatud. Ringkonnakohus ei nõustu apellatsiooni väitega, nagu oleks süüdistatav A. Tupits tulistanud kannatanu S. K. pihta ja põhjustanud tema surma ettevaatamatuse tõttu. Asjas pole vaidlust selles, et süüdistatav A. Tupits tõi vintpüssi elamu keldrist ja kööki tulles oli vintpüss süüdistatava A. Tupitsa käes. Süüdistatav A. Tupits suunas relva rauasuudme kannatanule S. K. le ning pärast ütlust: „ Nii K. ! „, kõlas lask. Nimetatud asjaoludest nähtub üheselt, et süüdistatav A. Tupits toimis täieliku arusaamise ja sooviga kasutada tulirelva kannatanu S. K. vastu. Relvasuudme kannatanule suunamine tõendab, et süüdistatav A. Tupits ei tahtnud tulirelva kasutada muul otstarbel või viisil kui kannatanu S. K. pihta tulistamiseks. Seetõttu on ringkonnakohus seisukohal, et ka keskmise inimese teadmiste ja elukogemuste baasil sai süüdistatav A. Tupits aru, et lähedalt kannatanu pihta tulistades ta vältimatult viimase tapab ja tulistades seda soovis või vähemalt mõõnis kannatanu surmamise võimalust. Kohtuliku arutamise käigus pole selgunud asjaolusid, millele tuginedes süüdistatav lühidistantsilt tulistades pidas võimalikuks, et ta kannatanut ei tapa või mille tõttu süüdistatav ei teadnud, et sooritatud püssilask surma põhjustab.¹⁸⁵

Süüdistatava teod peale tapmise toimepanemist räägivad tema tahtluse suunitlusest. Ta ei pöördunud politseisse, ta varjas kuriteojäljed. Tükeldas surnukeha, võttes tarvitusele ettevaatusabinõud. Ja nimelt, laotas kile keha alla, peale seda tükeldas surnukeha. Sauna vaatlusel olid leitud vähesed verejäljed. Ei avastatud hülse ja kuule. See räägib sellest, et Volin pesu hoolikalt ära sauna ja koristis seal kõik, mis oleks rääkinud tapmisest. Ta peitis kehaosad,

¹⁸³ Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja 14.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-15593

¹⁸⁴ Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 10.09.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-4625

¹⁸⁵ Tallinna Ringkonnakohtu 08.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-4625

hülsid, kuulid, püstoli. Mille sai, selle viskas vette, ning keha mattis maha ja laotas kividega üle. Tapetu pead ei avastatud. Ei olnud avastatud ka püstol. Peale kannatanu tapmise avalikustumist, sõitis Volin riigist välja ning ka pärast tunnistaja ütlist tapmise kohta võttis süüdistatav tarvitusele meetmed vastutusest kõrvalehoidmiseks. J.Volin pani toime süüteo otsese tahtlusega. Oma teod pani ta toime teadlikult, saades aru, et tema poolt realiseeruvad teod, mis vastavad süüteo koosseisule. Tema tahtluse suunitlusele viitavad tema poolt toimepandud süüteode faktilised asjaolud. Tema teod kuriteo toimepanemise ajal ning peale nende toimepanemist.¹⁸⁶

S.Komkovi tegevus, sealhulgas varasemad vägivallaaktid kannatanu kägistamise näol (on selge, et GK ei mõelnud kägistamist ise välja, leiti ta ju just kägistatuna metsast nagu ta oma elu lõppu korduvalt oli tuttavatele kirjeldanud), laiba matmine, valetamine tuttavatele, et GK lahkus kodust ja on kadunud, avaldus politseile GK kadumise kohta, riiete äraviskamine ja kulla pandimajja viimine ei näita seda, et S.Komkov oleks tapmise ajal või selle järel olnud mingis erilises psüühilises seisundis või et ta tappis GK ettevaatamatusest. Ta tegutses pärast tapmise toimepanemist sihipäraselt, ette- ja läbimõeldult ehk just nii nagu tegutseb isik, kes on pannud toime tahtliku tapmise ja püüab seda varjata ja tegutsema hakkas ta kohe peale kuriteo toimepanemist. Eriti kühnilisena paistab S.Komkovi poolt tapetud naise ehete pantimine. Need saanuks ka lihtsalt kuriteo varjamiseks minema visata ja taolisest teenimisvõimalusest loobuda. S.Komkovi segas kaine materiaalne arvestus. Kohus nõustub prokuröri seisukohaga, et S.Komkov pani tapmise toime otsese tahtlusega.¹⁸⁷

Ringkonnakohus on seisukohal, et käesoleval juhul on M. Karasjov pannud kannatanu tapmise toime otsese tahtlusega. Nimetatud järelduseks annab aluse asjaolu, et M. Karasjov lõi kannatanut korduvalt kaela ja kõhu piirkonda, tekitades talle üheksa haava, sealhulgas surma põhjustanud viis kõhuõõnde tungivat haava. Lüües teist inimest noaga korduvalt elutähtsate organite piirkonda pidi M. Karasjov aru saama, et tema teo tagajärjel saabub kannatanu surm.¹⁸⁸

Lüües kannatanut noaga järjest kolm korda elutähtsasse piirkonda pidi M.Porgand aru saama, et ta põhjustab kannatanu surma. Seepärast tuleb tegu lugeda toimepanduks otsese tahtlusega KarS § 16 lg. 3 mõttes.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Viru Maakohtu Narva kohtumaja 21.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-7782

¹⁸⁷ Harju Maakohtu 10.05.2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-10-9028

¹⁸⁸ Tartu Ringkonnakohtu 13.05.2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-09-20962

¹⁸⁹ Pärnu Maakohtu 13.06.2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-11-3159

Kohus asus seisukohale, et N. Lebedev, S. Stepanov ja J. Roose tegutsesid koos selle nimel, et S.S. kui V.S. i tapmise pealtnägija kõrvaldada. Arvestades N. Lebedevi, S. Stepanovi ja J. Roose teo olemust ja tegutsemise eesmärki, olid nad kaastäideviijad. Kohus ei tuvastanud N. Lebedevi, S. Stepanovi ja J. Roose teo õigusvastasust ega süüd välistavaid asjaolusid. Kohus leidis, et N. Lebedev, S. Stepanov ja J. Roose on tapmise toime pannud otsese tahtlusega. Otseseks tahtluseks piisab, kui toimepanija seda üksnes mõonab – ta ei pruugi kannatanu surma soovida, kuid tegu toime pannes mõistab, saab aru, et see on tema teo vältimatu tagajärg. Kohus asus seisukohale, et isik, kes kägistab kannatanut kõrist, halvates viimase võime ennast kaitsta ning isikud, kes löövad kannatanut telliskiviga pähe, peavad pidama võimalikuks või vähemalt mõonma, et sellise tegevuse tagajärjeks võib olla kannatanu surm.¹⁹⁰

Tahtluse tuvastamisel tuleb lähtuda tehioolude kogumist, arvestades tekitatud tervisekahjustuste arvu, laadi ja paiknemist kehal, samuti süüdlase käitumist pärast ründe lõppu. Seega võib pidada põhjendatuks, et olukorras, kus isik paneb toime teo, mis täidab nii ühekordse äärmiselt ohtliku kui ka mitmekordse eluohustava teo välispildi tingimused, on kohtud leidnud, et tegu on toime pandud otsese tahtlusega.

Siiski ei ole igakordselt otsese tahtluse tuvastamine piisavalt analüüsitud ning ei saa nõustuda, et üksnes kolmest noalöögist elutähtsasse piirkonda, pidi süüdistatav aru saama, et põhjustab isiku surma.

Tapmine on toime pandud otsese tahtlusega, kui toimepanija teab, et tema tegu põhjustab kannatanu surma, ning vähemalt mõonab seda. Kuivõrd tahtluse tuvastamine peab toimuma intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamise kaudu, on vajalik nii toimepanija mõonmine ning arusaamine, et surm on tema teo vältimatu tagajärg.

Käesolevas paragrahvis väljatoodud praktikast nähtub, et kohtud ei hinda otsese tahtluse puhul enamasti nii intellektuaalset kui ka voluntatiivset külge ning peavad otsese tahtluse tuvastatuks ainuüksi teadmise pinnalt. Sellise seisukohaga ei saa nõustuda.

Kuivõrd isik on teo toime pannud otsese tahtlusega üksnes juhul, kui ta nii teab teo tagajärge kui ka vähemalt mõonab seda, ei ole põhjendatud otsese tahtluse tuvastamisel jääda pidama poolele tee.

Kokkuvõtlikult on kohtud oma praktikas küll suhteliselt tihti lugenud tuvastatuks just otsese tahtluse, kuid selle tuvastamine on tihti jäänud poolikuks, kuna tahtmise, kui tahtluse vajaliku

¹⁹⁰ Tartu Maakohtu 02.05.2011. a otsus kriminaalasjas nr 1-10-15441

tingimuse, tuvastamine ei ole otsusest nähtav. Piisavaks ei saa pidada tuvastamist, kui on leitud, et teo pinnalt pidi toimepanija ette nägema surma saabumise, ta pidi seda ka vähemalt möönma, et täidetud oleks ka tahtluse teine külg.

Kaudne tahtlus

Analüüsitud maakohtu otsustest 72-s on isik süüdi mõistetud tapmise toimepanemises kaudse tahtlusega ning 32-s vähemalt kaudse tahtlusega. Kindlasti võib asuda seisukohale, et juhindudes esitatud kriteeriumitest leiab kohus harilikult tuvastatuks kaudse tahtluse või nendib üksnes et tegu on toime pandud vähemalt kaudse tahtlusega.

Eeltoodust tulenevalt on kohtud lugenud kaudse tahtluse tuvastatuks järgmistel juhtudel:

- 1) Kriminaalasjas kogutud tõenditega on leidnud tõendamist, et süüdistatav lõi varasemalt võimaliku konflikti tarbeks kaasa võetud noaga vastastiku kakluse käigus kannatanut korduvalt rindkere piirkonda, põhjustades kannatanu eluohtliku kehavigastuse, mille tagajärjel viimane suri. Lüües kannatanut noaga elutähtsatesse organitesse – rindkere piirkonda – mõõnis süüdistatav igasuguste tagajärgede, sh ka surma põhjustamise võimalikkust, tegutsedes vähemalt kaudse tahtlusega.¹⁹¹
- 2) Noaga südamesse löömine on kohtupraktikast teada levinud viis surma põhjustamiseks. Kohus leiab, et lüües teist inimest noaga (tera pikkus mitte vähem kui 8-9 cm) südamepiirkonda sai E.Poddo aru oma tegevuse ohtlikkusest, kujutas endale üldjoontes ja tavalise elukogemuse tasemel ette põhjuslikku seost oma teo ja saabuva tagajärje vahel, pidas võimalikuks ja mõõnis, et sellise teo tagajärjel võib saabuda kannatanu surm. Elukogemust ja toimepandud tegu silmas pidades polnud E.Poddol võimalik tõsimeelselt loota mingitele asjaoludele, mis oleks lubanud tal uskuda, et tema poolt loodud oht ei realiseeru tagajärjes. Eelnevat arvestades leiab kohus, et E.Poddo pani kuriteo toime kaudse tahtlusega.¹⁹²
- 3) Rünnales kannatanut asfalteeritud sõidutee keskel, teepinnast kõrgemal asuval jalakäijate ohutussaarel ja seda olukorras, kus ohutussaarest sõidavad mööda mootorsõidukid ning lüües kannatanut korduvalt tugevajõuliste löökidega elutähtsate organite piirkonda, mõõnis süüdistatav igasuguse tagajärje, sh ka surma põhjustamise võimalikkust ning pani kuriteo toime vähemalt kaudse tahtlusega, mistõttu tema tegevus on õigesti kvalifitseeritud KarS § 113 järgi.¹⁹³
- 4) Tulenevalt surnu ekspertiisiaktis tuvastatud vigastuste tekkemehhanismist, asukohast (elutähtsate organite piirkond) ja vigastuste arvust on ilmne, et elutähtsate organite piirkonda

¹⁹¹ Harju Maakohtu 01.12.2009. a otsus kriminaalasjas 1-09-1603

¹⁹² Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 07.05.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-7955

¹⁹³ Harju Maakohtu 15.01.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-18777

korduvalt lüües möönis süüdistatav isiku surma saabumist, aktsepteeris iseenda poolt toodud riski ja selle võimalikke tagajärgi, möönis surma saabumise võimalikkust, seega tegutses ta tapmises kaudse tahtlusega.¹⁹⁴

5) Lüües noaga kannatanule elutähtsate organite piirkonda, sai V.Kempi aru, et ta võib noaga kaela löömisel põhjustada kannatanule sedavõrd raske tervisekahjustuse, et kannatanu sureb. V.Kempi suhtus sellesse võimalusse ükskõiksel. Kuritegu on toime pandud vähemalt kaudse tahtlusega. Kuritegu on õigesti kvalifitseeritud KarS § 113 järgi.¹⁹⁵

6) Süüdistuse raames esitatud tõendite vahetu kohtuliku uurimise käigus leidis kohus, et selline ettekujutus toimepandavast teost, teo tulemusena saabuvast tagajärjest ning üldjoontes ka teo ja tagajärje vahelisest põhjuslikust seosest teo toimepanemise ajal vastab kohtu hinnangul kaudsele tahtlusele KarS § 16 lg 4 mõttes. Kokkuvõtvalt leiab kohus, et toime pandud tegu kaudse tahtlusega intellektuaalse elemendi kaudu peab isik võimalikuks, et tema tegu põhjustab kannatanu surma, ning voluntatiivse elemendi kaudu möönab seda.¹⁹⁶ Viidatud kohtuotsuses ei ole kohus sisuliselt analüüsinud subjektiivseid tunnuseid vaid analüüsinud tõendeid ning subjektiivse koosseisu tuvastamise juures leidnud üksnes, et kuivõrd tegu ei ole toime pandud ei kavatsusega ega otsese tahtlusega, pidi süüdistatav võimalikuks pidama ning möönma teo tagajärje saabumise.

7) Kohus leiab, et teist inimest südame piirkonda lüües pidi V. Dõmov võimalikuks pidama taolise tegevusega kaasneda võivatest tagajärgedest sh võimalikuks pidama ka seda, et sellise tegevuse tulemusel teine inimene sureb, s.o. paneb toime tapmise ning seda ka möönma. Kohtu hinnangul tuleb arvesse võtta ka süüdistatava teojärgset käitumist – antud juhul on leidnud tuvastamist, et pärast kannatanu noaga südame piirkonda löömist lahkus V. Dõmov kiiresti sündmuskohalt, ta ei pidanud vajalikuks teha vähimatki kannatanu abistamiseks, ei kutsunud abi. Antud asjaolu iseloomustab ilmekalt seda, et süüdistatav pidi oma teo tagajärge möönma. Eeltoodut arvesse võttes leiab kohus, et V. Dõmov on tapmise toime pannud vähemalt kaudse tahtlusega.¹⁹⁷

8) Pärnu Maakohus on analüüsinud ka tapmisele kihutamise tahtlust ning leidnud, et subjektiivsest küljest on tegu tahtliku teoga, sest kirjas väljendatud korraldus ja selle ka suulise korralduselisamine on kantud kindlast soovist, et kohustada T.Mt J.V tapmist toime panema.

¹⁹⁴ Harju Maakohtu 08.06.2010. a otsus kriminaalasjas 1-10-1605

¹⁹⁵ Harju Maakohtu 04.03.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-16828

¹⁹⁶ Pärnu Maakohtu Kuninga tn kohtumaja 07.02.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-7944

¹⁹⁷ Harju Maakohtu 20.01.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-8125

Teo pani ta toime kaudse tahtlusega, kuna ta pidas võimalikuks süüteo koosseisule vastava asjaolu saabumist ja möönis seda.¹⁹⁸

9) Harju Maakohus on leidnud, et KarS § 113 teokoosseisu realiseerides peab teo toimepanija tegutsema vähemalt kaudse tahtlusega. Kohtu arvates on tõendatud, et V. Vasko puhul on see kriteerium kindlasti täidetud.¹⁹⁹ Samas ei ole kohtuotsused isegi välja toodud milliste asjaoludega peab kohus tõendatuks kaudse tahtluse olemasolu.

10) Kohus nõustub prokuröri seisukohaga (tl 113), et süüdistatav pani teo toime kaudse tahtlusega, s.t. esineb selle süüteo koosseisu kvalifitseerimiseks vajalik tahtluse vorm KarS § 15, § 16 lg.4 järgi. Puuduvad viited ettekavatsetusele või otsesele tahtlikkusele, kuid süüdistatav, lüües terava otsaga noaga tugevajõuliselt teist inimest vasakule poole rindkere piirkonda, pidi vähemalt möönma, et tema tegu võib kaasa tuua teise inimese surma. Kohus on seisukohal, et tegemist pidi olema tugevajõulise löögiga, kuna see ulatus südamevatsakesse 2 cm ulatuses. Kohus loeb vastavalt KrMS § 60 lg 3 üldtuntuks, et täiskasvanud inimene teab, et inimese rindkeres asuvad elutähtsat organid, millede vigastamine võib väga suure tõenäosusega kaasa tuua inimese surma. Süüdistatava enda ütlustega on tõendatud, et noaga lööki tehes tegutses süüdistatav tahtlikult.²⁰⁰

Nagu nähtub viimati viidatud otsusest, on kaudne tahtlus pigem viimane võimalus, mille poole pöörduvad kohtud juhul, kui puuduvad asjaolud, mis tõendavad otsese tahtluse või kavatsetusse olemasolu.

Kohtud on leidnud, et kaudne tahtlus eeldab, et isik kujutaks endale üldjoontes ja tavalise mõistliku elukogemuse tasemel ette põhjuslikku seost tema teo ja saabuva tagajärje vahel ning lähtunud kaudse tahtluse tuvastamisel just tavalisest mõistlikust elukogemusest, mitte niivõrd isikust endast. Ka juhul, kui isik on eitanud tahtlust surma põhjustada, on kohtud mitmel korral lugenud tuvastatuks kaudse tahtlust ning nentunud, et süüdistatav pidi endale üldjoontes ja mõistliku elukogemuse tasemel ette kujutama, et tegu toob endaga kaasa surma ning seda vähemalt möönma. Tihti leiavad kohtud, et tegu võib endaga kaasa tuua igasuguse tagajärje, sealhulgas ka surma.

¹⁹⁸ Pärnu Maakohtu Kuninga tn kohtumaja 08.02.2012. a otsus kriminaalasjas 1-11-9382

¹⁹⁹ Harju Maakohtu 30.05.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-3383

²⁰⁰ Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja 28.11.2012. a otsus kriminaalasjas 1-12-8241

Tunnistamaks isik süüdi KarS § 113 järgi, tuleb lisaks põhjuslikule seosele teo ja tagajärje vahel tuvastada, et teo toimepanija tegutses saabunud tagajärje suhtes vähemalt kaudse tahtlusega. Tahtliku teo karistatavus eeldab minimaalsena just kaudse tahtlusega toimepanemist.

Arvestades nõuet, et isik peab teo olema toime pannud vähemalt kaudse tahtlusega, ei saa pidada valeks tahtluse hindamisel üksnes kaudse tahtluseni tuvastamist. Siiski peab olema nähtav ka selle kaudse tahtluse tuvastamise analüüs ning asjaolust, millest tulenevalt on kohus seisukohale asunud, et isik on teo toime pannud vähemalt kaudse tahtlusega.

Isiku süüdimõistmiseks ei piisa üksnes nentimisest, et isik on teo toime pannud tahtlikult või jättes üldse subjektiivse koosseisu tuvastamata. Sellisel juhul ei ole täidetud karistatavuse eeldused, so süüteo koosseis, ning isikut ei saa karistada toime pandud tapmise eest.

Tahtluse piiritlemine ettevaatamatuses

Palju olulisem tahtluse vormide eristamisest on tahtluse piiritlemine ettevaatamatuses, kuivõrd just subjektiivse külje alusel erinevad KarS § 113 – tapmine kui põhikoosseis, ja § 117 – surma põhjustamine ettevaatamatuses.

KarS § 113 näeb ette vastutuse teise inimese tapmise eest. KarS § 117 näeb ette vastutuse teise inimese surma põhjustamise eest ettevaatamatuses. Mõlemaga on rünnatavaks õigushüveks inimese elu. Tapmise subjektiivne külg on tahtlus, mis peab esinema kõigi objektiivsete tunnuste – surmav tegu, surm ja nendevaheline kausaalseos – suhtes. Tunnistamiseks isikut süüdi tapmises, tuleb lisaks kausaalseosele teo ja tagajärje vahel tuvastada, et teo toimepanija tegutses saabunud tagajärje suhtes vähemalt kaudse tahtlusega. Riigikohtu kriminaalkolleegium on 27.03.2001 otsuses nr 3-1-1-28-01 öelnud seda, et tahtlus (ka kaudne tahtlus) eeldab muuhulgas seda, et isik kujutaks endale üldjoontes ja tavalise mõistliku elukogemuse tasemel ette põhjuslikku seost teo ja saabunud tagajärje vahel. KarS § 16 lg 4 kohaselt paneb isik teo toime kaudse tahtlusega, kui ta peab võimalikuks süüteo koosseisule vastava asjaolu saabumist ja möönab seda. Seega kaudse tahtluse puhul isik küll ei pürgi otseselt tagajärje saavutamisele, kuid möönab selle saabumise võimalikkust. Piiritlemaks tahtlusliiki tuleb lähtuda tehjoludest, nagu näiteks süüteo toimepanemise viisist ja vahenditest, haavade või muude vigastuste iseloomust ja paiknemisest.²⁰¹

Kuna kaudse tahtluse ja kergemeelsuse juhul on subjektiivse külje intellektuaalne moment kokkulangev (isik peab võimalikuks süüteo koosseisule vastava asjaolu saabumist), siis selleks, et eristada eluohtliku tervisekahjustuse ning surma ettevaatamatuses tekitamine - KarS § 118 ja 117 – tapmisest KarS § 113 järgi, tuleb kontrollida subjektiivse külje voluntatiivset momenti – kas isik möönis surma saabumist (KarS § 113- tapmine) või lootis seda vältida teatud asjaoludel (KarS § 117- surma tekitamine ettevaatamatuses). Kergemeelsuse tuvastamine või mittetuvastamine ei pea tulenema ainult süüdistatava paljasõnalistest ütlustest, et tal oli lootus kannatanu ellujäämisele.²⁰²

KarS § 18 lg 1 kohaselt on ettevaatamatus kergemeelsus ja hooletus. Sama § lg 2 sätestab, et isik paneb teo toime kergemeelsusest, kui ta peab võimalikuks süüteo koosseisule vastava asjaolu saabumist, kuid tähelepanematus või kohusetundetuse tõttu loodab seda vältida. Sama § lg 3 kohaselt paneb isik teo toime hooletusest, kui ta ei tea süüteo koosseisule vastava asjaolu

²⁰¹ Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 06.01.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-9806

²⁰² Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 06.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-6462

esinemist, kuid oleks seda tähelepaneliku ja kohusetundliku suhtumise korral pidanud ette nägema.

Kaudse tahtluse ja ettevaatamatuse piiritlemisel on Riigikohus oma lahendites korduvalt väljendanud seisukohta, mille kohaselt kaudset tahtlust ja kergemeelsuse vormis ettevaatamatust tuleb piiritleda subjektiivse külje voluntatiivse elemendi abil. Mõlemal juhul tunneb isik ära enda käitumises sisalduva ohtlikkuse, kuid erinev on suhtumine võimalikku tagajärge. Kaudse tahtluse korral kiidab isik võimaliku tagajärje heaks, st soostub tema saabumisega. Ettevaatamatuse korral loodab isik tagajärje mittesaabumisele. Kaudse tahtluse ja ettevaatamatuse analüüsimisel ei saa piirduda konstateeringuga, et isik peab võimalikuks süüteokoosseisule vastava tagajärje saabumist. See on subjektiivse külje intellektuaalne moment. Tõendamisele kuulub ka subjektiivse külje voluntatiivne moment ehk see, et isik mitte ainult pidas võimalikuks tagajärje saabumist, vaid ka möönis seda.²⁰³ Lootus tagajärje mittesaabumisele peab aga olema isiku üldist elukogemust ja teospetsiifikat silmas pidades adekvaatne, st see peab tuginema isiku poolt äratuntud asjaoludele, mis lubavad tal mõistlikult uskuda, et tema poolt loodud oht ei realiseeru tagajärjes. Lootus tagajärje mittesaabumisele peab olema tõsimeelne, mis tähendab, et see toetub konkreetsetele asjaoludele ega ole sõltuvuses tema poolt mittekontrollitavast juhuslikkusest.²⁰⁴

Tahtluse tuvastamisel tuleb lähtuda tehioolude kogumist, arvestades tekitatud tervisekahjustuste arvu, laadi ja paiknemist kehal, samuti süüdlase käitumist pärast ründe lõppu. Tahtluse voluntatiivse elemendi seisukohalt peab teo toimepanija süüteokoosseisule vastavaid faktilisi asjaolusid tahtma. Subjektiivset külge on võimaik tuvastada isiku teoelse ja teojärgse käitumise järgi.²⁰⁵

Seega on kohtud tuvastanud tingimusi, millest lähtuvalt eristada tahtlust ning ettevaatamatuseks, minimaalseks tahtluseks, so kaudseks tahtluseks, on vajalik, et isik vähemalt möönaks tagajärje saabumist, samas kui ettevaatamatuse korral peab isik mõistlikult uskuma, et tema poolt loodud oht ei realiseeru tagajärjes.

Nii on kohtud lugenud teo toime panduks ettevaatamatusega hooletuse vormis, kui isik on toime pannud küll teo, kuid seejärel kontrollinud tema elumärke, kutsunud kannatanule kiirabi, tehes sellega kõik, et tema poolt loodud oht ei realiseeruks. Sellist käitumist arvestades võib pidada

²⁰³ Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 06.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-11-6462

²⁰⁴ Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 07.05.2010. a otsus kriminaalasjas 1-09-7955

²⁰⁵ Harju Maakohtu 03.10.2011. a otsus kriminaalasjas 1-10-16724

ettevaatamatuse, mitte kaudse tahtluse tuvastamise, põhjendatuks. Isik on teinud endast kõik oleneva, et tagajärg ei saabuks ning olukorras kus tekitatud vigastused ei ole tekitamise hetkel elule ohtlikud on tagajärje mittesaabumise uskumine sellises olukorras mõistlik.

Analüüsi tulemus

Analüüsitud praktika pinnalt võib öelda, et hoolimata Riigikohtu kriminaalkolleegiumi juhistest, kasutavad kohtud aegajalt ka subjektiivseid meetodeid. Nii jaatavad kohtud tahtlust olukorras, kus isik on end süüdi tunnistanud. Samuti on Pärnu Maakohus asunud seisukohale, et olukorras, kus süüdistatav teo toimepanemist ei mäleta, on tema tahtluse olemasolu teo toimepanemisel äärmiselt raske kindlaks teha.²⁰⁶ Ka Viru Maakohus on kasutanud just süüdistatava ütlusi ning asunud seisukohale, et kohtuliku uurimise käigus ei ole kogutud tõendeid selle kohta, mis tõendaksid, et I.Puzinas tahtlikult tappis teise inimese. Kogutud tõendite kogumiga ei ole ümber lükatud I.Puzinase ütlused selle kohta, et ta ei soovinud tappa G.T Nende suhted olid normaalsed, nad olid sõbrad ning tal puudus igasugune põhjus teda tappa.²⁰⁷

Siiski toimub enamus tuvastamisest objektiivseid meetodeid kasutades ning seda just Riigikohtu kriminaalkolleegiumi juhiseid järgides. Lahendites on kokku 227 Riigikohtu lahenditele.

Kohtud analüüsivad, väljatoodud juhiseid arvestades, nii süüdistatava teadmist mõistliku elukogemuse pinnalt kui ka teadmist, viimast siiski enamasti möönmise vormis. Vähemalt möönmine võimaldab aga lugeda tuvastatuks nii kaudse kui ka otsese tahtluse, üksnes kavatsuse puhul seab isik teo toimepanemise enda eesmärgiks. Nii on ka Tartu Maakohus leidnud, et olukorras, kus isik teadis, et tema teo vältimatuks tagajärjeks on kannatanu surm, on tegu toime pandud otsese tahtlusega sõltumata sellest, kas ta soovis kannatanu surma või üksnes möönis seda.²⁰⁸

Oluliseimaks juhiseks võib pidada kohustust isiku käitumise subjektiivsele küljele antav hinnang lahendada tahtluse intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamise kaudu. Kui enamasti hindavad kohtud mõlemat, siis esineb lahendeid, kus kohus on tuvastanud vaid kas intellektuaalse külje “pidi võimalikuks pidama või ette nägema” või üksnes voluntatiivse külje kaudu “pidi mööma mistahes tagajärge”. Nii näiteks löömisega kannatanut kahel korral rindu, elutähtsate elundite piirkonda, möönis ta mis tahes tagajärge, sh kannatanu surma saabumist.²⁰⁹

²⁰⁶ Pärnu Maakohtu Kuressaare kohtumaja 07.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-2325

²⁰⁷ Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 08.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7127

²⁰⁸ Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 25.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-3283

²⁰⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 29.05.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-593

Või süüdistatav pidas surma saabumist võimalikuks, lähtudes sellest, kuhu surmav löök tabab kannatanut.²¹⁰

Hoolimata eeltoodust esineb siiski otsuseid, millest ei nähtu tahtluse tuvastamise analüüs ega ka teadmise ja tahtmise eristamine. Analüüsitud lahenditest 9-s on kohus jätnud tahtluse tuvastamata, seda just Viru- ja Harju Maakohus, Pärnu- ja Tartu Maakohus selliseid lahendeid ei olnud.

Leian, et analüüsitud lahendite pinnalt võib asuda seisukohale, et keskseks Riigikohtu otsuseks, millele analüüsitud lahendites on viidatud kokku 73 korral on 27.04.2007.a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-128-06, milles kolleegium on selgitanud, et juhul, kui on tekitatud selline tervisekahjustus, mis on konkreetseks ohus isiku elule, saab juba välise teopildi alusel teha järeldusi võimaliku tapmisteo tahtluse kohta. Olukorras kus isikule on tekitatud selline tervisekahjustus, mis võib kausaalhela katkematu kulgemise korral suure tõenäosusega vahetult kaasa tuua inimese surma, saab juba ainuüksi välise teopildi alusel rääkida vahetust inimelu ohustamisest tapmiskoosseisu mõttes. Välisele teopildile saab tapmiskoosseisu tuvastamisel tugineda iseäranis siis, kui toimepanija tegu ei ole ühekordne, vaid koosneb mitmest isiku elu ohustavast teost ning siis, kui toimepanija tegu iseloomustab ühekordse toimimisviisi äärmuslik ohtlikkus.²¹¹

Alama astme kohtud kasutavad tihti viiteid Riigikohtu praktikale ning nendivad, et arvestades kolleegiumi seisukohta on tegu kas äärmiselt eluohtlik või koosneb süüdistatava tegevus mitmest isiku elu ohustavast tegevusest, mille pinnalt on võimalik lugeda tuvastatuks vähemalt kaudne tahtlus.

Samas toonitas Riigikohtu kriminaalkolleegium juba viidatud otsuses, et iga tervist kahjustav käitumine võib endast kujutada ohtu kõige raskema tagajärje saabumiseks ning sellest ei saa teha automaatselt järeldust toimepanijal esinenud tapmistahtluse kohta. Juhtudel, mil isiku käitumine on küll põhjustanud konkreetse ohu elule, kuid välise teopildi alusel ei saa teha tõsikindlaid järeldusi tapmistahtluse kohta, tuleb iseäranis hoolikalt kontrollida nn sisemise teopildi asjaolusid, täpsemalt seda, millele toimepanija tahtlus oli suunatud.²¹²

²¹⁰ Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 03.04.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-2227

²¹¹ RKKK 3-1-1-128-06, p 7

²¹² RKKK 3-1-1-128-06, p 8

Kohtupraktika on lähtunud tahtluse vormide eristamisel ning tahtluse tuvastamisel just süüteo toimepanemise viisist, vahenditest, haavade ja muude vigastuste iseloomust ja paiknemisest. Samuti on kasutatud abipakkuvana toimepanija teoelset ja –järgset käitumist.

Enim kasutatakse tahtluse tuvastamiseks just teo väliseid tehioolusid, millest lähtuvalt teeb kohus järeldusi tahtluse olemasolu kohta. Siiski ei analüüsi kohtud alati tahtlust piisavalt, vaid nendivad väljatoodud asjaolude pinnalt, et tegu on toime pandud vähemalt kaudse tahtlusega. Otsuses väljatoodud teo asjaolud ning nende pinnalt tehtavad järeldused lähtuvad harilikult Riigikohtu kriminaalkolleegiumi seisukohtadest ning elu ohustavast teost, mida arvestades on tegu toime pandud vähemalt kaudse tahtlusega. Nii näiteks lüües noaga elutähtsasse organisse mõonab isik igasuguste tagajärgede, sealhulgas surma põhjustamise võimalikkuse. Sellega ei ole aga eristatud tahtluse intellektuaalne ja voluntatiivne külg.

Tahtluse tuvastamisel tulebki lähtuda tehioolude kogumist, arvestades tekitatud tervisekahjustuste arvu, laadi ja paiknemist kehal, relva (torke- või löögiriista) kasutamist, samuti süüdlase käitumist pärast ründe lõppu ning ründe lõpetamise asjaolusid. Samas tuleb sellist tõendamise viisi rakendada iga kaasuse puhul rangelt individualiseeritult²¹³. Riigikohus on kaudset tahtlust objektiivsete tehioolude põhjal jaatanud enamasti siis, kui kannatanu vigastus asetseb südame või mõnes muus elutähtsas piirkonnas²¹⁴, sest sellisel juhul on tavalise elukogemusega inimesel tõepoolest alust eeldada, et tema käitumine võib kaasa tuua kõige raskemaid tagajärgi. Kui aga surm saabub noahoobist põlveliigesesse, on kaudne tahtlus välistatud. Arteri vigastus võib kujutada ohtu inimese elule, kuid sel juhul tuleks jaatamiseks tuvastada, et noaga jalga löömisel oleks kaudse tahtluse tasemel soovitud tabada arterit^{215, 216}.

Võib öelda, et kõigis analüüsitud lahenditest, milles on toimunud tahtluse tuvastamine, on see toimunud suuremal või vähemalt määral Riigikohtu kriminaalkolleegiumi juhustest lähtudes ning arvestades, et sarnaste tehioolude pinnalt on loetud tuvastatuks erinevad tahtlusevormid võib öelda, et seda on tehtud ka individualiseeritult.

Ei saa nõustuda, et juhul, kui kohus loeb tahtluse tuvastatuks välisest teopildist lähtuvalt, ei ole vajalik tahtluse intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamine. Nii on näiteks otsese tahtluse

²¹³ RKKK 3-1-1-80-02

²¹⁴ RKKK 3-1-1-126-04, p 11

²¹⁵ RKKK 3-1-1-16-05

²¹⁶ J. Sootak, P.Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2009, lk 363

tuvastamisel on kohtud tihti jätnud tuvastamata vähemalt mõõnmise vormis isiku tahtmise, kuna isik pidi ette nägema võimaliku tagajärjena surma. Seda seisukohta ei saa pidada õigeks.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et Riigikohtu kriminaalkolleegium on andnud juhised tahtluse tuvastamiseks, mida alama astme kohtud jälgivad ning suurimateks probleemideks on tahtluse tuvastamata jätmise ning olukorras kus tahtlust on tuvastatud, on seda nii mõneski analüüsitud lahendis tehtud üksnes kas intellektuaalse või voluntatiivse poole tuvastamise kaudu.

Seega saab öelda, et töös seatud hüpotees on leidnud kinnitamist, kuid siiski esineb analüüsitud lahendite pinnalt mõningasi probleeme tahtluse tuvastamise praktikas.

Kokkuvõte

Kolmeastmeline deliktistruktuur, millest karistusseadustik lähtub, seab õigusliku küsimuse lahendamise metoodikale kindlad nõuded.

Riigikohtu kriminaalkolleegium on mitmel korral rõhutanud, et kolmeastmeline deliktistruktuur, millest Karistusseadustik lähtub, seab õigusliku küsimuse lahendamise metoodikale kindlad nõuded. Karistusseadustik sätestab, et karistatakse teo eest, mis vastab süüteo koosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. See tähendab, et isiku käitumises karistatava teo olemasolu või puudumise kontrollimisel tuleb alustada süüteo koosseisust, seejuures lõpuleviidud delikti korral süüteo koosseisu objektiivsest küljest. Kui ühel kontrollitasandil tuvastatakse mõne tunnuse puudumine, puudub alus siirduda järgmisele kontrollitasandile.²¹⁷ Kohtuotsusest peab samuti olema jälgitav kohtu arutluskäik süüdistatava teo vastavuse kohta KarS-is sätestatud deliktistruktuuri elementidele.²¹⁸

Subjektiivne süüteo koosseis²¹⁹ ehk süüteo koosseisu subjektiivsed tunnused on tahtlus ja ettevaatamatus ning motiiv ja eesmärk. Neist kaks esimest moodustavad alternatiivselt subjektiivse koosseisu obligatoorse elemendi (iga tegu on kas tahtlik või ettevaatamatu); motiiv ja eesmärk kuuluvad subjektiivsesse külge üksnes siis, kui need on eriosa koosseisus ette nähtud.²²⁰ Tahtlus ja teised subjektiivse koosseisu tunnused, nagu omastamise kavatsus, määravad üldiselt ära delikti tüübi ning lisaks veel ka konkreetse delikti ebaõiguse tüübi.

Süüteo subjektiivne koosseis peab katma kõik objektiivse koosseisu asjaolud. Vaieldamatult saab isiku teoelne ja -järgne käitumine anda teavet lisaks objektiivsetele tehiooludele ka süüteo koosseisu subjektiivse külje kohta. Seejuures tuleb arvestada sündmuste käiku tervikuna ning anda neile üldhinnang²²¹²²².

Tahtlikuks käitumiseks peab toimepanija olema teadlik asjaoludest, mida loetakse tahtluse esemesse. Sel viisil on siiski määratletud üksnes teadmise objekt, kuid ei ole veel midagi öeldud selle kohta, mida teadmise all tahtluse kontekstis sisuliselt tuleb mõista. Seaduse tasandil suunab karistusõigust kõnealuse probleemiga tegelema §17 I, mille kohaselt on toimepanija eksinud ja tema vastutus välisatud, kui ta ei tea teo koosseisupäraseid asjaolusid. Karistusõigus

²¹⁷ RKKK 3-1-1-92-05, p 7

²¹⁸ RKKK 3-1-1-136-05, p 8

²¹⁹ KarS § 12 lg 3

²²⁰ J.Sootak. KarS süüteomõiste ja deliktistruktuur. Juura, lk 452

²²¹ RKKK 3-1-1-142-05

²²² RKKK 3-1-1-12-06

ei saa ratsionalistlikult nõuda, et toimepanija iga üksiku koosseisutunnuse üle järele mõtleks, kuid teisalt ei piisa ka tahtluse olemasoluks üksnes tõigast, et toimepanija on mõnest koosseisupärasest asjaolust korra juba teadlikuks saanud.²²³

Arvestades Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktikat ning seadust võib välja tuua järgmised juhised, mida peaks subjektiivse koosseisu tuvastamisel arvestama:

1. Subjektiivse koosseisu tuvastamine peab toimuma intellektuaalse ja voluntatiivse külje eristamise kaudu;
2. tuvastamisel on abipakkuvateks isiku teoelne ja –järgne käitumine;
3. juhul, kui isikule on tekitatud selline tervisekahjustus, mis on konkreetseks ohuks tema elule, saab juba välise teopildi alusel teha järeldusi võimaliku tapmisteo tahtluse kohta.

Arvestades neid kriteeriume olen oma töös analüüsinud 202 maakohtu otsust ning täiendavalt ringkonnakohtu otsuseid. Analüüsitavatest maakohtuotsustest vaid üheksas puudus igasugune tahtluse tuvastamine.

Maakohtud lähtuvadki tahtluse tuvastamisel Riigikohtu kriminaalkolleegiumi juhistest ning viitavad neile palju ka otsustes. Siiski piirduvad tahtluse tuvastamised otsustes vaid välise teopildi alusel tehtava sisetundest lähtuva otsustusega.

Hoolimata sellest võib välja tuua mõningased seaduspärasused ka tahtluse tuvastamisel.

Analüüsitud otsuses on vaid harva leidnud tuvastamist kavatsetus. Harilikult piirdud tahtluse tuvastamine üksnes nentimisega, et teo tehjoludest nähtuvalt pidi võimalikuks pidama surma ning seda mõõnma. Samas on tihti ka lahendeid, kus nenditakse vaid üht poolt, so kas vaid intellektuaalset poolt või üksnes voluntatiivset poolt. Viidatud seaduspärasust tuleb pidada üheks suurimaks puudujäägiks tahtluse tuvastamise praktikas.

Kokkuvõtlikult võib nõustuda, et tapmise subjektiivse koosseisu tuvastamiseks piisab üksnes vähemalt kaudse tahtluse tuvastamisest, kuid ka vastav järeldus peab tuginema jälgitavale analüüsile, mida käesoleval hetkel igakordselt maakohtu otsustest jälgida ei ole võimalik.

²²³ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 285

Samuti on vajalik tuvastada nii tahtluse voluntatiivne kui ka intellektuaalne pool, kuid mitte alati ei ole kohtud analüüsinud tahtlust mõlemalt poolt ning jäänud tuvastamisega justkui pooleli nentides vaid kas teadmist või tahtmist.

Kohtud on lähtunud kriminaalkolleegiumi seisukohtadest ning juhtudel, kus tahtluse kohta on võimalik järeldusi teha juba välise teopildi alusel, on kohtud jätnud tahtluse tuvastamise tihti poolikuks või nentinud üksnes et välisest teopildist tulenevalt on tegu toime pandud kaudse tahtlusega.

Sissejuhatuses esitasin hüpoteesi, et Riigikohus on andnud juhised tahtluse tuvastamise ning ning alamate kohtute praktikas on vastavad juhised leidnud kasutust ning tahtluse tuvastamine toimub vastavaid juhiseid järgides. Analüüsi tulemusel võib öelda, et Riigikohtu kriminaalkolleegium on andnud juhiseid, mida saab kasutada tahtluse tuvastamisel abistavatena. Enamikus analüüsitud lahendites on viidatud juhistest ka lähtutud, kuid mitte alati ei ole alamad kohtud viidatud juhistest lähtunud ning ka olukordades, kus kohtud on juhiseid rakendatud, ei ole alati eristatud tahtluse intellektuaalset ja voluntatiivset poolt.

Kokkuvõtlikult võib väita, et kriminaalkolleegiumi antud juhised on leidnud alamate kohtute praktikas üldist kasutust, kuid mitte alati pole tahtluse tuvastamise analüüs toimunud täielikult.

Резюме

Пенитенциарный кодекс Эстонии построена таким образом, что общие предположения наказуемости деяния исходят из параграфов общей части и состав каждой отдельной части предполагает предположением наказуемости и идентификацию субъективного состава. В своей работе рассматриваю именно субъективные признаки состава виновного деяния.

§ 12 пенитенциарного кодекса представляет единственными в своём роде дефиниций состава виновного деяния и объективные и субъективные признаки его. Умысел или неосторожность являются признаками состава виновного деяния. Но при идентификации объективных признаков состава виновного деяния и направленного на них умысла по трёхступенчатой структуре деликта пенитенциарного кодекса идентифицирован только первая ступень структуры деликта – состав виновного состава, кроме того дополнительно надо устанавливать и правосоответствие и виновность деяния.²²⁴

В связи с выступлением в законную силу пенитенциарного кодекса перешли к неоклассическому или финалистическому понятию виновного деяния. Неоклассическое понятие виновного деяния находило всеобщее признание как теоретически более обоснованное понятие виновного деяния и на сегодняшний день более соответствующее принципам правового государства, так как гарантирует контроль уже совершёнными решениями.²²⁵

Предметом изучения в моей работе именно идентификация составного умысла убийства в судебной практике. Поэтому свою работу разделял на две части. В первой части постараюсь выделить на основе теории и практики, те критерии, исходя из чего должно происходить идентификация умысла в судебной практике.

Судебная коллегия Государственного суда по уголовным делам многократно подчёркивала, что трёхступенчатая структура деликта, из которого исходит пенитенциарный кодекс, предусмотрит определённые требования к методике решения правового вопроса. В пенитенциарном кодексе указано, что наказывают только за деяние, которое соответствует составу виновного деяния, противоправное и лицо

²²⁴ J.Sootak. Karistusõigus. Tallinn: Juura, lk 276-277

²²⁵ KarS eelnõu seletuskiri, kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emspain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=991610003

виновно в его совершении. Значит при проверке наличия или отсутствия наказуемого деяния лица надо начинать со состава виновного деяния, при законченным деликтом с объективной стороны состава виновного деяния. Если на уровне одной контроли идентифицируют отсутствие какого-либо признака, нет оснований для следующего уровня контроли.²²⁶

Следовательно в решении суда должно быть указано судебное разбирательство виновного, соответствие деяния элементам структуры деликта пенитенциарного кодекса.²²⁷

Кратко можно занять позицию, что центральным решением идентификации умысла судебной коллегии Государственного суда по уголовным делам, является решение 27.04.2007 года в уголовном деле № 3-1-1-128-06, в котором суд выявил, что в случае, если причиняли такое повреждение здоровья, которое является конкретной опасностью для жизни лица, можно делать выводы, возможного умысла деяния убийства, уже по внешней картине деяния. При обстоятельствах, в которых человеку причинили такое повреждение здоровья, что может с большой вероятностью непосредственно приносить с собой смерть человека, можно только по внешней картине деяния говорить непосредственно о подвергании под угрозу жизнь человека в смысле состава убийства. При идентификации состава убийства можно опираться на внешнюю картину особенно тогда, если деяние не одноразовое, а состоит из нескольких деяний, подвергаемых опасности лица, и если деяние преступника характеризует особая опасность.²²⁸

И уездный и окружной суд при составлений своих решений исходили из этих условий в некоторой степени. Решение судебной коллегии Государственного суда по уголовным делам № 3-1-1-128-06 можно считать наиболее цитированным решением Государственного суда при анализе судебных решений в данной работе.

Таким образом можно сказать, что и уездный и окружной суд учитывают при идентификации умысла выявленных критерий, однако бывают при идентификации умысла и существенные недостатки.

²²⁶ РККК 3-1-1-92-05, р 7

²²⁷ РККК 3-1-1-136-05, р 8

²²⁸ РККК 3-1-1-128-06, р 7

Так как убийство совершено умышленно с косвенным умыслом, суд часто по внешней картине деяния констатирует только, что при совершении деяния лицо должен считать последствием и смерть и признавал это, деяние совершено косвенным умыслом.

Мы не знаем, что творится в голове человека, поэтому невозможно идентифицировать умысел таким образом, который делает возможным устранить все сомнения в сфере знания и умысла лица. Следовательно всячески обоснованы для идентификации субъективных признаков учёт объективных признаков и поведения лица, совершившее деяние, до и после деяния, так как это даёт важную информацию о целях лица.

Но и в случае, если идентификация умысла состоится только по основаниям внешних признаков деяния, в решении суда должно быть видно формирование принципов, убеждений, почему именно по указанным обстоятельствам можно принимать точку зрения, что лицо совершил деяние по крайней мере с косвенным умыслом.

С данной работой и исходя из анализированных судебных актов можно делать вывод, что уездный и окружной суд, не смотря на составление своих решений, в которых учитываются выделенные критерии, не всегда выделяет, почему по указанным в решении обстоятельствам можно считать, что лицо совершил деяние умышленно, а также суд не всегда считает необходимым различать разные виды умыслов. Обязательно нельзя считать обоснованным идентификацию лишь одним предложением и в решении суда должно быть указано, почему суд делал такой вывод по наличию умысла.

Kasutatud kirjandus

1. P. Pikamäe. Kavatsetus, otsene ja kaudne tahtlus – kolmeliigiline tahtlus karistusseadustikus. – *Juridica* 2001, III, lk 456-463
2. P. Pikamäe. Tahtluse struktuur. Tahtlus kui koosseisupäraste asjaolude teadmine. Tartu, 2006
3. J. Sootak. Isikuvastased süüteod. Juura. Tallinn, 2011
4. Retsensioon „J.Sootak. Isikuvastased süüteod. Loenguid karistusõiguse eriosast I“, *Juridica* II, 2004
5. P.Pikamäe. Karistusõiguslik tahtluse mõiste ja tahte psühholoogiline käsitus. – *Juridica* 2002, II, lk 75-81
6. P. Pikamäe. Teadmise lätete piiride otsinguil. – *Juridica* 2006, IV, lk 262-272
7. E. Elkind, E. Hirsnik, E. Kergandberg, L. Kivi, M. Kruusamäe, M. Mõttus, A. Parmas, P. Pikamäe, J. Sarv, J. Sootak. Valikuliselt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktikast õiguse tõlgendamisel ja edasiarendamisel. – *Juridica* 2009, VIII, lk 540-554
8. P. Randma. Retsensioon: J.Sootak. Isikuvastased süüteod. – *Juridica* 2004, II, lk 142-145
9. J. Sootak (koost), P. Pikamäe (koost). Karistusseadustik. Komm vln. Tallinn, 2009
10. E.Samson. Kriminaalõiguse üldosa. Tallinn: Justiitsministeerium, 2001
11. M. Frym, Criminal Intent. *Texas Law Review* 1953, Vol. 31, Issue 3
12. J. Horder. Intention in the Criminal Law – A Rejoinder. – *The Modern Law Review* 1995. Vol 58. Lk 678-691
13. R. Sheer. The Origin of Intention. – *Philosophical Investigation* 2006. Vol 29. Lk 358-368
14. R.K. Scheer. Intentions, Motives, and Causation. – *Philosophy* 2001. Vol 76. Lk 397-413
15. W. Gropp. Subjektiivne teokoosseis, süü ja vastutuse subjektiivsed alused. – *Juridica* 2004. Vol 3. Lk 176-182
16. J. Sootak. Isikuvastased süüteod. Juura. Tallinn 2011.
17. Retsensioon “J.Sootak. Isikuvastased süüteod. Loenguid karistusõiguse eriosast I”. – *Juridica* 2004. II
18. D.Crump. What Does Intent Mean. - *Hofstra L.Rev.* 1059, 2009-2010
19. R.K.Scheer. Intention, Motives, and Causation. *Philosophy* 2001, Issue 3, lk 397-413
20. V.Foster, C.G.Rohan. Intent in the Criminal Law. - *Law Society Journal.* V 138, 1946-1947.
21. C.S.Soon, M.Brass, H.-J. Heinze ja J.-D. Haynes. Unconscious determinants of free decisions in the human brain. – *Nature Neuroscience.* 2008. Vol 11. lk 543-545.
22. C. Hughes, *The Law of Instructions to Juries in Civil and Criminal Actions and Approved Forms with References to Analogous Precedents.* Bobbs-Merrill. Indianapolis 1905

23. J.W. Winchell, J.W. Intent in the Criminal Law: The Legal Tower of Babel. Catholic University Law Review 1959, Vol. 8, Issue 1

Kasutatud Riigikohtupraktika

1. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus III-1/1-61/95
2. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-8-96
3. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-93-96
4. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-106-97
5. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-116-98
6. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-63-00
7. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-66-00
8. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-90-00
9. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-28-01
10. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-56-01
11. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-67-01
12. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-109-01
13. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-69-02
14. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-80-02
15. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-66-03
16. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-124-03
17. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-141-04
18. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-17-04
19. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-86-04
20. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-124-04
21. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-141-04
22. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-21-05
23. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-95-05
24. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-96-05
25. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-122-05
26. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-111-06
27. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-113-06
28. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-114-06
29. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-128-06
30. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-13-07
31. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-76-07
32. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-77-07
33. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-33-08

34. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-36-09
35. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-99-09
36. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-78-10
37. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-57-10
38. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-5-11
39. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-13-11
40. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-26-11

Kasutatud kohtupraktika

1. Pärnu Maakohtu Kuressaare kohtumaja 30.12.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-11282
2. Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 13.01.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-4608
3. Pärnu Maakohtu Kuressaare kohtumaja 19.06.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-16771
4. Tallinna Ringkonnakohtu 06.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-16771
5. Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 16.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-75478
6. Tallinna Ringkonnakohtu 20.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-7548
7. Pärnu Maakohtu Rapla kohtumaja 08.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7681
8. Tallinna Ringkonnakohtu 04.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7681
9. Pärnu Maakohtu Kuressaare kohtumaja 07.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-2325
10. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 08.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-9382
11. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 18.12.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-6699
12. Tallinna Ringkonnakohtu 08.05.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-6699
13. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 21.09.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-5527
14. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 29.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-2165
15. Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja 14.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-15593
16. Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja 10.09.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-4625
17. Tallinna Ringkonnakohtu 08.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-4625
18. Pärnu Maakohtu Rapla kohtumaja 10.09.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-2805
19. Tallinna Ringkonnakohtu 08.12.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-2805
20. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 10.06.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-7760
21. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 20.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-14625
22. Tallinna Ringkonnakohtu 10.09.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-14625
23. Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja 31.01.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-6162
24. Pärnu Maakohtu Kuninga kohtumaja 07.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-7944
25. Pärnu Maakohtu Rapla kohtumaja 16.11.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-14734
26. Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja 29.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-7968
27. Tallinna Ringkonnakohtu 01.06.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-7968
28. Pärnu Maakohtu Rapla kohtumaja 13.06.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-3159
29. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 17.04.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-4
30. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 15.02.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-1139
31. Viru Maakohtu 12.04.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-2766
32. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 28.12.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-3106
33. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 26.05.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-3359

34. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 14.12.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-4222
35. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 31.10.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-4311
36. Viru Maakohtu Kohtla-Järve 17.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-06-4683
37. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 20.07.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-6327
38. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 08.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-7127
39. Viru Maakohtu 20.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-06-9980
40. Tartu Ringkonnakohtu 17.09.2009.a otsus kriminaalasjas 1-06-9980
41. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 29.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-06-12373
42. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 03.12.2008.a otsus kriminaalasjas 1-06-14047
43. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 10.10.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-14562
44. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 12.04.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15328
45. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 03.04.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-2227
46. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 11.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-2311
47. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 18.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-2437
48. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 11.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-3058
49. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 26.11.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-8605
50. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 27.05.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-13256
51. Viru Maakohtu Kohtla-Järve 21.04.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-15246
52. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 16.07.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-15610
53. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 03.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-351
54. Tartu Ringkonnakohtu 19.11.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-351
55. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 12.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-2465
56. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 03.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-2644
57. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 15.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-5209
58. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 12.09.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-5541
59. Tartu Ringkonnakohtu 18.03.2010.a otsus kriminaalasjas 1-08-5541
60. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 21.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-7782
61. Tartu Ringkonnakohtu 20.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-7782
62. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 30.07.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-8280
63. Tartu Ringkonnakohtu 15.10.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-8280
64. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 16.01.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-9721
65. Tartu Ringkonnakohtu 03.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-9721
66. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 20.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-10103
67. Tartu Ringkonnakohtu 25.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-10103
68. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 11.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-10699

69. Tartu Ringkonnakohtu 21.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-10699
70. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 05.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-12592
71. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 15.01.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-12593
72. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 04.06.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-1959
73. Tartu Ringkonnakohtu 13.01.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-1959
74. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 15.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-3182
75. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 07.05.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-7955
76. Tartu Ringkonnakohtu 17.02.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-7955
77. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 06.01.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-9806
78. Tartu Ringkonnakohtu 23.04.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-9806
79. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 10.06.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-14104
80. Tartu Ringkonnakohtu 10.12.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-14104
81. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 24.11.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-19418
82. Tartu Ringkonnakohtu 21.04.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-19418
83. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 06.01.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-20962
84. Tartu Ringkonnakohtu 13.05.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-20962
85. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 05.11.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-2819
86. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 30.11.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-3417
87. Tartu Ringkonnakohtu 10.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-3417
88. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 20.04.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-10414
89. Tartu Ringkonnakohtu 29.09.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-10414
90. Viru Maakohtu Kohtla-Järve kohtumaja 16.12.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-11840
91. Tartu Ringkonnakohtu 05.12.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-11840
92. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 16.12.2013.a otsus kriminaalasjas 1-10-15779
93. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 19.09.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-16612
94. Tartu Ringkonnakohtu 16.11.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-16612
95. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 05.07.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-1565
96. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 06.10.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-6462
97. Tartu Ringkonnakohtu 29.03.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-6462
98. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 11.04.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-7151
99. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 05.01.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-9571
100. Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja 10.09.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-12667
101. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 05.12.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-159
102. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 18.06.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-940

103. Tartu Ringkonnakohtu 23.08.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-940
104. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 23.09.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-5398
105. Tartu Ringkonnakohtu 03.04.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-5398
106. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 30.11.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-5849
107. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 02.08.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-10864
108. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja 20.11.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-774
109. Tartu Ringkonnakohtu 26.02.2014.a otsus kriminaalasjas 1-13-774
110. Viru Maakohtu Narva kohtumaja 04.06.2014.a otsus kriminaalasjas 1-14-2810
111. Tartu Ringkonnakohtu 26.11.2014.a otsus kriminaalasjas 1-14-2810
112. Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja 31.07.2007.a otsus kriminaalasjas 1-05-259
113. Tartu Ringkonnakohtu 20.11.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-259
114. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 28.12.2005.a otsus kriminaalasjas 1-05-675
115. Tartu Maakohus Tartu kohtumaja 08.08.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-7037
116. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 16.02.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-9625
117. Tartu Ringkonnakohtu 04.02.2008.a otsus kriminaalasjas 1-06-13024
118. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 15.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15133
119. Tartu Ringkonnakohtu 29.08.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15133
120. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 24.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-5167
121. Tartu Ringkonnakohtu 17.10.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-5167
122. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 28.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-5755
123. Tartu Ringkonnakohtu 13.12.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-5755
124. Tartu Maakohtu Põlva kohtumaja 30.01.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-10478
125. Tartu Ringkonnakohtu 04.04.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-10478
126. Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja 31.03.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-23231
127. Tartu Ringkonnakohtu 20.05.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-23231
128. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 23.05.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-217
129. Tartu Ringkonnakohtu 25.09.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-217
130. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 27.03.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-1268
131. Tartu Ringkonnakohtu 02.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-1268
132. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 25.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-3283
133. Tartu Ringkonnakohtu 11.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-3283
134. Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja 19.09.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-4879
135. Tartu Ringkonnakohtu 13.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-4879

136. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 22.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-8618
137. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 03.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-9111
138. Tartu Ringkonnakohtu 27.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-9111
139. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 23.09.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-10057
140. Tartu Ringkonnakohtu 19.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-10297
141. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 08.12.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-10754
142. Tartu Ringkonnakohtu 22.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-10754
143. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 19.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-11468
144. Tartu Ringkonnakohtu 27.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-11468
145. Tartu Maakohtu Viljandi kohtumaja 29.01.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-13593
146. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 03.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-14623
147. Tartu Ringkonnakohtu 23.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-14623
148. Tartu Ringkonnakohtu 04.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-8551
149. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 08.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-15509
150. Tartu Ringkonnakohtu 05.06.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-15509
151. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 16.10.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-4589
152. Tartu Ringkonnakohtu 19.03.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-4589
153. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 05.10.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-5136
154. Tartu Ringkonnakohtu 07.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-5386
155. Tartu Ringkonnakohtu 08.01.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-6400
156. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 10.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-12874
157. Tartu Ringkonnakohtu 06.05.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-12874
158. Tartu Ringkonnakohtu 17.12.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-15431
159. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 17.04.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-1282
160. Tartu Ringkonnakohtu 28.10.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-1282
161. Tartu Maakohtu Valga kohtumaja 02.11.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-7156
162. Tartu Ringkonnakohtu 09.02.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-7156
163. Tartu Ringkonnakohtu 25.04.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-9088
164. Tartu Maakohtu Tartu kohtumaja 31.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-12707
165. Tartu Ringkonnakohtu 06.09.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-12514
166. Tartu Maakohtu 26.02.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-4919
167. Tartu Maakohtu 10.05.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-7815
168. Tartu Ringkonnakohtu 10.09.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-7815
169. Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja 28.11.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-8241

170. Tartu Ringkonnakohtu 31.01.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-8241
171. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 28.06.2007.a otsus kriminaalasjas 1-04-177
172. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 01.02.2006.a otsus kriminaalasjas 1-04-216
173. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 25.04.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-524
174. Tallinna Ringkonnakohtu 02.10.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-524
175. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 08.11.2007.a otsus kriminaalasjas 1-05-229
176. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 11.05.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-999
177. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 06.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-05-1320
178. Tallinna Ringkonnakohtu 21.06.2007.a otsus kriminaalasjas 1-05-1320
179. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 14.02.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-1653
180. Tallinna Ringkonnakohtu 13.04.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-1653
181. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 18.10.2006.a otsus kriminaalasjas 1-05-1956
182. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 27.03.2006.a otsus kriminaalasjas nr 1-06-443
183. Harju maakohtu Tartu mnt kohtumaja 15.03.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-593
184. Tallinna Ringkonnakohtu 29.05.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-593
185. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 30.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-627
186. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 26.06.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-996
187. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 15.09.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-3689
188. Tallinna Ringkonnakohtu 03.11.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-3689
189. Harju Maakohtu 04.09.2008.a otsus kriminaalasjas 1-06-9590
190. Tallinna Ringkonnakohtu 02.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-06-9590

191. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 22.05.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-10097
192. Tallinna Ringkonnakohtu 03.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-10097
193. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 30.01.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-11818
194. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 31.10.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-12639
195. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 15.04.2008.a otsus kriminaalasjas 1-06-13498
196. Harju Maakohtu Liivalaia 14.06.2006.a otsus kriminaalasjas 1-06-14463
197. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 14.04.2008.a otsus kriminaalasjas 1-06-14512
198. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 19.12.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-14685
199. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 27.03.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-14794
200. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 13.02.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15451
201. Tallinna Ringkonnakohtu 13.04.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-15451
202. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 25.04.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-16121
203. Tallinna Ringkonnakohtu 14.12.2007.a otsus kriminaalasjas 1-06-32941
204. Tallinna Ringkonnakohtu 28.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-411
205. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 02.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-07-844
206. Harju Maakohtu Liivalaia 12.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-4784
207. Tallinna Ringkonnakohtu 06.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-4784
208. Harju maakohtu Tartu mnt kohtumaja 26.10.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-7470
209. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 16.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-7767
210. Tallinna Ringkonnakohtu 08.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-7767
211. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 24.09.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-8002

212. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 07.07.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-10110
213. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 18.02.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-12926
214. Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja 03.12.2007.a otsus kriminaalasjas 1-07-12933
215. Tallinna Ringkonnakohtu 19.02.2008.a otsus kriminaalasjas 1-07-12933
216. Tallinna Ringkonnakohtu 17.06.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-1224
217. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 11.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-1538
218. Tallinna Ringkonnakohtu 30.11.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-1538
219. Tallinna Ringkonnakohtu 23.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-2301
220. Tallinna Ringkonnakohtu 16.10.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-2622
221. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 26.09.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-3918
222. Tallinna Ringkonnakohtu 15.12.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-3918
223. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-5643
224. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 30.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-6525
225. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 02.06.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-7362
226. Tallinna Ringkonnakohtu 21.10.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-7362
227. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 14.11.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-8451
228. Tallinna Ringkonnakohtu 16.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-8451
229. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-8587
230. Tallinna Ringkonnakohtu 08.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-8587
231. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.12.2008.a otsus kriminaalasjas 1-08-13294
232. Harju Maakohtu Liivalaia 21.01.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-13686
233. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.03.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-13885
234. Tallinna Ringkonnakohtu 08.06.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-13885

235. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 27.02.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-16644
236. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 17.04.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-17195
237. Tallinna Ringkonnakohtu 07.10.2009.a otsus kriminaalasjas 1-08-17195
238. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 11.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-1538
239. Tallinna Ringkonnakohtu 30.11.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-1538
240. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 01.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-1603
241. Tallinna Ringkonnakohtu 23.02.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-1603
242. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.05.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-2000
243. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 23.09.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-5893
244. Tallinna Ringkonnakohtu 15.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-5893
245. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.02.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-11800
246. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 03.03.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-13760
247. Tallinna Ringkonnakohtu 22.09.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-13760
248. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 19.01.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-14698
249. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 23.12.2009.a otsus kriminaalasjas 1-09-17721
250. Tallinna Ringkonnakohtu 23.03.2010.a otsus kriminaalasja 1-09-17721
251. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 15.01.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-18777
252. Tallinna Ringkonnakohtu 07.05.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-18777
253. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.10.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-19225
254. Tallinna Ringkonnakohtu 25.01.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-19225
255. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 02.03.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-20105
256. Tallinna Ringkonnakohtu 07.05.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-20105

257. Tallinna Ringkonnakohtu 19.10.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-21698
258. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.06.2010.a otsus kriminaalasjas 1-09-21700
259. Tallinna Ringkonnakohtu 19.10.2011.a otsus kriminaalasjas 1-09-21700
260. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.06.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-1605
261. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 29.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-4493
262. Tallinna Ringkonnakohtu 21.06.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-4493
263. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-7205
264. Tallinna Ringkonnakohtu 14.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-7205
265. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 30.09.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-8305
266. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 09.11.2010.a otsus kriminaalasjas 1-10-8484
267. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 10.05.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-9028
268. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 08.02.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-11292
269. Tallinna Ringkonnakohtu 09.05.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-11292
270. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 28.04.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-13985
271. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.06.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-15277
272. Tallinna Ringkonnakohtu 28.11.2012.a otsus kriminaalasjas 1-10-15277
273. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 03.10.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-16724
274. Tallinna Ringkonnakohtu 07.12.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-16724
275. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 04.03.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-16828
276. Tallinna Ringkonnakohtu 16.12.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-16828
277. Tallinna Ringkonnakohtu 21.06.2011.a otsus kriminaalasjas 1-10-17190
278. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.10.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-4679

279. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 26.10.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-5391
280. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 25.01.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-6499
281. Tallinna Ringkonnakohtu 23.03.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-6499
282. Tallinna Ringkonnakohtu 20.04.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-7537
283. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.01.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-8125
284. Tallinna Ringkonnakohtu 16.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-8125
285. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 09.12.2011.a otsus kriminaalasjas 1-11-8344
286. Tallinna Ringkonnakohtu 02.04.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-8344
287. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 05.03.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-14164
288. Tallinna Ringkonnakohtu 13.09.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-14164
289. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 23.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-11-14279
290. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 26.04.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-438
291. Tallinna Ringkonnakohtu 15.10.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-438
292. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-578
293. Tallinna Ringkonnakohtu 27.06.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-1283
294. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 20.02.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-1640
295. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 16.04.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-1785
296. Tallinna Ringkonnakohtu 03.09.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-1785
297. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 30.05.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-3383
298. Tallinna Ringkonnakohtu 15.10.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-3383
299. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 14.01.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-4434
300. Tallinna Ringkonnakohtu 18.03.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-4434

301. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 07.12.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-5245
302. Tallinna Ringkonnakohtu 06.03.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-5245
303. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 23.11.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-6430
304. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 09.10.2012.a otsus kriminaalasjas 1-12-6756
305. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 06.02.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-10128
306. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 02.07.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-10649
307. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 12.03.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-11410
308. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 05.02.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-11654
309. Tallinna Ringkonnakohtu 16.04.2013.a otsus kriminaalasjas 1-12-11654
310. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 21.03.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-601
311. Tallinna Ringkonnakohtu 14.06.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-601
312. Tallinna Ringkonnakohtu 14.10.2103.a otsus kriminaalasjas 1-13-2354
313. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 07.08.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-3342
314. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 26.08.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-3731
315. Tallinna Ringkonnakohtu 06.11.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-3731
316. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 25.11.2013.a otsus kriminaalasjas 1-13-9346
317. Harju Maakohtu Liivalaia kohtumaja 02.04.2014.a otsus kriminaalasjas 1-14-815

Lisa 1

	Kavatset us	Otse ne tahtlu s	Kaud ne tahtlu s	Vähem alt kaudne	Pole tuvastat ud	Tapmistahtl ust pole	Tahtli k	hädakait se
Pärnu Maakoh us	1	9	8	2				
Harju maakoh us + res otsus (2tk)	4	15	35	14	6	9	4	2
Viru Maakoh us + res otsus (3 tk)	1	8	21	9	3	9	7	
Tartu maakoh us + res otsus (3 tk)	5	4	8	7		3		

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Marjana Hiie (48803274728) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „TAPMISTAHTLUSE TUVASTAMINE EESTI KOHTUPRAKTIKAS“, mille juhendaja on Anti Aasmaa

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

1.3 olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

1.4.kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 04.05.2015.a